

**Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

1994-2024

*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

**Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

1994-2024

*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

Proje koordinatörü / Project Coordinator

Dawid D. Bartelt

Sergi Tasarımı / Exhibition Design

Liana Kuyumcuyan

Metin Yazarı / Text Author

Nilgün Yılmaz

Editör / Editor

Hazal Özvarış

Operasyon / Operations

Banu Yayla

Çeviri & Düzelti / Translation & Proofreading

Defne Orhun

Röportajlar / Interviews

Fügen Uğur, Zeynep Taşkın, Ulrike Dufner,
Semahat Sevim, Kristian Brakel, Dawid D. Bartelt

Video Prodüksiyon / Video Production

İmre Azem, Nedim Hazar

Web Tasarım / Web Design

Petra Tesch

Grafik ve Görsel Tasarım / Graphic and Visual Design

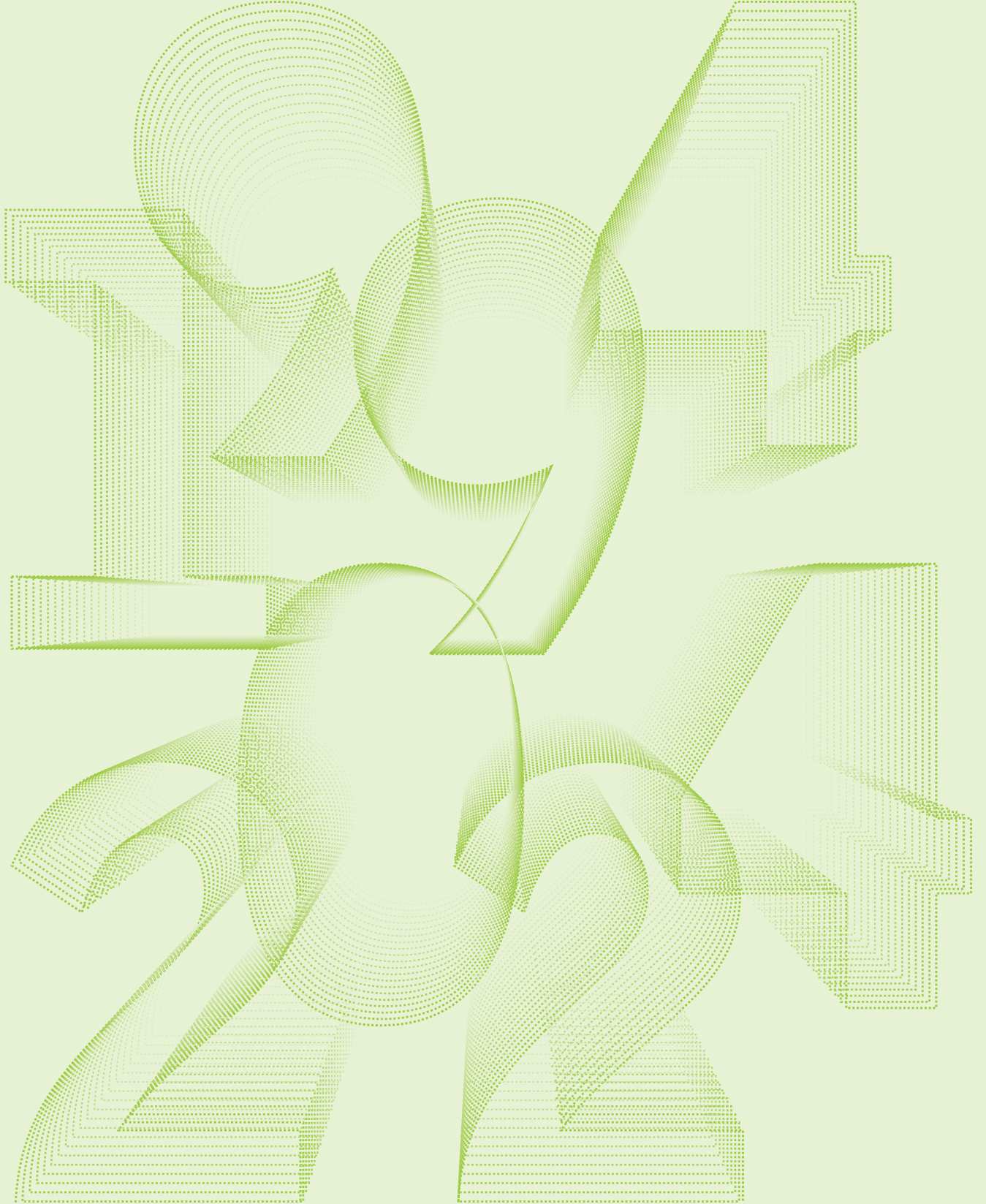
Liana Kuyumcuyan, Oğuzhan Erdurak

Üretim / Production

Sarkis Kalaycı, Elosa Copycenter

Teşekkürler / Special Thanks

Asena Günal, Cem Bico, Julia Bartmann, Julia Graebel, Nele Marten,
Omar Kadkoy, Saynur Gürçay, Sevim Sancaktar, Yonca Verdioğlu

Heinrich Böll Stiftung İstanbul (1994-2024) Türkiye’de Sivil Toplum ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung İstanbul (1994-2024) 30 Years of Civil Society and Politics in Turkey

Ziyaret ettiğiniz sergi, Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği’nin 30. yaşına adandı.

Bu 30 yıl, Türkiye tarihinin - ileride tarihçilerin epey ilgisinin çekeceğini tahmin ettiğimiz - belli periyotlarına denk geliyordu.

1980 darbesinin yıkıcı izlerinden kurtulmaya çalışan sivil alanın direnci ve umuduna, çatışmalar ve sistematik hak ihlallerinin gölgesinin düştüğü 90’lı yıllar mesela. AB üyeliğine adaylığın kesinleşmesi, demokratik kazanımlar ve ekonomik büyümeye, doğanın ve kentlerin tahribatının gölgesinin düştüğü 2000’li yıllar ya da.

Tam çökkünlük yerleşmişken yeşeren sivil hareketler, canlanan umut. Ve diğerleri...

Bu 30 yıl, Heinrich Böll Stiftung Derneği’nin olduğu kadar Türkiye sivil toplumunun da tarihi. Hatta biraz daha geniş bakınca, dünyanın son 30 yılının da. Bu sergi de o günlerdeki kendimizi ve aynı ekosistemi paylaştığımız arkadaşlarımızı anımsamanın aracı. Aramızdan ayrılanlar, haksızca koparılanlar ve savrulanları da...

Bir de gelecek var. Dünya ve Türkiye, önceden kolay olmayacağı kesin bir çoklu krizler çağıyla baş etmek zorunda. Bizler de... Geçmiş en çok da bu yüzden bakmak istedik: Geleceği sıkı bir hafıza ve özgüvenle karşılayabilmek için.

This exhibition commemorates the 30th anniversary of the Heinrich Böll Stiftung Turkey Office.

These three decades have witnessed pivotal moments in Turkey’s history – periods that will undoubtedly captivate future historians.

The 1990s, for instance, were marked by the lingering impact of conflict and systematic human rights abuses. Yet, amidst this darkness, civil society persevered, fuelled by resistance and hope in the aftermath of the 1980 coup. The 2000s brought different challenges, with environmental degradation and unchecked urban development casting a shadow over the promise of EU accession, democratic progress, and economic growth.

Amidst these complexities, civil moments have blossomed, rekindling hope.

These 30 years encapsulate the Heinrich Böll Stiftung Turkey Office’s journey and the broader narrative of Turkish civil society. In a wider context, they mirror the transformations of the world over the past three decades. This exhibition is a tribute to ourselves, our partners, and those who shared this journey with us. It’s a moment to remember those we’ve lost, those unjustly taken from us, and those scattered.

As we reflect on the past, we also look towards the future. The world, and Turkey within it, faces an era of unprecedented challenges. We, too, must navigate these complexities. This retrospective grounds us in our shared history, providing the strength and confidence to face the future with a firm memory.

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

Yıl 1994.

Türkiye tarihinin en karanlık yıllarından 1993 henüz geride kalmıştı. Gazeteci Uğur Mumcu suikastı, Eşref Bitlis, Adnan Kahveci ve Turgut Özal’ın ölümleri, Ümraniye çöplük felaketi, Bingöl ve Başbağlar saldırıları, Sivas katliamı, Halkın Emek Partisi’nin kapatılması ve vekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması, Tansu Çiller’in ardından seri cinayetler başlatacak “Elimizde PKK’ya yardım eden Kürt işadamlarının listesi var” açıklaması... 93’te Türkiye’de manzara, büyük ölçüde böyleydi.

Beri yandan Soğuk Savaş’ın bitmesiyle başlayan 90’lı yıllarda dünya dönüyor, Türkiye de kültür sanat ve sivil toplum alanının yeşermesine tanık oluyordu.

Tarkan, daha sonra 2 milyondan fazla kopya satacak “Aacayipsin” albümünü çıkarmış, bütün ülkeyi “sahiciliğe” davet ediyordu.

Mor Çatı, Kaos GL ve TİHV kurulmuş, Kalan Müzik ve Aras Yayıncılık açılmış, özel televizyonlar yayına başlamıştı. Darbe sonrası kurulan İnsan Hakları Derneği, yapılan Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü, yeni 10 yılın önünü açmıştı. Parti kapatmalara rağmen HADEP kuruluyor, kadınlar savaşa ve ırkçılığa karşı “Arkadaşıma Dokunma!” demek için örgütleniyordu.

Nüfus artıyor; hızlı kalkınma ve ekonomik istikrar beklentisi büyüyor, Başbakan Tansu Çiller bir yandan arka arkaya özelleştirme kararları alıyor, diğer yandan sekülerizm yanlısı mitingler düzenliyordu.

Bacasız endüstri olarak tanımlanan turizme dev yatırımlar yapılıyor; Ege ve Akdeniz sahilleri, beş yıldızlı, her şey dâhil otel projeleriyle dolup taşıyordu.

Yeni maden sahaları açılıyor, termik santraller kuruluyordu. Akkuyu’da bir nükleer santral için ön çalışma, bu yıl başlamıştı.

Güneydoğu’da 1994’te zirve yapan gözaltında zorla kaybedilenler, çatışma ve köy yakmaların da körüklediği kente göç, metropolitan hayatın çehresini tamamen değiştiriyordu. İstanbul ve Ankara başta olmak üzere pek çok belediyeyi, daha sonra içinden AK Parti’yi de çıkaracak olan Refah Partisi o sene kazandı.

Acımasız bir darbeden 15 yıl sonra, AB’ye giriş için demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıkların sayılmasıyla piyasa ekonomisinin korunmasını şart koşan Kopenhag kriterlerinin gölgesinde Türkiye, sancılı bir demokratikleşme ve ekonomik liberalleşme sürecinden geçiyordu.

Hürriyet ve insan hakları, kapitalizm ve çevre katliamıyla aynı torbada geliyordu.

Ve Heinrich Böll Stiftung’un Türkiye ofisi, aynı yılın Haziran ayında İstanbul’da Beyoğlu Büyükparmakkapı sokakta açıldı.

Year 1994.

1993, one of the darkest chapters in Turkey’s history, had just drawn to a close. The assassination of journalist Uğur Mumcu, the suspicious deaths of prominent figures like Eşref Bitlis, Adnan Kahveci, and Turgut Özal, the Ümraniye garbage dump disaster, the Bingöl and Başbağlar attacks, the horrific Sivas massacre, the closure of the People’s Labour Party (HEP) and the subsequent stripping of immunity from its deputies, and Tansu Çiller’s chilling statement, implying a hit list of Kurdish businessmen accused of supporting the PKK, which would trigger a series of state-sponsored murders... This was, unfortunately, the grim reality of Turkey in 1993.

Yet, amidst this turmoil, the world was undergoing a transformation following the end of the Cold War, and Turkey was experiencing a cultural and social awakening.

Tarkan, who would release the album “Aacayipsin” which would sell over 2 million copies, was inviting the entire country to embrace “authenticity”.

Organizations like Mor Çatı (Women’s Shelter Foundation), Kaos GL, and TİHV (Turkish Human Rights Foundation) were founded, Kalan Music and Aras Publishing opened their doors, and private television channels began broadcasting. The Human Rights Association and the Solidarity March Against Beatings paved the way for the new decade. Despite party closures, HADEP (People’s Democracy Party) was established, and women organized against war and racism saying “Don’t Touch My Friend!”.

The population was growing, and so were expectations for rapid development and economic stability. Prime Minister Tansu Çiller spearheaded a wave of privatizations and organized rallies in support of secularism.

Huge investments poured into tourism, a.k.a. “chimneyless industry”, transforming the Aegean and Mediterranean coasts with a proliferation of five-star, all-inclusive resorts.

New mining sites were opening, and thermal power plants were under construction. Preliminary work on a nuclear power plant in Akkuyu also started this year.

The wave of migration to cities, driven partly by enforced disappearances, conflicts, and village burnings in the Southeast, peaked in 1994. This dramatically altered the landscape of urban life. That same year, the Welfare Party, which would later give rise to the AK Party, won control of numerous municipalities, including key victories in Istanbul and Ankara.

Fifteen years after a brutal coup, Turkey was undergoing a challenging process of democratization and economic liberalization under the shadow of the Copenhagen criteria for EU accession, which demanded democracy, the rule of law, human rights, respect for minorities, and protection of the market economy.

Freedom and human rights arrived hand-in-hand with capitalism and environmental destruction.

That same year, in June, the Heinrich Böll Stiftung opened its Turkey office on Büyükparmakkapı Street in Beyoğlu, Istanbul.

1994 yılında Türkiye'de enflasyon, bugünlerde olduğu gibi başlıca gündemdi.

In 1994, inflation was the primary economic concern in Turkey, a situation that persists to this day.

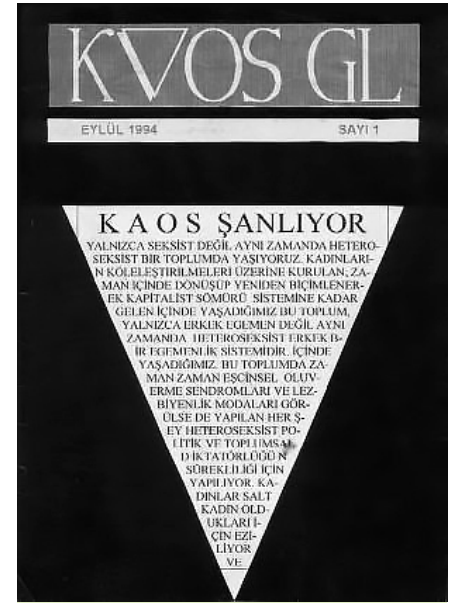
Güney Afrika'da ANC'nin lideri Nelson Mandela 27 yıllık mahpusluğun ardından serbest kaldı ve ülkede ilk seçimler yapıldı. Güney Afrika'da yaşananlar, sonrasında pek çok barış müzakeresine de örnek olacak, Kürt sorununun çözümü sürecinde Türkiye'den pek çok sivil yapı, Güney Afrika örneğinden feyz alacaktı. (Reuters)

Nelson Mandela, leader of the ANC in South Africa, was released after 27 years of imprisonment, and the country held its first democratic elections. The events in South Africa later set an example for many peace negotiations, inspiring numerous civil organizations in Turkey in their efforts to address the Kurdish issue. (Reuters)

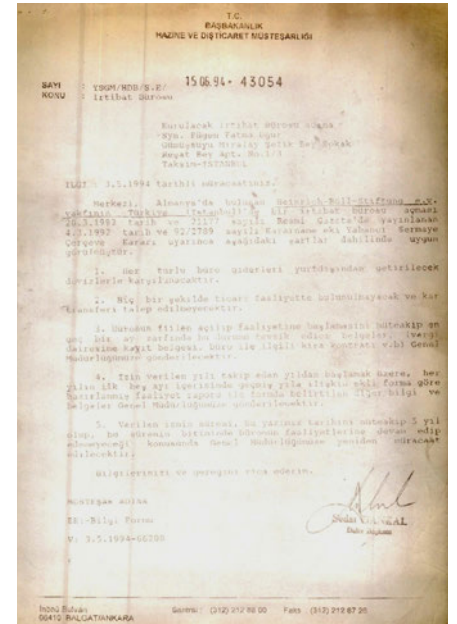
1994 yerel seçimlerinde Refah Partisi'nden Ankara ve İstanbul'da seçimleri kazanan Melih Gökçek ve Recep Tayyip Erdoğan, partinin genel başkanı Necmettin Erbakan ile birlikte. (AA)

Melih Gökçek and Recep Tayyip Erdoğan, who won the mayoral elections in Ankara and Istanbul respectively for the Welfare Party in 1994, are photographed with the party's chairman, Necmettin Erbakan. (AA)

Sonraki yıllarda sivil alanın genişlemesi ve derinleşmesine öncülük edecek Kaos GL, Mor Çatı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı gibi pek çok STK, faaliyetlerine bu yıllarda başladı. Bu, Kaos GL'nin çıkardığı derginin ilk sayısının kapağı. (Kaos GL)

Many NGOs, including Kaos GL, Mor Çatı, and the Human Rights Foundation of Turkey, which would later play a pivotal role in expanding and deepening civic space, began their activities in these years. The image shows the cover of the first issue of Kaos GL's magazine. (Kaos GL)

Heinrich Böll Stiftung Türkiye ofisinin açılışına dair dönemin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan alınan izin belgesi. (HBS)

Authorization document taken from the Undersecretariat of Treasury and Foreign Trade for the establishment of the Heinrich Böll Stiftung Turkey office. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
**Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

Yıl 1995.

1995'e Kürt sorunu ve haklarla ilgili ciddi bir tartışma ve entelektüel arayış damga vuruyordu.

Zorla kaybedilmelere karşı insan hakları savunucuları ve kayıp yakınları, günümüzde hala devam eden Türkiye'nin en uzun soluklu sivil itaatsizlik eylemi için ilk kez Galatasaray Meydanı'na çıkmış, feminist dergi Pazartesi okuyucularıyla tanışmış, Açık Radyo "Özel değil, özgür" diyerek yayına başlamıştı. Hak ihlalleri sürmesine sürüyor; ancak ülke dini inançlar, mezhepler ve etnik kökenlerle ilgili tartışmaları, tarihinde belki de ilk kez bu kadar yüksek sesle ve açıktan yürütüyordu.

Heinrich Böll Stiftung Derneği'nin adını aldığı yazar Heinrich Böll'ün adına bir panel yapılmasına böyle karar verildi.

Yeni bir bin yılın şafağında, bir arada yaşamının mayası olan etik, estetik ve siyasi değerler neler olmalıydı? Yazarların ve entelektüellerin sorumluluğu neydi?

Toplantı, derneğin İstanbul ofisinin ilk geniş katılımlı toplantısı idi.

Ve büyük ilgi gördü. Çünkü konuşmacılardan biri, o günün yaşayan büyük yazarlarından ve Sivas katliamında ölüm tehlikesi atlatan Aziz Nesin, bir diğeri sonrasında Nobel alacak olan yazar Orhan Pamuk idi. Şara Sayın, Mehmet Tali Öngören, Gürsel Aytaç, Günter Wallraff ve Osman Okkan'ın da katıldığı panelde açılış konuşmasını yapan fotoğraftaki üçüncü kişi, bugünkü yapısına o günlerde yeni yeni kavuşan Heinrich Böll Stiftung bünyesindeki Böll arşivinin başkanı Viktor Böll'dü.

Toplantı kalabalık ve tartışmalar çeşitliydi. Böll'den yola çıkarak eleştirel edebi tutumun konuşulmasıyla başlayan toplantı konusu sıra Aziz Nesin'e geldiğinde değişmişti. Konuyu Almanya ve Türkiye arasındaki silah satışına getiren Nesin, Almanya'da Türkiye'ye satılan tankların Kürtlere karşı kullanılmaması için yürütülen silah ambargosu tartışmasını eleştirmişti. Nesin'in ardından konuşan Pamuk ise yazarların buyruklardan uzaklaşmaları ve metinlerin kutsallarını kemirmeleri gerektiğini savunmuştu.

Konuşmacıların birbirleriyle çelişen fikirlerini rahatlıkla paylaştıkları paneli ertesi günün manşetlerine taşıyansa toplumsal sorumluluk, özgür ifade ve diyalog ortamı değil, ambargo tartışması olmuştu.

Year 1995.

1995 was a year of intense debate and intellectual exploration concerning rights and the Kurdish question.

Human rights defenders and relatives of the disappeared gathered at Galatasaray Square for the first time, launching Turkey's longest-running civil disobedience campaign against enforced disappearances. The feminist magazine Pazartesi reached its readers, and Açık Radyo began broadcasting with the slogan "Not private, just free and independent". Despite ongoing human rights violations, for perhaps the first time in its history, the country engaged in open and public discussions about religious beliefs, sects and ethnic origins.

It was in this spirit that a panel discussion was organised in honour of the writer Heinrich Böll, the namesake of the Heinrich Böll Stiftung.

As a new millennium dawned, the discussion centred on questions of ethical, aesthetic, and political values essential for coexistence. What was the responsibility of writers and intellectuals in this new era?

This gathering marked the first major event hosted by the Heinrich Böll Stiftung Turkey.

The event garnered significant attention, largely due to the participation of Aziz Nesin, one of the most prominent living writers at the time who had narrowly escaped death during the Sivas massacre, and Orhan Pamuk, who would later be awarded the Nobel Prize in Literature. Other notable figures who took part in the panel included Şara Sayın, Mehmet Tali Öngören, Gürsel Aytaç, Günter Wallraff, and Osman Okkan. The third person in the photo, delivering the opening speech, was Viktor Böll, the head of the Böll archive at the Heinrich Böll Stiftung, which was then in the process of establishing its current structure.

The meeting was well-attended and the discussions were wide-ranging. The initial focus on critical literary attitudes inspired by Böll shifted when Aziz Nesin took the stage. Nesin raised the issue of arms sales between Germany and Turkey, criticizing the arms embargo debate in Germany aimed at preventing the use of German-sold tanks against the Kurds. Following Nesin, Pamuk argued that writers should distance themselves from dogma and challenge the sanctity of established texts.

The panellists engaged in open and candid exchanges, sharing a range of perspectives. In fact, it was the contentious embargo debate, rather than the broader themes of social responsibility, free expression, and dialogue, that dominated the headlines the following day.

Aziz Nesin Almanları şok etti

Vatandaşından Kinkel'e suçlama

HEINRICH Böll Vakfı Başkanı ve aynı zamanda Böll'ün yeğeni olan Victor Böll toplantıda, Kinkel'i savunan vatandaşları Yazar Günter Wallraff'ın aksine Alman Dışişleri Bakanlığı'nın politik görev yaptığını söyledi. Victor Böll, "Almanya'da kamuoyunun oradaki işlemlerle ilgili var. Kinkel tepkisi resmi düzeyde ifade ediyor ama buna göre tiyatro yapıyor. Alman devletiyle Türk devleti arasında hiçbir standart uyguladığı sorusuna, "Silah ticareti yapıldığı süreçte ikili ahlak anlayışı sürmektedir. Biz önce İrak'ta şehitler paz fabrikası yapılıncaktı bilirdik gibi" diye konuştu.

Günter Wallraff

Aziz Nesin ve Günter Wallraff'ın karşı karşıya geldiği toplantıda Nesin, "Almanya'nın sattığı tankları PKK'ya karşı kullanmayacaksak, torşusunu mu kuracağız?" dedi. Wallraff ise, Kinkel'i savundu

YAZAR Aziz Nesin, Alman Kültür Merkezi'ne ünlü Alman yazarı Heinrich Böll'ün anısına düzenlenen, "Heinrich Böll - Ahlak, Estetik, Politika" isimli toplantıda, yaptığı konuşma herkesi şaşırttı. Nesin, Kuveyt Irak'a sürmekte olan operasyon nedeniyle silah ambargosunu sıyaltmaya kalkın Alman hükümetine çağarak, "Bize sattıkları Alman tanklarını PKK'ya karşı kullanmayacaksak, kime karşı kullanacağız? Bu tankları Alman hükümeti torşusunu kurulum diye mi veriyor?" diye sordu.

Yazarların toplanmasını olma görevini taşıdığını söyleyen Aziz Nesin, meslektaşları Heinrich Böll'ün görüşlerini bildiren, taraf olan, dünyada insan haklarının gözetilmesini ve korunmasını için ödünlemez bir şekilde mücadele eden bir yazar olduğunu hatırlatarak, "Boyle bir yazarın anısını canlı tutmak ne demektedir" dedi.

ZEHR GİBİ...

Böll hakkında söylenen güzel sözlerle konuşmanın sürüleceğini düşleyen Almanlar, zehir zemberek sözlerle neye uğradıklarını şaşırdılar. Gülümseyen yüzleri birden asıldı. Nesin salvo ateşine şöyle devam etti:

"Almanlar unutmamaları ki, Türk işçileri yalnızca ekonomilerine katkıda bulunmakla kalmamış, onları Nazi rejimiyle yakalandıkları suçluluk duygusundan da kurtarmışlardır. Almanlar ev vererek, karınları doyuracakları birilerini bulmuş. Hitler'in kayıplarına takılarak 60 milyon insanın ölümüne neden olma utançından korunmuşlardır."

Konuşmasını heyecanlı kırdüren Nesin, "Alman gazeteciler Güneydoğu'ya gidip Alman tanklarının Kürdistan'a karşı kullanıldığını görünce bu olayı protesto ettiler. Ardından Alman hükümeti Türkiye'ye silah ambargosunu koymaya kalktı. Türkiye Almanlara verdiği tankları, PKK'lara karşı kullanmışlar, peki kimlere karşı kullanmışlar? Yunanlılara karşı mı kullanmışlar. Suriye'ye, ya da İran'a karşı mı kullanmışlar? Fakat Kürdistanlı Türkler karşı kullanıldıkları silahları nerden alıyor? Kürdistanlı silahları Almanların vermediğine beni inandırmasın. Böll'ü inandırmasın" dedi.

YAZAR Aziz Nesin, Alman Kültür Merkezi'ne ünlü Alman yazarı Heinrich Böll'ün anısına düzenlenen, "Heinrich Böll - Ahlak, Estetik, Politika" isimli toplantıda, yaptığı konuşma herkesi şaşırttı. Nesin, Kuveyt Irak'a sürmekte olan operasyon nedeniyle silah ambargosunu sıyaltmaya kalkın Alman hükümetine çağarak, "Bize sattıkları Alman tanklarını PKK'ya karşı kullanmayacaksak, kime karşı kullanacağız? Bu tankları Alman hükümeti torşusunu kurulum diye mi veriyor?" diye sordu.

Yazarların toplanmasını olma görevini taşıdığını söyleyen Aziz Nesin, meslektaşları Heinrich Böll'ün görüşlerini bildiren, taraf olan, dünyada insan haklarının gözetilmesini ve korunmasını için ödünlemez bir şekilde mücadele eden bir yazar olduğunu hatırlatarak, "Boyle bir yazarın anısını canlı tutmak ne demektedir" dedi.

Böll hakkında söylenen güzel sözlerle konuşmanın sürüleceğini düşleyen Almanlar, zehir zemberek sözlerle neye uğradıklarını şaşırdılar. Gülümseyen yüzleri birden asıldı. Nesin salvo ateşine şöyle devam etti:

"Almanlar unutmamaları ki, Türk işçileri yalnızca ekonomilerine katkıda bulunmakla kalmamış, onları Nazi rejimiyle yakalandıkları suçluluk duygusundan da kurtarmışlardır. Almanlar ev vererek, karınları doyuracakları birilerini bulmuş. Hitler'in kayıplarına takılarak 60 milyon insanın ölümüne neden olma utançından korunmuşlardır."

Konuşmasını heyecanlı kırdüren Nesin, "Alman gazeteciler Güneydoğu'ya gidip Alman tanklarının Kürdistan'a karşı kullanıldığını görünce bu olayı protesto ettiler. Ardından Alman hükümeti Türkiye'ye silah ambargosunu koymaya kalktı. Türkiye Almanlara verdiği tankları, PKK'lara karşı kullanmışlar, peki kimlere karşı kullanmışlar? Yunanlılara karşı mı kullanmışlar. Suriye'ye, ya da İran'a karşı mı kullanmışlar? Fakat Kürdistanlı Türkler karşı kullanıldıkları silahları nerden alıyor? Kürdistanlı silahları Almanların vermediğine beni inandırmasın. Böll'ü inandırmasın" dedi.

ACI SÖZLER

Türk dostu olarak bilinen ve "En Altıkkiler" isimli kitabıyla tanınan yazar Günter Wallraff ise, Almanya'nın Türkiye'ye ambargo koyma tehdidinin hafif bir tepki olduğunu söyledi. Türk Hükümeti'nin tarihinin en büyük bunalımını yaşadığı F16'ların Irak'ta girilen askeri hedeflere kullanıldığını ifade eden Wallraff, "Bu politika, silah ticareti ve fabrikaları ABD'ye soracaktır" dedi.

0 yılın Mart ayında Gazi Mahallesi'nde çıkan olaylarda 22 kişi yaşamını kaybetti. (Sözcü)

In March of that year, 22 people lost their lives during the incidents that erupted in the Gazi neighborhood. (Sözcü)

Dönemin başbakanı Tansu Çiller yeni koalisyon ortağı CHP'nin o dönemki lideri Murat Karayalçın ile birlikte. (Yeni Şafak)

Then-Prime Minister Tansu Çiller with Murat Karayalçın, the then-leader of the CHP and the new coalition partner. (Yeni Şafak)

Çiller'in "Oturur oturur giderler" dediği Cumartesi Anneleri, 1996 yılında Galatasaray Lisesi önünde. (Besna Tosun)

The Saturday Mothers, whom Çiller had referred to as "They will sit down and go away," in front of Galatasaray High School in 1996. (Besna Tosun)

Refah Partisi, 1995 genel seçimlerinde yüzde 21,7 oy oranıyla sandıktan birinci çıktı. (Yeni Akit)

The Welfare Party secured first place in the 1995 general elections, receiving 21.7 percent of the vote. (Yeni Akit)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

AKÇEP

AKDENİZ ÇEVRE PLATFORMU

AKDENİZ ÇEVRE KURULTAYI

22 - 23 - 24 MART 1996

ALANYA

HOTEL GRAND KAPTAN

AKÇEP
İLETİŞİM :

Gaye CÖN

0.252. 212 22 51

Oktay DEMİRKAN

0.326. 614 10 31

ZİHNİ YAYLA

0.242. 512 96 49

Heinrich Böll Vakfı Katkılarıyla

Yıl 1996.

Türkiye 1 Ocak 1996 tarihinde Gümrük Birliği’ne dâhil oldu. Sonraki hedef, Avrupa Birliği üyeliği için adaylığın ilanı ve müzakerelerin başlamasıydı.

Ancak Türkiye, Avrupa’dan gelen eleştiriler üzerine bir “demokratikleşme ve insan hakları paketi” duyursa da birlik üyeliği için zaruri Kopenhag kriterlerini karşılayabilmekten çok uzaktı.

Maastricht kriterlerini de.

1996 yılı sonunda yıllık enflasyon yüzde 84’ü geçmişti. Ülke büyümesine büyüyor ama maliyeti ağır oluyordu.

Hem insanlar hem çevre için.

Çevre Bakanlığı, Bergama’da siyanürle altın çıkarmak isteyen Eurogold’a izin verdikten sonra köylülerin başlattığı mücadeleye, Türkiye çevre hareketi için dönüm noktası olacaktı.

Köylülerin merkezinde yer aldığı dayanışma, şirketin genel müdürünü katrana bulanmış bir kuş olarak sembolize etmiş, Bergama’dan kovmuştu.

Şirket altın çıkarmaya devam etse de Bergama mücadelesi toplumsal hareketlerin repertuarını daha o zaman geliştirmişti.

Heinrich Böll Stiftung İstanbul ofisi de Doğu Akdeniz Çevre Platformu’na ve Batı Akdeniz Çevre Platformu’na destek verdi. Üç temel çalışma alanından biri ekoloji olan dernek, Akdeniz çevre kurultaylarının, uzun yıllar destekçisi ve partneri kalmaya devam edecekti.

Year 1996.

Turkey joined the Customs Union on 1 January 1996, with the next goal being a formal declaration of candidacy for European Union membership and the start of negotiations.

However, despite Turkey’s announcement of a “democratization and human rights package” in response to European concerns, the country remained far from fulfilling the Copenhagen criteria, the essential requirements for EU membership.

Nor the Maastricht criteria.

By the end of 1996, the annual inflation rate had exceeded 84 per cent. While the country was experiencing economic growth, it came at a steep price—for both people and the environment.

The villagers’ resistance against the Ministry of Environment’s decision to grant permission to Eurogold to use cyanide in its gold mining operations in Bergama marked a pivotal moment for Turkey’s environmental movement.

The solidarity that formed around the villagers, symbolised by the image of the company’s general manager as a bird covered in tar and driven out of Bergama, was a powerful testament to the people’s determination.

Although the company continued its gold mining operations, the Bergama struggle had a lasting impact, significantly enriching the repertoire of social movements in Turkey.

The Heinrich Böll Stiftung Istanbul office also extended its support to the East and West Mediterranean Environmental Platforms. With ecology as one of its three core focus areas, Heinrich Böll Stiftung Turkey would maintain its role as a supporter and partner of the Mediterranean environmental organizations for years to come.

O yıl Radikal gazetesi ile birlikte, Türkiye’de azınlıklar başta olmak üzere insan hakları perspektifinden yayın yapan başlıca gazetelerden Agos yayına başladı. Fotoğrafta kurucular Hrant Dink, Anna Turay, Diran Bakar, Setrak Davuthan, Harutyun Şeşetyan ve Luiz Bakar bir aradalar. Heinrich Böll Stiftung’un, Dink ile öldürüldüğü 2007 Şubat’ına kadar yakın bir partnerlik ilişkisi vardı. Arkadaşımızdı. (Agos)

That year, alongside the Radikal newspaper, Agos —one of Turkey’s key publications focusing on human rights and minorities— was launched. The photo features its founders: Hrant Dink, Anna Turay, Diran Bakar, Setrak Davuthan, Harutyun Şeşetyan, and Luiz Bakar. Heinrich Böll Stiftung maintained a close partnership with Hrant Dink until his tragic assassination in February 2007. He was our friend. (Agos)

3 Kasım 1996 akşamı Susurluk'ta yaşanan bir trafik kazasından, devlet, polis ve mafya ilişkileri fıskırmıştı. Bu kazanın temsil ettiği yapıyla mücadele, sonraki yıllarda sivil alanın başlıca gündemlerinden olacaktı. (Haber7)

On the evening of November 3, 1996, a traffic accident in Susurluk exposed the deep connections between the state, the police, and the mafia. The fight against the structure revealed by this incident would become a central issue for the civilian sphere in the years that followed. (Haber7)

Yolsuzluk ve derin devlete karşı başlayan Sürekli Aydınlik İçin Bir Dakika Karanlık eylemi, Türkiye'nin en geniş katılımlı sivil ve barışçıl eylemlerinden biri oldu. Dönemin Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın Alevi yurttaşlara dönük nefret söylemi de tepki gördü.

The "One Minute of Darkness for Constant Light" protest, initiated in response to corruption and the deep state, became one of the most widely supported civil and peaceful movements in Turkey. The then-Minister of Justice, Şevket Kazan, also drew criticism for his hate speech against Alevi citizens.

Görev yaptığı sırada polisler tarafından öldürülen Evrensel fotomuhabiri Metin Göktepe. Basın ve sivil toplum, her defasında başka bir yerde görülen Göktepe davasını, bir cezasızlık örneği daha olmasın diye senelerce yılmadan takip etti. (Evrensel)

Evrensel newspaper photojournalist Metin Göktepe was killed by police officers while on duty. For years, the press and civil society tirelessly followed the Göktepe case, advocating persistently for justice to prevent further instances of impunity. (Evrensel)

Bergamalılar siyanürle altın aramaya kalkan Eurogold'un lisansının iptali talebiyle çıplak protestoda. Protestoya çiğneburnunda sol parti ÖDP'nin ilçe başkanları da destek verdi. (Milliyet)

Bergamans staged a half-naked protest demanding the cancellation of the licence of Eurogold, which is trying to search for gold with cyanide. The protest was supported by the district heads of the newly founded leftist party ÖDP. (Milliyet)

Siyaniire karşı çıplak eylem

Bergama'da "siyanürle altın aranmasına hayır" mücadelesini ilginç eslemlerle sürdüren 17 köy başkanı temsil eden yaklaşık yüz kişi dün yaptıkları "çıplak eylem"le bildiri dağıttı. Eurogold şirketinin altın arama ruhsatının iptal edilmesini ve topraklarından çekip gitmesini isteyen çıplak eylemciler, slogan ve alkışlarla Bergama-

lıları ve kamuoyunu duyarlı olmaya çağırdı. İlç çamaşlıkları dışında bütün giysilerini çıkaran Çevre Yürütme Kurulu üyeleri, Bergama köylerinin muhtarları ve köylülerin yanı sıra ÖDP İlçe Başkanı Mustafa Eker ve CHP İlçe Başkanı Oktay Konyar'da Bergama sokaklarında bildiri dağıttılar. (Fotograf: CELAL YILMAZ)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
**Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

TEMİZ ENERJİ SEMPOZYUMU

**HEINRICH BÖLL VAKFI
DOĞU AKDENİZ ÇEVRECİLERİ
15/16 KASIM 1997
SEYHAN OTELİ - ADANA**

**Yerel Organizasyon Sorumlusu
Adana Çevre ve Tüketici Koruma Derneği
ÇETKO**

Yıl 1997.

Türkiye 1997 yılına yeni bir koalisyon hükümetinin başbakanıyla girdi: Necmettin Erbakan.

Erbakan'ın verdiği bir davete dini liderleri de çağırması Ankara'da fırtına kopardı.

Daha yılın ikinci ayında, gölgesi uzayan 28 Şubat askeri müdahalesi yaşandı.

Türkiye'de demokrasi, bir kez daha silahlı kuvvetler eliyle akamete uğradı.

Aynı yıl 12 ülke aynı anda AB adaylık statüsü kazandı, Türkiye dışarıda tutuldu. Dönemin Alman şansölyesi Helmut Kohl ise, Türkiye'nin adaylığını destekliyordu.

Asıl destek ise Alman Yeşiller'den gelecek ve bu siyasi duruş sonrasında da korunacaktı.

İki ülkenin yeşil hareketleri arasında sıkı bir işbirliği ve duygudaşlık örülüyordu.

Kömür ve karbon temelli kalkınma yerine temiz enerji de, demokratikleşmeye eşlik eden ortak bir savunuculuk alanı olarak öne çıkıyordu.

Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye ofisi, Doğu Akdeniz Çevrecileri ile birlikte 1997 yılında Adana'da dönemin en geniş katılımlı Temiz Enerji Sempozyumu'nu düzenledi.

Çünkü bölge, yeni petrol boru hatları, yeni termik santraller ve yapılması öngörülen nükleer santralın odağındaydı.

Year 1997.

Turkey entered 1997 with a new coalition government led by an Islamist prime minister: Necmettin Erbakan.

Erbakan's invitation to religious leaders to a party he organised sparked a political firestorm in Ankara.

Just two months into the year, the looming 28 February military intervention took place.

Once again, democracy in Turkey was disrupted by the armed forces.

In the same year, 12 countries were granted EU candidate status simultaneously, while Turkey was left out. However, the then German Chancellor, Helmut Kohl, supported Turkey's candidacy.

The main support was to come from the German Greens, and this political stance would be maintained in the years to come.

A close collaboration and empathy were being established between the green movements of the two countries.

Clean energy, as opposed to coal and carbon-based development, emerged as a common advocacy platform alongside democratization efforts.

In 1997, the Heinrich Böll Stiftung Turkey, in collaboration with the Association of Eastern Mediterranean Environmentalists, organized the largest National Clean Energy Symposium of that period in Adana.

The choice of Adana was significant, as the region was becoming a focal point for new oil pipelines, thermal power plants, and the proposed nuclear power plant.

ekonomi kulisi

MERAL TAMER

Meral Tamer, Ekonomi Kulisi DMC, 34554 Bağcılar-İST. Faks: 505 63 39
E-Posta: M.Tamer@milliyet.com.tr

Nükleer santralde söz okurlarımızın

Siemens'in Almanya'da yapımı gerçekleştirip işlettiği bir nükleer santralde 8 saat geçiren arkadaşımız Duygu Arpacı'nın izlenimleri, genis yarıtı yayımlandı. Yayınlarmız izleyen gönderde diğer basın kuruluşları da konuyu ön plana çıkartırken Milliyet okurları, faks, telefon ve elektronik postayla çok sayıda mesaj göndererek nükleer santral konusunda görüşlerini belirtme gereği duydular.

Buğünkü köşemi, okurlarına bırakıyorum. Yermizemediği için mesajlarını yayınlamadıklarına da, ilgilerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

14 Şubat 1998 - Milliyet

15 Şubat 1998 - Milliyet

'İleri teknoloji, nükleer kazaları önlemez!'

İkisi de ODTÜ'de profesör olan Gökmen çifti'ne göre Türkiye'nin nükleer enerjiye ihtiyacı yok. Akkuyu'ya yapılacak santral, Akdeniz'deki turizm faaliyetlerimize darbe indirir.

"YAZIDA geçen "0.0000 radyoaktivite ile girip, 0.0001 radyoaktivite ile reaktörden çıktım. Ama günlük yaşamda bunun 100 kat fazlasını almıyoruz," ifadesi yanlıtıcı. Günlük yaşamda bunun 100 katı fazlasını almırsak, nükleer santral gezisine katılan Duygu Arpacı'nın radyasyon değeri 0.0000 olmaz. Anladığımız kadaryla kendisinin orada bulunduğu süre içinde, aldığı radyoaktivite ölçülmeye çalışılmış. Bu amaçla kendisine başlangıçta 0.0000 gösteren bir dozmetre verilmiş. Böyle bir gezi programında yüksek doz içeren alanlara ziyaretçiler sokulmamaktadır. O nedenle yüksek bir değer okunmaması olağın.

Ayrıca radyasyon dozunun birimi belirtilmemiş. Söz edilen radyoaktivite Sievert ise başka, mSieveert ise başka etkisi olacaktır.

● GELİŞMİŞ ÜLKELERDE DURUM - Gelişmiş ülkelerin büyük bölümünde artık nükleer santral yapılmadığı doğru. Japonya ve Fransa dışında gelişmiş ülkelerin çoğu, son yıllarda nükleer santral siparişi vermiyor. Önceden verdiklerini de iptal ediyorlar. ABD'de

'Nükleer enerjiden yararlanmalıyız'

Prof. Ultaır: "Bazı tahsilli kişiler, nükleer enerjiye çevreci olarak karşı çıkmayı, entellekle özdeşleştiriyor."

"Nükleer enerji konusundaki yazılarımız, konuyu bilen bir akademisyen olarak dikkate okudum ve büyük memnuniyet duydum. Anlayabilece nükleer enerjinin sakıncasız bir kaynak olduğunu anlamış bulunuyoruz. Ankara Üniversitesi Enerji Çalışma Grubu Başkanımız, Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yönetim Kurulu üyesi ve Yüksek Danışma Kurulu Başkan yardımcısıym. Bilimsel çalışmamız, yenilenebilir alternatif enerji kaynakları ve enerji planlaması üzerindedir. Uluslararası Güneş Enerjisi Birliği Türkiye Bölümü Başkan yardımcısıym. Temiz Enerji Vakfı Yönetim Kurulu üyesiyim. Türk İsti Bilimi ve Tekniği Derneği'nin de Başkan yardımcısıym. International Hydrogen Energy Association (Uluslararası Hidrojen Enerjisi Birliği) bünyesinde onun üyesi olarak yer almaktaym.

Geçtiğimiz yıl 30 ağustosta Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi olarak Akkuyu yöresine bir teknik gezi düzenledik. Yerel yöneticiler ve halkla söyleşiler yaptık. Sonra izlenimlerimizi ve alınması gereken önlemleri bir rapor halinde Cumhurbaşkanına Süleyman Demirel'e ilettik.

Tüm raporlarda yer aldığı gibi, Türkiye'de nükleer enerjiye karşı çıkış, toplumun yeterince bilinmemesinden kaynaklanmaktadır. Bazı

Temiz Enerji Sempozyumu'nu takip eden gazeteci Meral Tamer'in yazısı. (Milliyet)

Article by journalist Meral Tamer, who covered the symposium. (Milliyet)

Nebahat Hanım TIME'in kahramanı

Time dergisi, 6 yıl önce Diyarbakır'da kurduğu Aile Merkezi'yle, aile içi şiddete maruz kalan kadınlara yardım eli uzatan Nebahat Akkoç'u "modern çağın kahramanları" arasında gösterdi

TIME dergisinin son sayısında, Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinde yaşayan "Modern Çağın Kahramanları" arasında gösterdiği 38 kişilik listede yer alan tek Türk olan emekli ilkökul öğretmeni Nebahat Akkoç, kendisini bir kahraman olarak görmediğini, Türkiye'de bu işlerle ilgilenen pek çok kadından biri olduğunu söyledi.

PSİKOLOJİK DESTEK

1997 yılında Diyarbakır'da kısa adı KA-MER olan Kadın Merkezi'ni kuran Akkoç, şiddete maruz kalan kadınlara yasal ve psikolojik destek sağladıklarını belirterek, "Türkiye'de aile içi şiddet olaylarıyla ilgilenen pek çok kadından biriyim. TIME dergisinden yaklaşık bir ay önce beni telefonla arayıp, çalışmalarımızla ilgili bilgi almışlardı. Dergiye henüz görmedim, ancak öğrendim, mutlu oldum" dedi.

BARIŞ EVDEN GEÇER

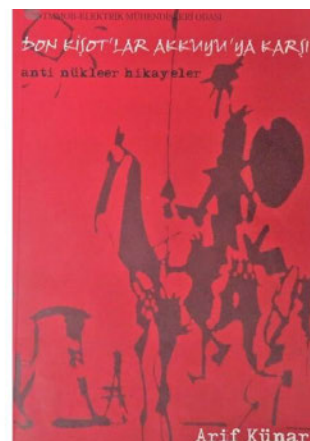
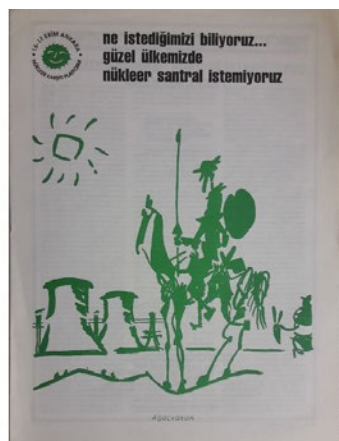
Kadınlar için çalıştığımı, aile içi şiddetin tüm şiddet olavlarının

EŞİ CİNAYETE KURBAN GİTTİ

Kendisi gibi öğretmen

1997'de Diyarbakır'da kurulan KA-MER, altı yıl sonra Time Dergisi'nde boy gösterecekti.

KA-MER, founded in Diyarbakır in 1997. Six years later, it would be featured in Time magazine.

Arif Künar'ın o yılın hareketli anti-nükleer gündemiyle kaleme aldığı kitapları.
(Arif Künar)

Arif Künar's books, reflecting the vibrant anti-nuclear agenda of that year.
(Arif Künar)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
**Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

EĞİTİM SEN

HUKUKSAL VE SENDİKAL ALANDA CİNSİYETÇİLİK SORUNLARINA DUYARLILIK EĞİTİMİ

26 - 27 ARALIK 1998

YÜRÜTÜCÜ : Eğitim - Sen İZMİR 1 Nolu Şube Kadın Sekreterliği
YÖNLENDİRİCİLER : İzmir Barosu Avukatlarından Hülya ÜÇPINAR,
Ayten TEKELİ ve Mine ÖZTÜRK
YER : İZMİR ÖĞRETMENEVİ - Brifing Salonu
İRTİBAT TEL : 489 47 63

BU PROJE HEINRICH BÖLL VAKFI'NIN KATKILARIYLA GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR.

Figür DİSK özel sayısından alınmıştır.

Yıl 1998.

Yeni bin yıla iki sene kala, ülkenin geleceği hakkında düşünen akıllarda deli sorular vardı:

Bir yanda serpilmeye başlayan sivil çabalar.. Diğer yanda 28 Şubat 1997 ve bir parti kapatma daha, Türkiye'nin doğusu ve Kuzey Irak'ta devam eden şiddetli çatışmalar, Genelkurmay'ın gazetecilere yönelik andıç komplosu, tutunamayan Tansu Çiller ve Mesut Yılmaz hükümetleri, AK Parti'nin ilk nüveleri...

Krizler arasına sıkışmış yeni arayışların zamanları.

Kitaplaştırılarak basılmış hali yıllarca hocaların da, öğrencilerin de elinden düşmeyecek "Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek Sempozyumu" böyle bir ortamda, hem akut hem de ertelenmiş bir ihtiyaca cevap vermek için yapıldı. Toplum ve Bilim ile Defter dergilerinin düzenleyicisi olduğu etkinlikte farklı sosyal bilim disiplinlerinden akademisyenler eleştirel birikimi birlikte büyüttü.

Kitabın yazarları ve başlıklarına bakın. Savunulan tezlerden bazıları yolda epey hırpalanmış olsalar da çığır açıcı nitelikteydi.

Tıpkı aynı yıl düzenlenen "Hukuksal ve Sendikal Alanda Cinsiyetçilik Sorunlarına Duyarlılık Eğitimi" gibi.

Hak mücadelesinin kesişimselliğinin anaakımlaşmaya başlamasının kocaman bebek adımlarıydı onlar.

Ve atılan her adıma ihtiyaç vardı. Çünkü devam eden yıl Merve Kavakçı meclisten çıkartılacak, Abdullah Öcalan yakalanacak, Erdoğan okuduğu şiir yüzünden cezaevine girecek, Ahmet Kaya maruz kaldığı ırkçı linç nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kalacak, Bülent Ecevit'in kurduğu taze hükümet 1999 depremiyle sarsılacaktı. Türkiye yeni bin yıla yaralı ve siyaset kurumundan alacaklı girerken, hemen önce ise Helsinki'de AB adaylığı ilan edilecekti.

Year 1998.

Two years into the new millennium, there were many questions in the minds of those pondering the future of Turkey.

On one side, burgeoning civil initiatives... On the other, the aftermath of 28 February 1997 and yet another party closure, persistent violence in eastern Turkey and northern Iraq, the General Staff's conspiracy against journalists, the instability of the Tansu Çiller and Mesut Yılmaz governments, and the early rise of the AK Party...

A time of new quests, caught between crises.

The Symposium on Rethinking the Social Sciences, published as a book that will remain in the hands of both professors and students for years, was organized in such an environment to address an urgent and long-deferred need. Organized by the journals Toplum ve Bilim and Defter, the symposium brought together academics from various social science disciplines to foster critical thinking and collaboration.

Take a look at the authors and titles in the book in front of you. Some of the theses presented were ground-breaking, even though they faced considerable challenges along the way

Just like the "Sensitivity Training on Sexism in the Legal and Trade Union Field" organized that same year.

These events marked significant, albeit small, steps towards mainstreaming the intersectionality of the rights struggle.

And every step was crucial. The following year, Merve Kavakçı would be expelled from parliament, Abdullah Öcalan would be captured, Recep Tayyip Erdoğan would be imprisoned for reciting a poem, Ahmet Kaya would be forced to leave the country due to racist attacks, and Bülent Ecevit's newly formed government would be shaken by the 1999 earthquake. Turkey would enter the new millennium wounded and burdened by its political establishment, just before the announcement of its EU candidacy in Helsinki.

hbs İstanbul'un da destekçileri arasında olduğu Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek Sempozyumu'nun çıktıları daha sonra Metis tarafından kitaplaştırılmış ve uzun yıllar ders kitabı olarak okutulmuştur. (Metis Yayınları)

The outputs of the Rethinking Social Sciences Symposium, supported by hbs Istanbul, were later published as a book by Metis Publishing and used as a textbook for many years. (Metis Yayınları)

Sempozyum Bildirileri
Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek
TOPLUM VE BİLİM VE DEFTER DERGİLERİ
ORTAK ÇALIŞMA GRUBU

metis

entellektüel bakış

Semih Sökmen ve Tanıl Bora sosyal bilimcileri yeni bir kavrayışa çağırıyor

Bilim duvarlarını aşmalı

Nilüfer Kuyaş'ın sempozyum üzerine düzenleyiciler Tanıl Bora ve Semih Sökmen ile söyleşi. (Entelektüel Bakış)

Nilüfer Kuyaş's interview with symposium organizers Tanıl Bora and Semih Sökmen. (Entelektüel Bakış)

Semih Sökmen: Türkiye'de sosyal bilimlerde çok-çi geuyer yapıyor. Ama hayata geçmiyor.

Tanıl Bora: Bilenle bilmeden uğurunu dert edinmek, bu davan sorgulamak istiyoruz.

Semih Sökmen: Türkiye'de sosyal bilimlerde çok-çi geuyer yapıyor. Ama hayata geçmiyor.

Tanıl Bora: Bilenle bilmeden uğurunu dert edinmek, bu davan sorgulamak istiyoruz.

Dönemin İBB başkanı iken okuduğu bir şiir nedeniyle dört ay cezaevinde kalan Recep Tayyip Erdoğan, tahliyesinden hemen önce yanında avukatı Hayati Yazıcı ile. (Hayati Yazıcı)

Recep Tayyip Erdoğan, imprisoned for four months for a poem he recited while serving as the Mayor of Istanbul, with his lawyer Hayati Yazıcı, just before his release. (Hayati Yazıcı)

Beyoğlu'ndaki paylaşımlı ilk ofiste bir toplantı.

A meeting in the first shared office in Beyoğlu.

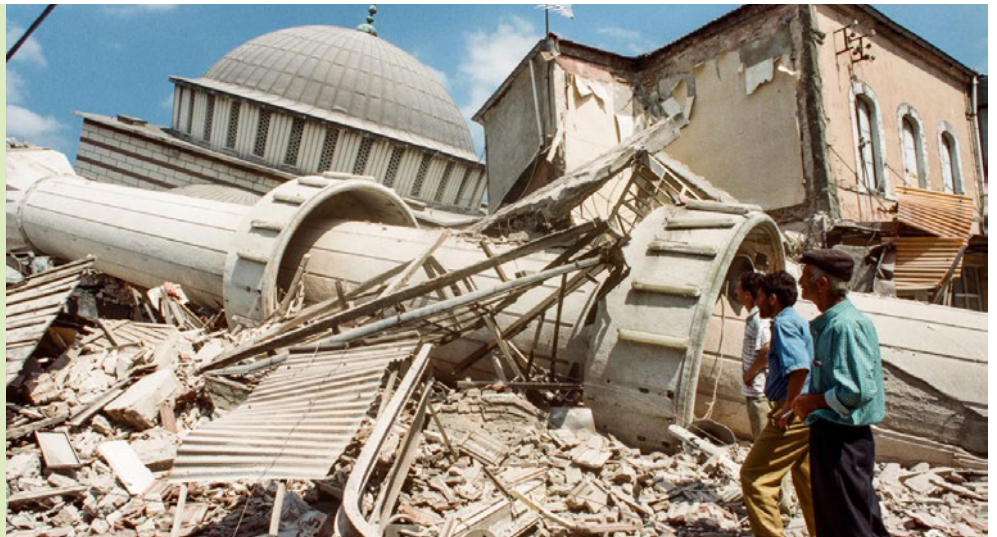

1999 seçim yılıydı. Fazilet Partisi'nden meclise giren İstanbul milletvekili Merve Kavakçı'nın başörtüsü yüzünden yaşanan kriz, sonraki yılların kimliksel kutuplaşmaya dayalı siyasi ruhunu belirleyen gelişmelerden biri olacaktı. (Radikal)

1999 was an election year, and the controversy over Istanbul MP Merve Kavakçı's headscarf, as she entered Parliament representing the Virtue Party, became a defining event shaping the political climate of the years to follow, marked by identity polarization. (Radikal)

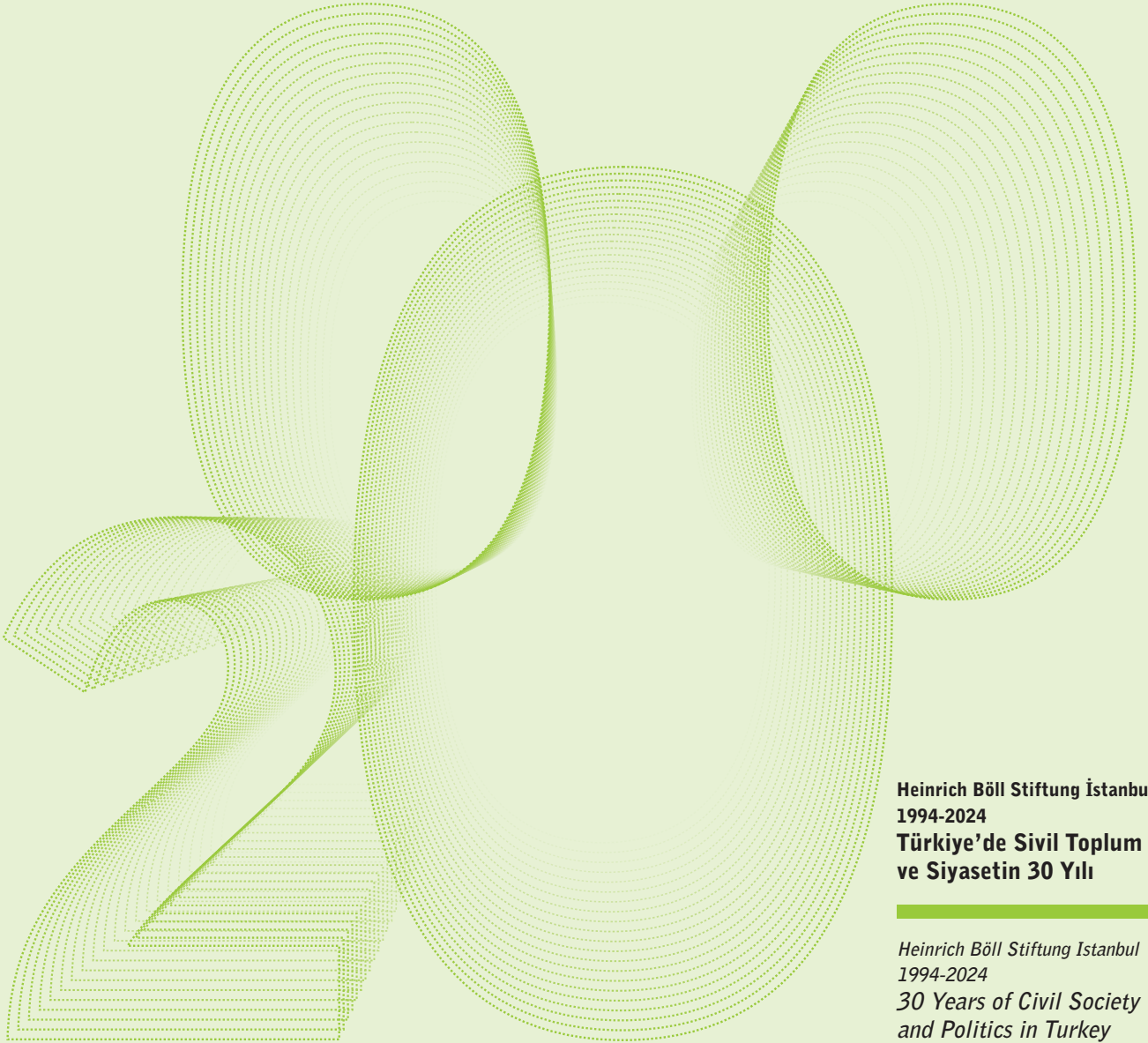
17 Ağustos depremi, Türkiye'de idareye ve siyasi kurumlara güveni derinden sarsarak kalmayacak, sivil toplumun sahadaki gönüllü varlığı ve etkinliği örgütlülüğün kıymetini gösterecekti. (Actualite News)

The Marmara Earthquake of August 17 profoundly shook trust in Turkey's administration and political institutions. On the other hand, the active and voluntary involvement of civil society in the aftermath highlighted the importance of organization. (Actualite News)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

İSTANBUL BAROSU İNSAN HAKLARI MERKEZİ

SEMPOZYUM KOPENHAG KRİTERLERİ AVRUPA KONSEYİ VE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTAK PAYDASI MI?

BİRİNCİ GÜN (24 Haziran Cumartesi)

Açılış Konuşmaları (Saat: 10:00-10:30)

- Karen Fogg (Avrupa Birliği Türkiye Büyükelçisi)
- Uluç Gürkan (Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Türkiye Delegasyonu Başkanı)

I. OTURUM (Saat: 10:30-12:30)

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ VE DEMOKRASİ

- Oturum Başkanı: Av. Dr. Yücel Sayman (İstanbul Barosu Başkanı)

Türkiye'nin Demokratik Deneyimi: Birikimler ve Güçlükler

- Prof. Dr. İbrahim Ö. Kaboğlu (İHM Bşk., M.Ü. Hukuk Fak.)

Avrupa Kurumlarının Ortak ve Temel İlkeleri

- Prof. Dr. Annie Gruber (Paris R. Descartes Üniversitesi - V)

Hukuk Devleti: Temel Hak Yeni Konsepti

- Prof. Dr. Bakır Çağlar (İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fak.)

Tartışma

II. OTURUM (Saat: 14:00 - 15:45)

AVRUPA TEMEL HAKLAR ŞARTI: İnsan Hakları Avrupa Anayasası mı?

- Oturum Başkanı: Av. Arzu Becerik (İHM Eğitim Sorumlusu)

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının Doğuşu, Sorunları ve Tasarının Güncel Durumu

- Prof. Dr. Silvio Marcus-Helmons (Louvain Catholique Üniversitesi İnsan Hakları Merkezi Müdürü)

Avrupa Birliği Özgül Bir Temel Haklar Şartını Zorunlu Kılar mı ve Kimin İçin?

- Prof. Dr. Torsten Stein (Sarrebuck Üniversitesi Avrupa İncelemeler Enstitüsü Müdürü)

Tartışma

III. OTURUM (Saat: 16:00-17:45)

İNSAN HAKLARI: Hangi Aşgari Standartlar?

- Oturum Başkanı: Av. Osman Ergin (İst. Barosu Başkan Yrd.)

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Avrupa Birliği'nin Birleşik Krallığa Etkisi (1998 İnsan Hakları Yasası)

- Av. Timothy Jones, Birmingham Barosu

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye

- Av. M. Şerif Yılmaz (İHM Üyesi)

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin Fransız Hukukuna Etkisi

- Prof. Dr. Laure Ortiz, Siyasal İncelemeler Enstitüsü, Toulouse

Tartışma

İKİNCİ GÜN (25 Haziran Pazar)

I. OTURUM (Saat: 10:00-12:30)

AZINLIK HAKLARI: Kültürel Haklar mı, Siyasal Haklar mı?

- Oturum Başkanı: Av. Hasip Kaplan (İHM Üyesi)

Kopenhag Toplantısı, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Avrupa Birliği Standartları Perspektifinde Azınlıkların Hakları

- Prof. Dr. Francis Delpérée (Louvain Catholique Üniversitesi Hukuk Fak.)

Bir İnsan Hakları Belgesi Olarak Lozan Antlaşması ve özellikle md. 39/4

- Prof. Dr. Baskın Oran (A.Ü. Siyasal Bilgiler Fak.)

Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin Parti Kapatma Kararları ve Davalarında "Azınlık Hakları"

- Av. Hakan Karakuş (İHM Yürütme Kurulu Üyesi)

Kültürel Kimlik: Azınlık Sorunu mu?

- Doç. Dr. Naz Çavuşoğlu (İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fak.)

Tartışma

II. OTURUM (Saat: 14:00-17:30)

Yuvarlak Masa Toplantısı

AVRUPA VE TÜRKİYE: Uyum Çalışmaları ve Değerlendirme

- Oturum Başkanı: Prof. Dr. İbrahim Ö. Kaboğlu

Türkiye ve Avrupa Hukuk Mekanı

- Prof. Dr. Alain Bockel (Orleans ve Galatasaray Üniversiteleri)

Avrupa Birliğine Uyum Kriterleri ya da Siyasal ve Ekonomik Transformasyonun Eşliği

- Prof. Dr. Aslan Gündüz (M.Ü. Avrupa Topuluğu Enstitüsü Müdürü)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına Uyum İçin

Mevzuat Değişiklikleri ve İdari Çalışmalar

- Prof. Dr. Durmuş Tezcan (Dokuz Eylül Ünl. Hukuk Fak., İHAM Nezdinde Hükümet Ajansı)

AB'ye Uyum Sürecinde Anayasal Öncelikler

- Yrd. Doç. Dr. Sibel Inceoğlu (İHM Yürütme Kurulu Üyesi, M.Ü. Hukuk Fakültesi)

İfade Özgürlüğü ve İşkencenin Önlenmesi

- Av. Fikret İlikiz (İst. Barosu, Cumhuriyet Gazetesi)

Avrupa İçin Hangi Perspektifler?

- Prof. Dr. Annie Gruber

Avrupa ve Türkiye: Hangi gelecek?

- Prof. Dr. Mümtaz Soysal (Eski Parlamenter ve Dışişleri Eski Bakanı)

Forum / Tartışma

Kapanış

24 - 25 Haziran 2000

Yer: **Dorint Plaza** İstanbul

Topçu caddesi No:23 Taksim Tel: 90 0 212 254 51 00 Fax: 90 0 212 254 71 60

Yıl 2000.

Dağ fare doğurdu. Yeni bin yıl ne Türkiye'de yaşayanlar ne de dünyanın kalanı için bir öncekinden müthiş farklıydı. Galatasaray'ın UEFA zaferi ve AB adaylığı hariç.

Ancak Türkiye'de o günlerde adını sıklıkla duyduğumuz bir şey tartışılıyordu: Kopenhag kriterleri.

Hoş, Türkiye Avrupa Konseyi'nin kurucu üyelerindendi. İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve güçler ayrılığına ilkece bağlıydı. Ama Avrupa Birliği üyeliği fazlasını gerektiriyordu.

Avrupa Birliği, bir ihtimaldi ve sanıldığı kadar uzak değildi. Lâkin Türk Ceza Kanunu'nda idam cezasından evlilik dışı cinsel ilişkinin suç sayılmasına, Türkiye'nin o günkü gerçekleriyle dahi denkleşmeyen kalıntılar vardı. Dahası işkence devam ediyor, F tipi cezaevlerine karşı başlayan açlık grevleri ölüm oruçlarına evriliyordu.

Türkiye'nin AB üyeliği için başından bu yana çabalayan hbsd, o yıl İstanbul Barosu ile birlikte anayasa hukukçusu İbrahim Kaboğlu'nun yönettiği bir sempozyum düzenledi.

Sonraki yıllarda bu soyut hukuksal "insan hakları" kavramı, azınlıklardan cinsiyet kimliklerine, farklı etnisitelerden inanç gruplarına kadar, siyasal öznelerde somutlaştıkça tartışma alevlenecek, Türkiye zorlu ama besleyici bir sınavdan geçecekti.

Year 2000.

The mountain gave birth to a mouse. The new millennium wasn't dramatically different from the previous one for those in Turkey and the rest of the world—except for Galatasaray's UEFA victory and Turkey's EU candidacy.

However, one topic was frequently discussed in Turkey at the time: the Copenhagen criteria.

Turkey was a founding member of the Council of Europe and, in principle, committed to human rights, the rule of law, and the separation of powers. However, European Union membership demanded much more.

The European Union was within reach, closer than it once seemed. However, remnants in the Turkish Penal Code, ranging from capital punishment to the criminalisation of extra-marital sexual intercourse, did not reflect Turkey's realities at the time. Furthermore, torture continued, and hunger strikes against F-type prisons escalated into death fasts.

Heinrich Böll Stiftung Turkey, a consistent advocate for Turkey's EU membership, organised a symposium that year in collaboration with the Istanbul Bar Association, chaired by constitutional law scholar İbrahim Kaboğlu.

In the years that followed, as the abstract concept of "human rights" became tangible for political subjects—ranging from minorities to gender identities, from diverse ethnicities to faith groups—the debate intensified. Turkey would face a challenging yet transformative test.

hbs İstanbul'un Gümüşsuyu'ndaki ofise taşınırken ödediği depozitonun belgesi. Bin 350 dolar, altı sıfır atılmadan önce, 899 milyon lira ediyormuş. O sırada ekmeğin fiyatı 375 bin liraydı. (HBS)

The receipt for the deposit hbs Istanbul paid when moving to the Gümüşsuyu office. The amount was 1,350 dollars, which, before six zeros were removed from the currency, equalled 899 million Turkish Lira. At that time, the price of bread was 375 thousand Turkish Liras.

Kadınlardan 'Alo Şiddet Hattı'

Mor Çatı ve Heinrich Böll Vakfı'nın düzenlediği 'Kadın Sığınakları III. Kurultayı'nda sığınma evlerinin yeniden açılması ve aile içi şiddete karşı 10 yıllık ortak "eylem planı" ele alındı. Kurultayda, "Alo Şiddet" telefon hattının açılması da gündeme geldi.

Kadına karşı şiddete karşı erken ve öncü bir önlem önerisi: Alo Şiddet Hattı. (Milliyet)

A pioneering and forward-thinking initiative against violence against women: The Alo Violence Hotline (Milliyet)

Kautiou für die neuen Büroräume!

26/09/2000.

İNÖNÜ CD HANCIHANIM SK. 10 NOLU APARTMANIN
12 NOLU DAİRESİ İÇİN HEINRICH-BÖLL VAKFI ADINA
ŞAHİN FÜĞRAN FÜĞRAN'DAN DEPOZİTO OLARAK 1.350
U.S DOLLAR ALINMIŞTIR.

M. SAİT KARAFİNE

Für die Kautiou werden für 800.100.000,- TL 1.350 USD gezelt

Şif. Kosten

CEYİN
DÖVİZ HİZMETLERİ TİCARET A.Ş.
Banka Hesap No: 30 80000 - İSTANBUL
Tel: (0 212) 292 64 78 292 64 23 240 42 37
Fax: (0 212) 292 64 50 8000000000
SERİ A 932480
SIRA NO
DÖVİZ-SATIM BELGESİ
CHARGE BY EXCHANGE İSTANBUL KAMBYO
T.C. MALİYE BAKANLIĞI
Satin Rk. J. Kodu: 34
Tarih: 27/09/2000 MERKEZ ŞUBE
Mali Soyadı : İsm Beyan Edilmektedir.
Adresi :
Vergi No :
Vergi Dairesi :
Döviz Cinsi : USD 01940 AMERİKAN DOLLARI
Döviz Kuru : 666,000.00
Döviz Miktarı : 1,350.00
Tl. Tutarı : 899,100,000.00
Uzd. Tutarı : 1,350.60
Kon. S/ Tut. : 0.000
Mev. S/ Tut. : 001 899,100.00
B. S. M. V. : 00
N E T : 899,999,100.00
29 Yıllık Eftansız Satış Belgesi.

İsmail Cem, 40 yıl sonra Yunanistan'ı resmen ziyaret eden ilk Türk Dışişleri Bakanı unvanını aldı. Dostluk rüzgarları, 99 depreminde komşunun uzattığı yardım elinin de yardımıyla uzun süre esecekti. (innoutworld.blogspot)

İsmail Cem became the first Turkish Foreign Minister to officially visit Greece in 40 years. The spirit of friendship would endure for a long time, bolstered by the neighbour's aid during the 1999 Marmara earthquake. (innoutworld.blogspot)

Sonraki yıllarda insan hakları savunucuların yaşanan ihlalleri defalarca raporladıkları "Hayata Dönüş Operasyonu" sonrası Ankara Ulucanlar Cezaevi. Burası 2006'da kapatıldı ve sonra müzeye dönüştürüldü. (Ali Can Bulut/Anadolu Ajansı)

Ankara Ulucanlar Prison in the aftermath of operation "Return to Life", whose human rights violations were repeatedly reported by defenders in the following years. The prison was closed in 2006 and later turned into a museum. (Ali Can Bulut/Anadolu Ajansı)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

İSTANBUL BAROSU
İNSAN HAKLARI MERKEZİ
(AZINLIK HAKLARI ÇALIŞMA GRUBU)

SEMPOZYUM

Ulusal, Ulusalüstü ve Uluslararası Hukukta
AZINLIK HAKLARI

(Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Lozan Antlaşması)

8 Haziran 2001 Cuma

AÇIŞ KONUŞMALARİ: 9:00- 9:30

İbrahim KABOĞLU, Yücel SAYMAN, Karen FOGG, Volkan VURAL

1. OTURUM (9:30 – 12:30)

İNSAN HAKLARI, DEMOKRASİ VE AZINLIKLAR

Oturum Başkanı: Yücel SAYMAN

- XXI. Yüzyılın Başında İnsan Hakları**
İbrahim KABOĞLU
- Azınlıkların Yükselişİ Karşısında Demokrasi**
Slobodan MILACIC
- Yurttaşlık ve Demokrasi**
Füsun ÜSTEL
- Azınlıklar: Tanım Sorunu**
François RIGAUX

2. OTURUM (14:00 – 16:00)

**ULUSLARARASI HUKUKTA VE
ULUSALÜSTÜ HUKUKTA AZINLIK HAKLARI**

Oturum Başkanı: Osman ERGİN

- Uluslararası Hukukta Azınlık Hakları**
Javaid REHMAN
- Azınlık Hakları: Avrupa Standartları ve Türkiye, Bir Karşılaştırma**
Naz ÇAVUŞOĞLU
- Bölgesel veya Azınlık Dilleri Avrupa Şartı**
Sultan ÜZELTÜRK
- *Yerli Yabancılar*!**
Fethiye ÇETİN

3. OTURUM (16:30-18:30)

**LOZAN ANTLAŞMASI VE DİĞER ULUSLARARASI
BELGELER İŞİĞİNDA TÜRKİYE'DE
MEVZUAT VE UYGULAMA**

Oturum Başkanı: Arzu BECERİK

- Lozan'da Azınlık Statüsü, Farklı Kökenlilere Tanınan Haklar**
Zeynep AYDIN
- Anayasa Mahkemesi'nin Azınlık Anlayışı**
Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
- Mevzuatın Görünümü**
Aynur AYZIT
- Uygulamadan Ayrımcılık Örnekleri ve Azınlık Vakıflarının Sorunları**
Duran BAKAR

9 Haziran 2001 Cumartesi

4. OTURUM (9:30 – 12:30)

ULUSAL ÇÖZÜMLER

Oturum Başkanı: Zafer ÜSKÜL

- Fransa ve Azınlıklar**
Nicole GUIMEZANES
- Almanya'da Azınlıklar**
Cem ÖZDEMİR
- Yugoslavya ve Balkan Ülkelerinde Hukuki ve Uygulama Bakımından Azınlıklar**
Vladimir GOATI

- Yunanistan'da Azınlıkların Korunması**
Achille SKORDAS

5. OTURUM (14:00-16:00)

TÜRKİYE İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Oturum Başkanı: Ioanna KUÇURADI

- Türkiye AB İlişkileri ve İnsan Hakları**
Şükrü ELEKDAĞ
- Azınlık Hakları Açısından KOB ve Ulusal Program**
Oktay UYGUN
- Türkiye'de Azınlık Sorununun Çözümü ve Demokrasi**
Tarık Ziya EKİNCİ
- Azınlık Sorununun Çözüm Önerileri**
Sedat SADIOĞLU

6. OTURUM (16:30-18:00)

GENEL DEĞERLENDİRME

Christian GRELOIS
Javaid REHMAN
İbrahim KABOĞLU

**HEINRICH
BÖLL
VAKFI**
İşbirliğiyle

İngiltere Konsolosluğu'na katkılar için teşekkür ederiz.

8 - 9 Haziran 2001

Yer: **Dorint Plaza İstanbul**

Topçu Caddesi No: 23 Taksim Tel: 90 0 212 254 51 00 Fax: 90 0 212 254 71 60

Yıl 2001.

Bir anayasa kitapçığı, fırlatılmış bir yazarkasa, bir gecede batan bankalar ve bir kurtarıcı...

2001 Türkiye’ye, daha Şubat ayında kocaman bir kriz bırakmıştı. Mevcut hükümet, lideri ve bildiğimiz düzen; hepsi yıpranmıştı.

O yıl Fazilet Partisi kapatılırken Milli Görüş içindeki yenilikçiler, “muhafazakâr demokrat” olarak tanımladıkları yeni bir parti kurdu: Adalet ve Kalkınma Partisi.

İkiz Kuleler’in enkazından ise güvenlikçi politikaları arşa çıkaracak yeni bir doktrin doğdu: Teröre karşı küresel savaş.

O yıl Heinrich Böll Stiftung Türkiye, Kopenhag kriterleri sempozyumunun fikrî takibi niteliğinde bir sempozyum daha düzenlenmesine öncülük etti: Türkiye’nin halen çözülmeyen sorunlarından “Azınlık Hakları”.

Konuşmacılardan biri de daha sonra Alman Yeşiller Partisi’ne liderlik edecek Türk kökenli Almanyalı siyasetçi Cem Özdemir’di.

Çünkü kendini Türk olarak tanımlayanlar buralarda çoğunluklarsa, bir başka ülkede de azınlıklardı.

Azınlık hakları üzerine yapılan konuşmalar çok geçmeden resmî olmayan tarih okumalarıyla birleşecek ve Türkiye’de sadece siyaset ve sivil toplumu değil, sanat çevreleri ve popüler kültürü de etkileyecek bir konuyu görünür kılacaktı: Geçmişle hesaplaşma.

Year 2001.

A constitutional code book, a thrown cash register, banks collapsing overnight, and the search for a saviour..

The year 2001 plunged Turkey into a major crisis as early as February. The present government, its leader and the established order—all were crumbling.

That year, the Virtue Party was dissolved, and the reformist wing of the “National Vision Movement” founded a new party, which they described as “conservative democratic”: the Justice and Development Party (AKP).

Meanwhile, from the ruins of the Twin Towers, a new global doctrine arose, one that would prioritize security above all—the global war on terror.

In that turbulent year, Heinrich Böll Stiftung Turkey organised a follow-up symposium on the Copenhagen criteria, focusing on “Minority Rights”, a persistent and unresolved issue in Turkey.

One of the speakers was Cem Özdemir, a German politician of Turkish origin who would later head the German Green Party.

His presence highlighted the reality that while Turks formed the majority here in Turkey, they were also a minority elsewhere.

These dialogues on minority rights soon intertwined with reinterpretations of unofficial history, bringing to light an issue that would deeply impact not only Turkish politics and civil society but also its arts and culture: coming to terms with the past.

Sonraki yılın seçimlerinden galip çıkacak AK Parti’nin kurucu kadrosu. (YüzdeYüzHaber)

The founding team of the AK Party, which would go on to win the following year’s elections. (YüzdeYüzHaber)

Bekâret testi sadece Fas ve Türkiye'de var

Müslüman kadınların, özellikle de cinsel kimliklerinin üzerindeki baskılara isyan eden 41 yazar bir araya geldi; bir kitap ortaya çıktı... İşte kitaptan çarpıcı gerçekler...

ESRA KURT İstanbul

Müslüman ülkelerden 41 kadın yazar, kadın cinselliği üzerindeki baskıların İslam'ın aykırı olduğunu ortaya koymak için, Birleşmiş Milletler (BM) Kadın Örgütü'ne desteklenen 'Müslüman Toplumlarında Kadın Cinselliği' isimli kitapta bir araya geldi. Kitabı derleyen Kadın İnsan Hakları Vakfı kurucusu Pinar İkkaracan kitapta ana başlıklar şöyle aktardı:

Bir numara: Bekâret

Kitapta, öncelikle eklemlenmiş konular bekâret... Dünyada yalnızca Müslüman toplumlar bekârete bu kadar önem verir; her çocuğunun üzerinde biyolojik ve psikolojik baskı uygulanıyor. Bekâret testi de Türkiye ve Fas'a özgü bir durum; kızlık zarının dikilmesi de bu iki ülkede yaygın.

Zorunlu evlilikler

Pinar İkkaracan, sıkça görülen 'zorunlu evlilik'lerin de İslam'a aykırı olduğunu vurguluyor. 1998'de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 599 kadını kapsayan bir araştırmaya, kadınların yüzde 40'ının 'evlilikten kaçınma sorumluluğu'na ortaya koyuyor.

Erkeğe olur, kadına yasak!

İkkaracan, Müslüman ülkelerin çoğunda erkek cinselliği tanınırken, kadın cinselliğinin tanınmadığını, 'heteroseksüel' evliliklerin zorunlu olduğunu kaydetti. Kitapta, İranlı Vahide - Sabrin 'İ-ran'da Lezbiyenlere Karşı Şiddet' başlıklı yazısında, kadın cinselliğinin ortadan 100 kere, 4'üncü kez tekrarda ise ölüm cezası veriliyor. İkkaracan, Türkiye'de kadınların 'kadın cinselliği'ne atıfta bile bulunmadığını söylüyor.

Förtün sonu ölüm!

Türkiye, Pakistan, Ürdün ve Filistin gibi toplumlarda yaygın bir başka tür de namus cinayetleri. Evlâk öncesi förtün ölümleri ya da, aile içinde taciz - tecavüz - maruz kaldığı belirlenen kadın, aile bineseyince ölümlerine sebebiyet veriliyor.

Kadına sünnet

Cinsel baskının en korkunç 'kadın sünneti', İslam'da da aykırı olan bu uygulamaya, Sudan, Somali, Mali, Etiyopya, Gambiya, Myanmar ve Sierra Leone'de yaygın.

Kadın sünneti, kadının cinsellikten zevk almamasını önlemek için yapılıyor. İkkaracan, aynı İslam'ın erkeğe, kadına cinsel zevk vermesini emrettiğini söylüyor.

Türkiye'de İngilizce basılan kitap, Arapça ve Türkçe'de de çevrilecek.

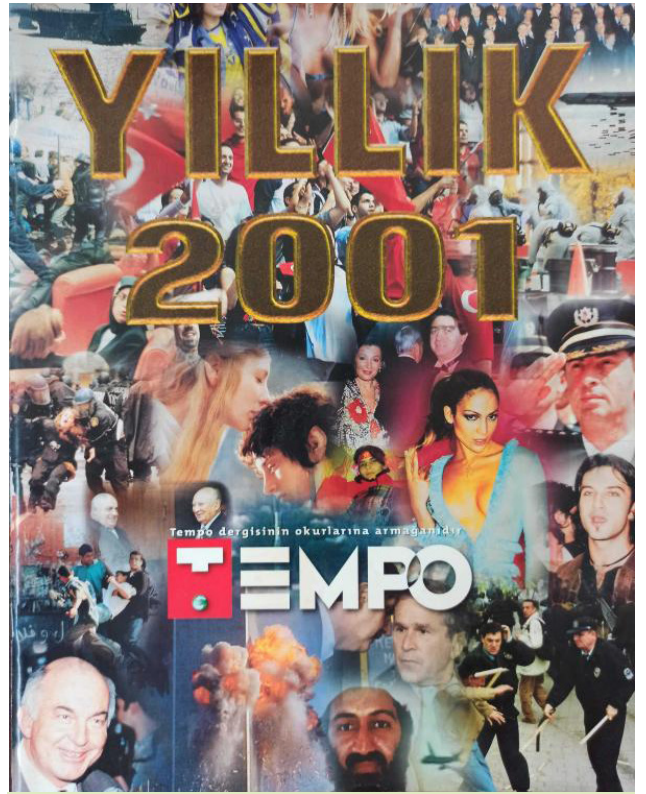
Türk yazarlar da görüş belirtti

Kitap Türkiye'de, İngilizce olarak basıldı. Arapça'dan sonra, Türkiye'de de çevrilecek olan kitabın finansmanı Uluslararası Kadın Sağlığı, Heinrich Böll Vakfı ve BM Kadın Örgütü'nce sağlandı. Kitap, Müslüman ülkelerdeki kadın örgütlerine bedava gönderiliyor. Fas, Lübnan, Mısır, Türkiye, Pakistan, Nijerya, İran, Suriye, Malezya, Hindistan, Sudan ve Filistin'den kadın

yazarların yer aldığı kitap, Filistin'de üniversitelerin hukuk bölümlerinde de okutuluyor. Kitapta, Türkiye'den, Pasarteri Dergisi'nden Ayşe Düzkın, akademisyen Deniz Kandiyot, karikatürist Ramazan Erer, LO Tip Fakültesi Psikoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Arzuhan Kayır, avukat Yıldırım Yılmazoğlu ve Bilkent Üniversitesi'nden Prof. Dilek Çimbalı yer alıyor.

'Müslüman Toplumlarında Kadın Cinselliği' adlı kitabı derleyen Pinar İkkaracan, 'ayrım' isyan ediyor.

2001'de El Kaide'nin New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ne saldırısından başlayarak çok şey yaşanmıştı. Zamanın en popüler dergilerinden Tempo'nun yıl sonu sayısının kapağı alabildiğine kalabalıktı. (Tempo)

Much happened in 2001, beginning with Al-Qaeda's attack on the World Trade Center in New York. The cover of Tempo, one of the most popular magazines of the time, was crowded with events from that year. (Tempo)

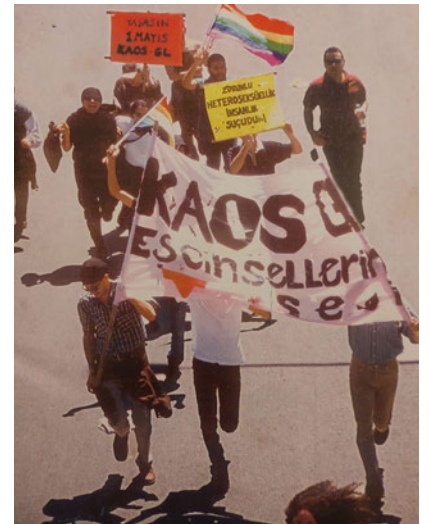
Yayın ve basımına katkı verdiğimiz Kadının İnsan Hakları Derneği tarafından çıkarılan "Müslüman Toplumlarında Kadın Cinselliği" başlıklı kitap hakkındaki haber. Bugün Türkiye'de hala, eskisinden nadir olsa da, hiçbir bilimsel karşılığı olmayan bekâret testine başvurulabiliyor. (HBS)

An article about the book *Women and Sexuality in Muslim Societies*, published by the *Women for Women's Human Rights (WWHR)*, for which we contributed to the publication and printing. Although less common today, virginity tests with no scientific basis are still occasionally performed in Turkey. (HBS)

2001 banka krizi sonrası Ekonomiden Sorumlu Bakan olarak göreve başlayan Kemal Derviş, dönemin başbakanı Bülent Ecevit ve başbakan yardımcısı Hüsamettin Özkan ile. Derviş'in oluşturduğu program, bir süre AK Parti hükümetince de benimsenecekti. (Hürriyet)

Kemal Derviş, appointed Minister of Economic Affairs after the 2001 banking crisis, with then-Prime Minister Bülent Ecevit and Deputy Prime Minister Hüsamettin Özkan. Derviş's program was later adopted also by the AK Party government. (Hürriyet)

LGBTİ+'ların örgütlü olarak kamusal alanda katıldığı ilk gösteri, 1 Mayıs 2001 Ankara mitingiydi. Kaos GL, pankart ve gökkuşağı bayraklarıyla alandıydı. (Kaos GL)

The first organized demonstration in which LGBTI+ individuals participated in a public space was the May 1, 2001 rally in Ankara. Kaos GL took part with its banners and rainbow flags. (Kaos GL)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

İşte Böyle Başladı....:

"Türkiye'den Almanya'ya Göçün Tarihi"

Fotoğraf Sergisi

2 Mayıs - 6 MAYIS 2002

Türkiye'den Göçün
Dokümantasyon
Merkezi ve Müzesi

DOMİT

Dokumentationszentrum
und Museum über die
Migration aus der Türkei e.V.

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG

GOETHE
INSTITUT İSTANBUL

bilgiatölye

7 gün 24 saat açıktır.

Sıraselviler Cad. No.111, Taksim, İstanbul
www.bilgi-atolye.com

Yıl 2002.

Daha sonra gelenekselleşecek “Geçmişle Hesaplaşma Sinema Günleri”, bu temanın ilk kapsamlı etkinliklerindendi.

Bu mini festivallerde, Güney Afrika’dan Ruanda’ya pek çok ülkenin kendi tarihlerini nasıl taşıdıklarını, özellikle de inkârın her ülkede ne kadar dirençli olduğunu birlikte izledik.

O yıl yapılan “Türkiye’den Almanya’ya Göçün Tarihi” sergisi de bir geçmişle yüzleşmeydi. Bu kez fail değil, mağdur olarak.

Aynı yıl yapılan seçimleri AK Parti kazanıp ve tek başına iktidara gelirken, Heinrich Böll Stiftung, dönemin ünlü savcısı Nuh Mete Yüksel’in hazırladığı Bergama iddianamesiyle Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile tanışmıştı.

Proje ortakları Heinrich Böll Stiftung’u bir gün bile yalnız bırakmadılar.

Daha sonra bir suikasta kurban gidecek olan Necip Hablemitoğlu’nun “Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası” adlı kitabı üzerine kurulu davada, kitapta kullanılan argüman ve bilgilerin gerçeği yansıtmadığı kanıtlanacak ve Heinrich Böll Stiftung dahil tüm vakıflar beraat edecekti.

Year 2002.

The “Thematic Film Days: Reckoning with the Past”, which would later become a tradition, were among the first comprehensive events on this theme.

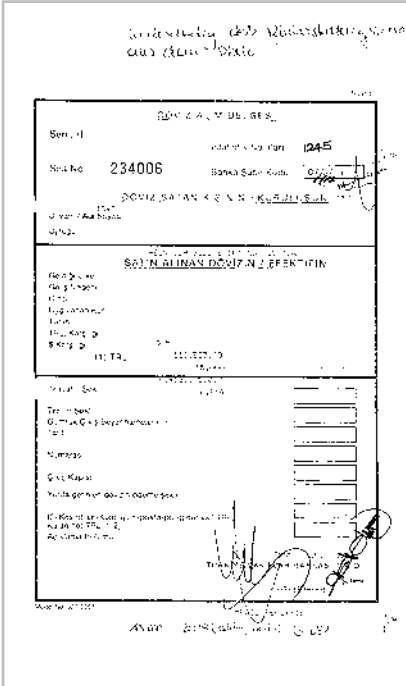
In these mini-festivals, we collectively witnessed how countries like South Africa and Rwanda dealt with their own histories, particularly how deeply rooted denial was in every country.

That year’s exhibition “The History of Migration from Turkey to Germany” also served as a confrontation with the past, but this time not as a perpetrator, but rather as a victim.

While the AK Party won the elections that year and came to power alone, the Heinrich Böll Stiftung found itself before the State Security Courts, facing the Bergama indictment prepared by the well-known prosecutor Nuh Mete Yüksel.

Throughout the ordeal, the Heinrich Böll Stiftung’s project partners showed unwavering solidarity, offering their support.

In the trial based on Necip Hablemitoğlu’s book German Foundations and the Bergama File (Hablemitoğlu would later be assassinated), the arguments and information presented in the book were proven false, and all foundations involved, including the Heinrich Böll Stiftung, were acquitted.

2002 yılında kaynaklar için o güne kadar kullandığımız Deutsche Mark’a elveda dedik. Artık Euro devri başlıyordu. Son kez DM bozdurduğumuz günlerden birinin anısı. (HBS)

In 2002, we said goodbye to the Deutsche Mark, which had been used for resources until then. The Euro era began. This is a memento of one of the last times we exchanged DM. (HBS)

Taze hükümet lideri ile Milliyet gazetesinin yaptığı bir söyleşi manşette. AK Parti iktidara geldiği yıl, işkenceye sıfır tolerans politikası açıklanmış, Güneydoğu’da OHAL kaldırılmış, arka arkaya AB uyum yasaları meclisten geçmişti. (Milliyet)

An interview with the leader of the new government, conducted by Milliyet newspaper, featured on the front page. In the year the AK Party came to power, a policy of zero tolerance for torture was announced, the state of emergency in the Southeast was lifted, and a series of EU harmonization laws were passed in parliament. (Milliyet)

GEÇMİŞLE HESAPLAŞMA SİNEMA GÜNLERİ

19 ŞUBAT

19:00

Ölüm ve Bakire (1994, Death of a Maiden)

21:00

Ruhlar Evi (1993, The House of the Spirits)

20 ŞUBAT

19:00

Otel Ruanda (2004)

21:00

Kafatasımın Ülkesi (2004, Country of my Skull)

21 ŞUBAT

19:00

Yazı Tura (2005)

21:00

Yağmurdan Önce (1994, Before the Rain)

22 ŞUBAT

19:00

11 Eylül (2002)

21:00

Kanlı Pazar (2001, Bloody Sunday)

BİLGİ ÜNİVERSİTESİ DOLAPDERE KAMPÜSÜ
SİNEMA SALONU

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ

Önceki yıllarda sık sık ziyaret edilen "geçmişle hesaplaşma" temasının somutlaştığı etkinliklerden biri. Farklı ülkelerden geçmişle hesaplaşma hikayelerinin sinema perdesinde anlatıldığı, tematik bir festivaldi. (HBS)

One of the events that embodied the theme of "coming to terms with the past", which had been frequently explored in previous years. It was a thematic festival showcasing stories of reconciliation from various countries on the cinema screen. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
**Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

13. STK SEMPOZYUMU

DÜŞÜNEN SİVİL TOPLUM: FELSEFİ YAKLAŞIMLAR-AÇILIMLAR

Düşünen Sivil Toplum: Felsefi Yaklaşımlar Açılımlar

- Birey-Sivil Toplum-Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi
- Bilgi-Sivil Toplum-Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi
- Kamusal Alan ve Sivil Toplum Kuruluşları
- Atölye Çalışmaları

İletişim

Sempozyum Sekreteryası
Tarih Vakfı
Tel: 0212 227 37 33
Faks: 0212 227 37 32
e-mail: aornek@tarihvakfi.org.tr
www.stksempozyumu.org

27-28 Haziran, 2003

YTÜ Oditoryumu

Heinrich Böll Vakfı'nın katkılarıyla

Düzenleme Kurulu

Beyaz Nokta Vakfı, Habitat ve Yerel Gündem 21 Gençlik Derneği, Heinrich Böll Vakfı, İstanbul Avrupa Gençlik Forumu Derneği, İstanbul Çevre Konseyi, İnsan Yerleşimleri Derneği, KADOS, Marmara Grubu Stratejik Araştırmalar Vakfı, Tarih Vakfı, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı, Türkiye Felsefe Kurumu, Türk Psikologlar Derneği, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, 21. yy. Eğitim ve Kültür Vakfı, 118-E Lions Yönetim Çevresi

Yıl 2003.

2003 yılı, Türkiye tarihinin en geniş kapsamlı savaş karşıtı gösterilerinden birine şahit oldu. Türkiye’nin ABD ile birlikte Irak’a asker göndermesini öngören 1 Mart tezkeresi, sivil toplumun güçlü itirazı sayesinde meclise takıldı.

Peki neydi bu sivil toplum? Sivil olmak, ne demekti?

13. STK Sempozyumu’nda söz alan felsefeci Prof. Dr. İoanna Kuçuradi’ye göre, “insan haklarına dayalı olarak kamu hizmeti veren kuruluşlar” idi.

O yıl Türkiye’de gerçekten de bu hava hakimdi. Beklentiler güçlü, ortam ılımlı, özgüven semalardaydı.

Türkiye, tarihinde ilk kez Eurovision’dan şampiyon olarak ayrılıyor; hayranlıkla karşıtlığın bir arada hissedildiği Batı’nın eşit bir parçası olma ihtimali doğuyordu.

En azından, o günlerde hava öyleydi.

Year 2003.

The year 2003 saw one of the largest anti-war demonstrations in Turkish history. Strong civil society opposition successfully defeated the March 1st parliamentary resolution, which would have sent Turkish troops to Iraq alongside the U.S.

So, what constituted this civil society, and what did it mean to be civil?

Philosophy professor İoanna Kuçuradi, speaking at the 13th NGO Symposium, defined it as “organisations providing public services based on human rights”.

This definition captured the spirit of Turkey that year. Expectations were high, the atmosphere was hopeful, and there was a strong sense of self-confidence.

Turkey had won the Eurovision Song Contest for the first time, fuelling the possibility of becoming an equal partner in the West, a place that evoked both admiration and opposition.

At least, that was the prevailing sentiment at the time.

Bir yanda barış çağrıları yankılanırken, yanı başında patlayan bombaların kurbanı olan Türkiye Yahudileri ve Neve Şalom Sinagog’u. (Şalom)

While calls for peace echoed on one side, Turkey’s Jewish community and the Neve Shalom Synagogue became victims of the bombings that struck nearby. (Şalom)

1 Mart tezkeresi öncesi Savaşa Hayır diyerek sokaklara çıkan binlerden bazıları. (Bianet)

Some of the thousands who took to the streets to say “No to the War” ahead of the 1 March resolution voting down the Turkish government’s motion to deploy American troops in Turkey and open a northern front into Iraq. (Bianet)

Türkiye Eurovision'dan tarihinde ilk kez şampiyon ayrılırken sahnede Sertap Erener. (IMAGO / TT)

Sertap Erener on stage as Turkey wins Eurovision for the first time in its history. (IMAGO / TT)

İklim eylemlerinin öncüsü olacak bir isim o sene İsveç'te dünyaya geldi: Greta Thunberg. (Angela Christofilou/STV News)

A pioneer of climate action, Greta Thunberg, was born in Sweden that year. (Angela Christofilou/STV News)

15 Aralık 2004 yılında, AB Parlamentosu Türkiye oylamasında Yeşiller grubunun öncülüğüyle oylama sırasında kaldırılan "evet" pankartları. (Hürriyet)

On 15 December 2004, during the EU Parliament's vote on Turkey's accession, the Greens group led the display of "Yes" banners in support of the vote. (Hürriyet)

Avrupa Kadınlar Voleybol Şampiyonası'nda elde edilen ikincilik, milli takıma ilk kez Filenin Sultanları denmesi de 2003'ten. (TRT Spor) (TVF)

Turkey's second-place finish in the European Women's Volleyball Championship and the national team being called the "Sultans of the Net" for the first time also happened in 2003. (TRT Spor) (TVF)

Heinrich Böll Stiftung İstanbul ofisinin yeni direktörü Ulrike Dufner göreve başladıktan kısa süre sonra kendini Brüksel'de buldu. Dufner, (soldan altıncı) 2004 yılında Avrupa Komisyonu'nda Türkiye'nin AB katılımını destekleyen Yeşiller milletvekilleriyle birlikte. Yeşiller Türkiye'yi AB'nin bir parçası olarak gördüğünden bu desteğin bir ifadesi olarak İstanbul ofisi Kuzey Amerika ve Avrupa bölümüne alındı. Hala da orada. (HBS)

Ulrike Dufner, the new director of the Istanbul office of the Heinrich Böll Stiftung, found herself in Brussels shortly after taking office. Dufner (sixth from left) is pictured with Greens MEPs who supported Turkey's EU accession at the European Commission in 2004. As the Greens viewed Turkey as part of the EU, the Istanbul office was moved to the North America and Europe section in a show of support—a position it still holds today. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
**Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

Sireli yeğpayrıs

(Sevgili kardeşim)

ORLANDO CARLO CALUMENO
KOLEKSİYONUNDAN KARTPOSTALLARLA

**100 YIL ÖNCE
TÜRKİYE'DE ERMENİLER
SERGİSİ**

8-19 Ocak 2005
PAZAR HARİÇ HER GÜN
11.00-19.30

KARŞI SANAT ÇALIŞMALARI
İstiklal Caddesi No: 258 Ehlamra Pasajı Kat: 2
Beyoğlu İstanbul Tel: 0212 245 15 00

**BİRZAMANLAR
YAYINCILIK**

HEINRICH BOLL VAKFI'nın katkılarıyla

Yıl 2005.

2005 yılı göçmen kökenli Alman bir yönetmen, Fatih Akın “Duvara Karşı” ile Avrupa Sinema Akademisi’nden en iyi filmi ödülünü aldıktan iki hafta sonra başladı.

Aynı yıl AB katılım müzakereleri başladı.

Türkiye geçmişin bir yükünden, enflasyonun eklediği bol sıfırların altısından da kurtulmuştu.

Ama bir yük daha vardı.

O tarihten tam 90 yıl önce, Ermenilerin Anadolu’daki varlıklarının kitlesel biçimde ortadan kaldırılmasının inkarının yükü.

Adına ne dene değişmeyen bir acının, acıyı işleyememenin, hafızalaştıramamanın yükü.

Hrant Dink, Ermeni diasporası hakkında Agos’ta yazdığı bir makale yüzünden TCK’nın ünlü 301. maddesinden yargılanır ve altı ay hapis cezası alırken bu yükü hesaplaşmak isteyenler çoğalıyor ve harekete geçiyordu.

Boğaziçi Üniversitesi’nde hazırlıkları başlayan Osmanlı Ermenileri konferansı, dönemin Adalet Bakanı Cemil Çiçek’in “Milleti arkadan hançerliyorlar” sözleri ve idari mahkeme kararı ardından ertelenmek zorunda kalmıştı. Engellemelere rağmen vazgeçilmedi ve konferans Bilgi Üniversitesi’nde gerçekleşti.

Heinrich Böll Stiftung İstanbul ofisinin aynı yıl desteklediği öncül bir hafızalaştırma çalışması olan Sireli Yeğpayrıs/Sevgili Kardeşim sergisi de unutulmuş ve yok sayılan bir tarihi hatırlatacağı.

Year 2005.

The year 2005 began just two weeks after Fatih Akın, a German director of immigrant background, received the European Film Award for Best Film for *Head-On*.

In the same year, EU accession negotiations with Turkey kicked off.

The country also shed one of the burdens of its past by removing the six zeros that inflation had added to its currency.

However, another burden remained.

It was the denial of the mass eradication of Armenians in Anatolia, which had occurred exactly 90 years earlier.

It was the weight of a pain that remains unchanged, regardless of what it is called, and the challenge of confronting and memorializing that suffering.

While Hrant Dink faced trial and was sentenced to six months imprisonment under the notorious Article 301 of the Turkish Penal Code for an article he wrote in Agos about the Armenian diaspora, those seeking to address this historical burden were multiplying and taking action.

The conference on Ottoman Armenians, initially planned at Boğaziçi University, had to be postponed due to remarks by then Minister of Justice Cemil Çiçek, who said, “They are stabbing the nation in the back,” and an administrative court decision. Despite these obstacles, the conference was not cancelled and eventually took place at Bilgi University.

In that same year, the Heinrich Böll Stiftung Istanbul office supported a pioneering memorialisation project, *Sireli Yeğpayrıs/Sevgili Kardeşim* (My Dear Brother), which aimed to bring attention to a forgotten and neglected history.

hbs’nin Türkiye’deki ilk etkinliğinde konuşmacı olarak yer alan yazar Orhan Pamuk, İsveç’te Nobel ödülünü alırken. (NTV)

Author Orhan Pamuk, who was a speaker at the first hbs event in Turkey, receiving the Nobel Prize in Sweden. (NTV)

Sergideki kartpostallardan biri: İzmit'in Ermeni mahallesi Kozluk. Arka sağda, mimar Mihram Azaryan'ın tasarladığı İzmit Saat Kulesi var. Bunun gerisinde ise Av Köşkü. (BBC)

One of the postcards featured in the exhibition: Kozluk, the Armenian neighborhood of Izmit. The image shows the Izmit Clock Tower, designed by architect Mihram Azaryan, with the Hunting Pavilion visible in the background. (BBC)

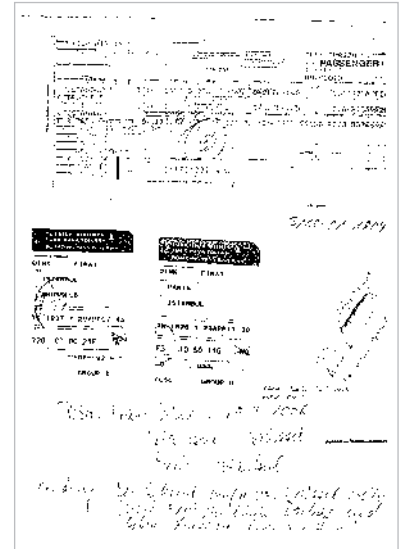
Tarih 25 Mayıs 2005. Yeni ofis arkadaşımız Saynur Gürçay (yeşil kazaklı), Semahat Sevim ve Aylin Örnek (arkada) ile birlikte feminist yürüyüşte. (HBS)

25 May 2005: Our new colleague, Saynur Gürçay (in the green jumper), with Semahat Sevim and Aylin Örnek (in the background) at the feminist march. (HBS)

Dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Roboski'de 17'si çocuk 34 kişinin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin hava saldırısı yüzünden hayatını kaybetmesinin ardından yükselen adalet talebine "Yatırıyorsunuz kalkıyorsunuz Uludere diyorsunuz. Her kürtaj bir Uludere'dir" diye veryansın etti. Kadınlar sokaklara çıkıp itiraz ettiler. Ancak devamı gelecekti. (DSIP)

Recep Tayyip Erdoğan, then Prime Minister, responded to the growing demand for justice following the deaths of 34 people, including 17 children, in Roboski due to a Turkish Armed Forces airstrike, saying angrily, "You constantly speak of Uludere. Every abortion is an Uludere." Women took to the streets in protest. But more was yet to come. (DSIP)

hbs'nin 2006'da Brüksel'de yapılan "Devlet, Ulus ve Azınlıklar" başlıklı toplantısına çağırdığı Hrant Dink'in uçak bileti. Paris'e uğramalı bir seyahat. (HBS)

Hrant Dink's flight ticket to the 2006 meeting on State, Nation, Minorities: A Comparison of Political Systems of EU Member States and Turkey organized by hbs in Brussels. A connecting flight through Paris. (HBS)

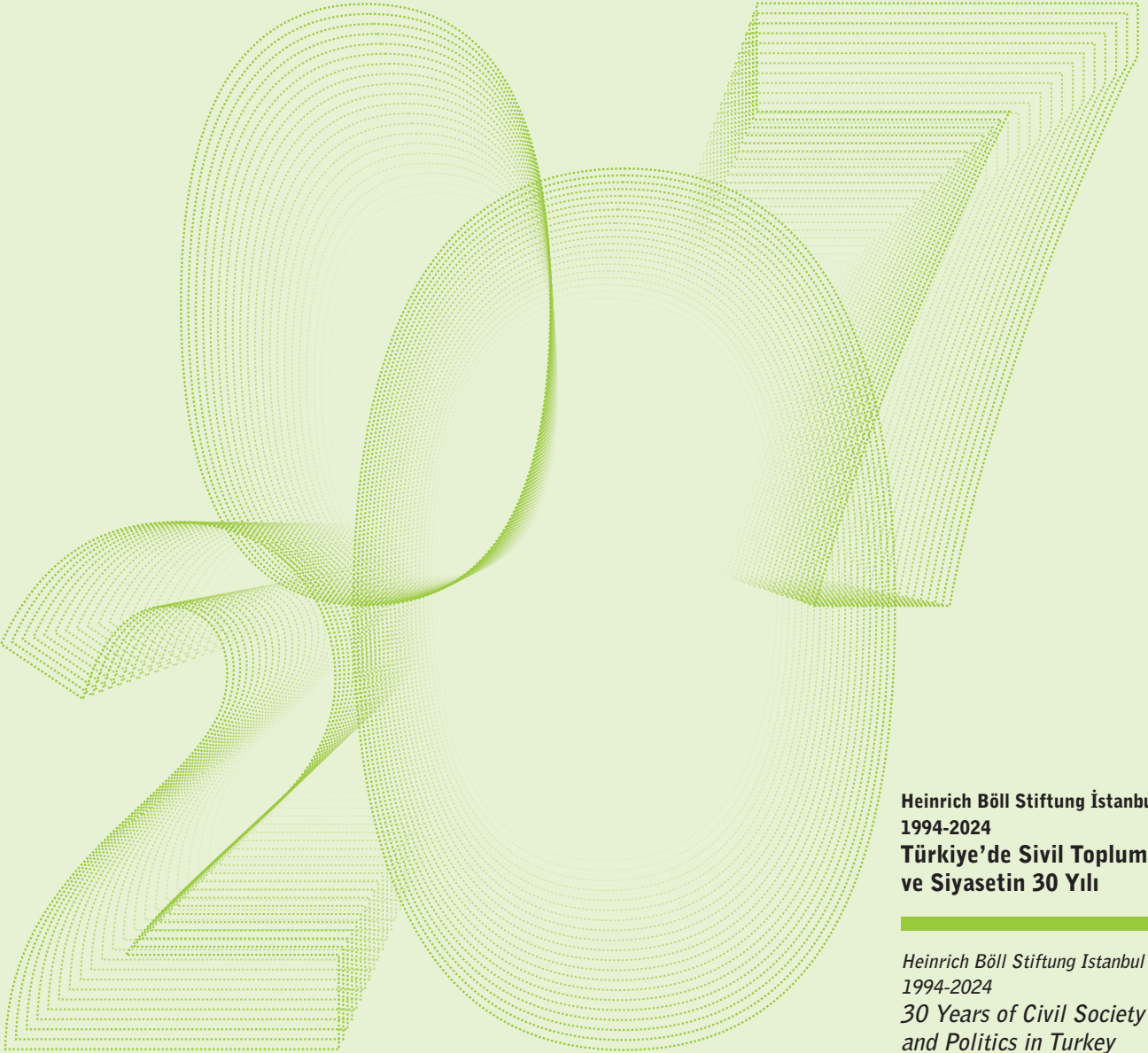
HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ						
Kültürle Formu / Participant						
Sıra / Name	İşlet / Address	Kuruluş / Organization	Adres / Address	E-Posta / E-Mail	İmza / Signature	Notlar / Remarks
1	Saynur Gürçay	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	saynur@hbs.org.tr	[Signature]	
2	Semahat Sevim	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	semahat@hbs.org.tr	[Signature]	
3	Aylin Örnek	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	aylin@hbs.org.tr	[Signature]	
4	Saynur Gürçay	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	saynur@hbs.org.tr	[Signature]	
5	Semahat Sevim	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	semahat@hbs.org.tr	[Signature]	
6	Aylin Örnek	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	aylin@hbs.org.tr	[Signature]	
7	Saynur Gürçay	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	saynur@hbs.org.tr	[Signature]	
8	Semahat Sevim	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	semahat@hbs.org.tr	[Signature]	
9	Aylin Örnek	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	aylin@hbs.org.tr	[Signature]	
10	Saynur Gürçay	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	saynur@hbs.org.tr	[Signature]	
11	Semahat Sevim	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	semahat@hbs.org.tr	[Signature]	
12	Aylin Örnek	Heinrich Böll Stiftung	İstanbul	aylin@hbs.org.tr	[Signature]	

Hukuksuz yürütülen Gezi davasından dolayı Bakırköy cezaevinde tutulan Çiğdem Mater'in 2005'te Kars'ta yapılan İhtilafların Çözümünde Kültürel Faaliyetlerin Katkısı toplantısında geride bıraktığı bir imza. (HBS)

A signature by Çiğdem Mater, currently imprisoned in Bakırköy Prison following the unfair Gezi trial, at the 2005 meeting in Kars on the Contribution of Cultural Activities to the Resolution of Disputes. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

TÜRKİYE'DE KÜRTLER

BARIŞ SÜRECİ İÇİN
TEMEL GEREKSİNİMLER

KURDS IN TURKEY

MAIN REQUIREMENTS
FOR A PEACE PROCESS

*Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu,
29-30 Eylül 2007*

*Diyarbakır Metropolitan Municipality Theater Hall,
29-30 September 2007*

PROGRAM PROGRAMME

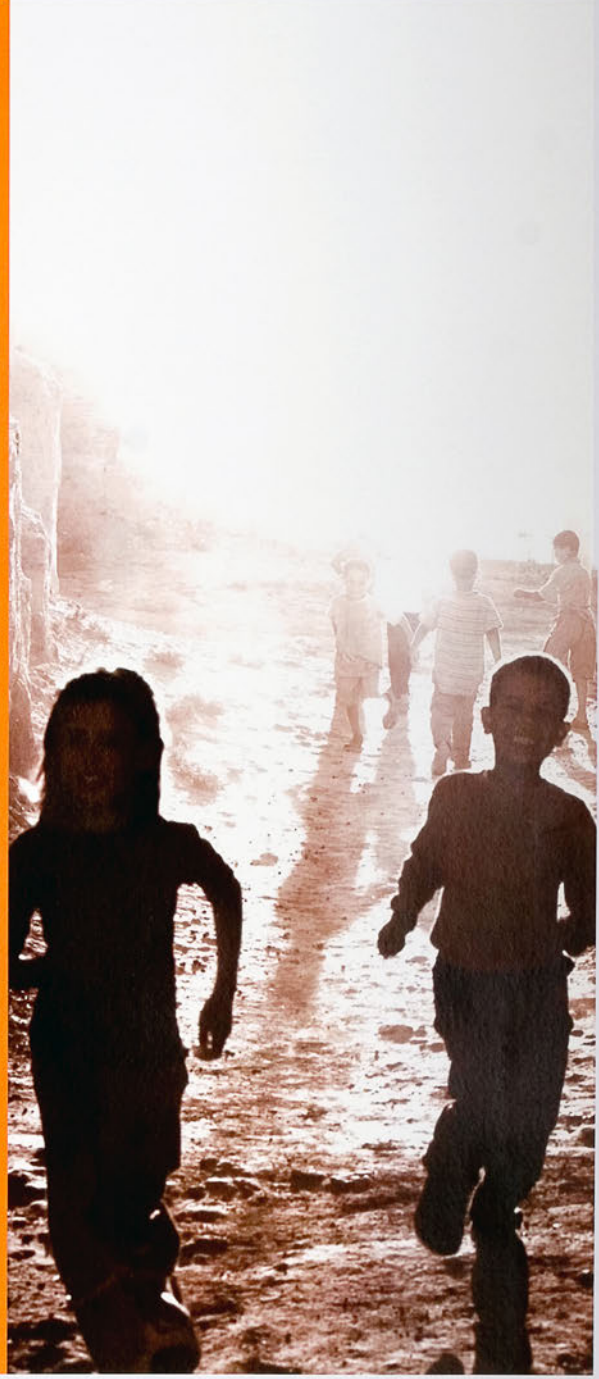
*29 Eylül 2007, Cumartesi
Saturday, 29th September 2007*

- 09.00 Kayıt *Registration*
09.30-10.00 Açılış *Opening*
10.00-12.00 Çatışmaların Sonlandırılması Süreci: Aktörler
Transition to end the Conflict: The Actors
12.00-13.00 Öğle yemeği *Lunch*
13.00-15.00 Otoriter ve Militarist Yapılardan Katılımcı Demokrasiye
Geçiş Süreci
*Transition Process from an Authoritarian and
a Militarist Structure to Participatory Democracy*
15.00-15.30 Çay/kahve arası *Coffee break*
15.30-17.30 Barışa Cinsiyet Penceresinden Bakış
Peace Building from a Gender Perspective
19.30 "EBRU" sergisi açılış ve kokteyl (www.ebruproject.com)
*Opening of "EBRU" exhibition and cocktail
(www.ebruproject.com)*

30 Eylül 2007, Pazar

Sunday, 30th September 2007

- 10.00-12.00 Uluslararası Aktörlerin Rolü ve İhtilaf Çözümüne Yönelik
Uluslararası Mekanizmalar *The Role of International Actors
and International Mechanisms for the Conflict Resolution*
12.00-13.00 Öğle yemeği *Lunch*
13.00-14.45 Sosyo-ekonomik Yapı ve
Kalkınmaya Yönelik Adımlar
*Socio-economical Structure and
Development Approaches*
14.45-15.15 Çay/kahve arası *Coffee break*
15.15-17.30 Kültürel Talepler ve Siyasi İçerik
Cultural Demands and Political Implications
17.30-18.30 Ara *Break*
18.30-21.30 Politik Temsil ve Demokratik Katılım
Political Representation and Democratic Participation
21.30-21.45 Kapanış *Closing*

Diyarbakır Barosu

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ

www.diyarbakirbarosu.org.tr

www.boell-tr.org

Yıl 2007.

2007, bir diğer seçim yılıydı, ancak bu kez parlamentoda bağımsız seçilmiş 20 Kürt vekil vardı. Meydanlarda ise AK Parti iktidarının ülkede laiklik ilkesini yok edeceği kaygısını güdenler.

Sivil siyasetin önünün, ordunun bir gece internet sitesinde yayınladığı e-Muhtıra ile yine tıkanacağı kaygısının boşa çıktığı bir sene yaşadık.

Ama yine de, sanatçı Ahmet Kaya’nın 20 Şubat 1999 günü bir ödül töreninde Kürtçe şarkılar yapıp söylemekten bahsettiği için sahnede uğradığı saldırıdan yedi yıl sonra Türkiye, sadece Kaya’yı değil, onun nezdinde bir halkın hakları ve varlığını tanımaya, yani bir hesaplaşmaya daha hazırlanıyordu.

Barış çalışmaları ve çatışma çözümü kuruluş değerlerinden biri olan Heinrich Böll Stiftung Türkiye, Diyarbakır Barosu’yla birlikte “Türkiye’de Kürtler” adıyla bir konferans düzenledi.

Bir tabu daha sivil toplumun çabalarıyla yıkılıyor, Kürt sorunu adı açıkça konarak, salt güvenlik değil çözüm perspektifiyle tartışılıyordu.

Selahattin Demirtaş, Aysel Tuğluk, Sezgin Tanrıkulu ve daha birçok isim önce silahların susması, ardından insan haklarından yola çıkarak barışın inşa edilebilmesi için gerekli ilk adımların ne olduğunu konuşuyordu.

Devamı gelecek, çözüm için süreç resmen başlayacak, ancak tarihi bir şans kaçacak, barış çabaları bir sonraki kuşağa terk edilecekti.

Year 2007.

2007 marked another election year, and this time 20 Kurdish MPs were elected independently to parliament. Meanwhile, demonstrations erupted over concerns that the AK Party government might undermine the principle of secularism in the country.

The fears that civilian politics might be obstructed again by a military e-memorandum, published on its website overnight, turned out to be unfounded.

Yet, seven years after the attack on artist Ahmet Kaya on 20 February 1999—when he was assaulted on stage at an award ceremony for mentioning his intention to create and sing Kurdish songs—Turkey was preparing for another reckoning. This time, it was about acknowledging not only him, but also the rights and existence of a people in his name.

The Heinrich Böll Stiftung Turkey, with its founding values rooted in peace studies and conflict resolution, partnered with the Diyarbakır Bar Association to organize a conference titled “Kurds in Turkey”.

This marked another taboo being shattered by civil society efforts. The “Kurdish problem” was finally being openly acknowledged and discussed with a focus on solutions, not just security measures.

Prominent figures like Selahattin Demirtaş, Aysel Tuğluk, Sezgin Tanrıkulu and many others spoke about the crucial initial steps needed to silence the weapons, and then, the subsequent steps necessary to build a lasting peace rooted in human rights.

Although more progress seemed imminent and a formal peace process was on the horizon, a historic opportunity would tragically be squandered. The pursuit of peace would be left to the next generation.

0 yıl yapılan seçimlerde Bin Umut Adayları meclise 22 vekil sokmayı başarmıştı. Onlardan biri olan Selahattin Demirtaş, Diyarbakır’daki Türkiye’de Kürtler Konferansı’na katılanlardandı. Demirtaş ve o günkü toplantıya gelenlerden Osman Kavala, haklarındaki AİHM kararlarına rağmen hapisteler. (HSB)

In that year’s elections, an electoral alliance between four left-wing political parties (Bin Umut Candidates), succeeded in electing 22 deputies to parliament. One of them, Selahattin Demirtaş, was a participant at the “Kurds in Turkey” conference in Diyarbakır. Despite ECtHR judgments, both Demirtaş and Osman Kavala, who also participated in that meeting, remain in prison. (HBS)

Hrant Dink 19 Ocak 2007'de sorumlularının hala hesap vermediği bir suikastla öldürüldü. Hrant bizim arkadaşımızdı. (HBS)

Hrant Dink was assassinated on 19 January 2007, and those responsible for his murder remain unaccounted for. He was our friend. (HBS)

Dostumuz Hrant Dink'i hain bir saldırıda kaybettik

Gülmeyi seven, insanecil ve samimî, cesur, uzlaşmacı, yapıcı ve yaratıcı bir dostumuzu kaybettik.

Hrant'ın yanında olmak her zaman bir kazançtı. Hrant'tan çok şey öğrendik. Hrant'ı sevdik ve Hrant'a hayran olduk.

Hrant'ın düşüncelerini, savduklarını yüreğimizde, faaliyetlerimizde taşıyacağız ve devam ettireceğiz.

Hrant'a bu vahşi saldırıyı yapanlar hesap vermek zorunda kalacak. Bu cinayetin sorumlularının ve arkasındaki olanların bulunması için her adımı atılmaması talep edeceğiz.

Hepimizin başı sağolsun.

Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği adına
Dr. Ulrike Dufner

Ofis direktörü
Ulrike Dufner'in
Hrant Dink
suikastı ardından
yayınladığı taziye
mesajı. (HBS)

*Office Director
Ulrike Dufner's
message of
condolence following
Hrant Dink's
assassination.
(HBS)*

Arka arkaya gerçekleşen Cumhuriyet mitinglerinde bazı grupların açtığı darbe yanlısı pankartlar, Türkiye'de sivil siyaseti savunanlar açısından hayal kırıklığı idi. Aynı yıl bir gece yarısı Genelkurmay'ın internet sitesinden verilen e-muhtıra ile sonraki yıl AK Parti hakkında açılan kapatma davası da bu zincire eklenecekti. (Kurdistan Post)

Occasional pro-coup messages at Republican rallies were a disappointment for those who advocated civilian politics in Turkey. The e-memorandum issued on the General Staff's website at midnight that same year and the closure case filed against the AKP the following year would also be added to this chain. (Kurdistan Post)

KURAKLIK SEMPOZYUMU

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TÜRKİYE ÜZERİNE ETKİLERİ: SUSUZLUK, KURAKLIK VE TARIMDA YAKLAŞAN KRİZ

27-28 EKİM 2007, İSTANBUL
İTÜ MAĞKA SOSYAL TESİSLERİ

27 EKİM 2007 CUMARTESİ
10:00-10:30 PANEL
DÜNYADA, AKDENİZ'DE VE TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN KURAKLIK ÜZERİNE ETKİLERİ, ENERJİ VE SU POLİTİKALARI
11:00-12:00 PANEL
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, KURAKLIK VE TÜRKİYE: ÖNGÖRÜLER, EKONOMİK ETKİLER, TARIM POLİTİKALARINA BAKIŞ
13:00-14:00 YEMEK
ENERJİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET

28 EKİM 2007 PAZAR
10:00-11:00 SUNUM VE ENERJİ, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, TARIM: AB YOLUNDAKİ TÜRKİYE
11:00-12:00 PANEL
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIK POLİTİKALARI, İNSAN HAKLARI VE ADALET
14:30-15:30 FORUM
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN VE SONUÇLARINI DÜRRÜMBAK ÜZERE NELER YAPMALIYIZ?

HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ

Türkiye'nin iklim krizi kaynaklı kuraklıkla yüzleşmeye başladığı yıllar ve Türkiye'de düzenlenen ilk kapsamlı kuraklık konferanslarından biri. Kuraklık 2009'da su kesintileri ve bazı dizanteri vakalarına neden olacaktı. (HBS)

Those were the years when Turkey began to face climate crisis-induced drought. One of the first comprehensive conferences on drought organized in Turkey took place during this period. The drought would lead to water shortages and some cases of dysentery in 2009. (HBS)

HEINRICH BÖLL STIFTUNG İSTANBUL ECOLARSHIP BURS PROGRAMI

Bu logo tazecik. Ancak Türkiye'nin ekoloji alanındaki ilk burs programı Ecolarship 2007'de başladı. (HBS)

This logo is brand new, but Turkey's first scholarship program in the field of ecology, Ecolarship, began in 2007. (HBS)

0 günlerde ekip: Soldan sağa Aliye, Saynur, Ekrem, Ulrike, Aylin, Semahat... (HBS)

Our team in those days: From left to right Aliye, Saynur, Ekrem, Ulrike, Aylin, Semahat. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
**Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı**

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
*30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey*

DİN ve DEMOKRASİ

ULUSLARARASI KONFERANS

Larespark Hotel, İstanbul, 29-30 Kasım 2008

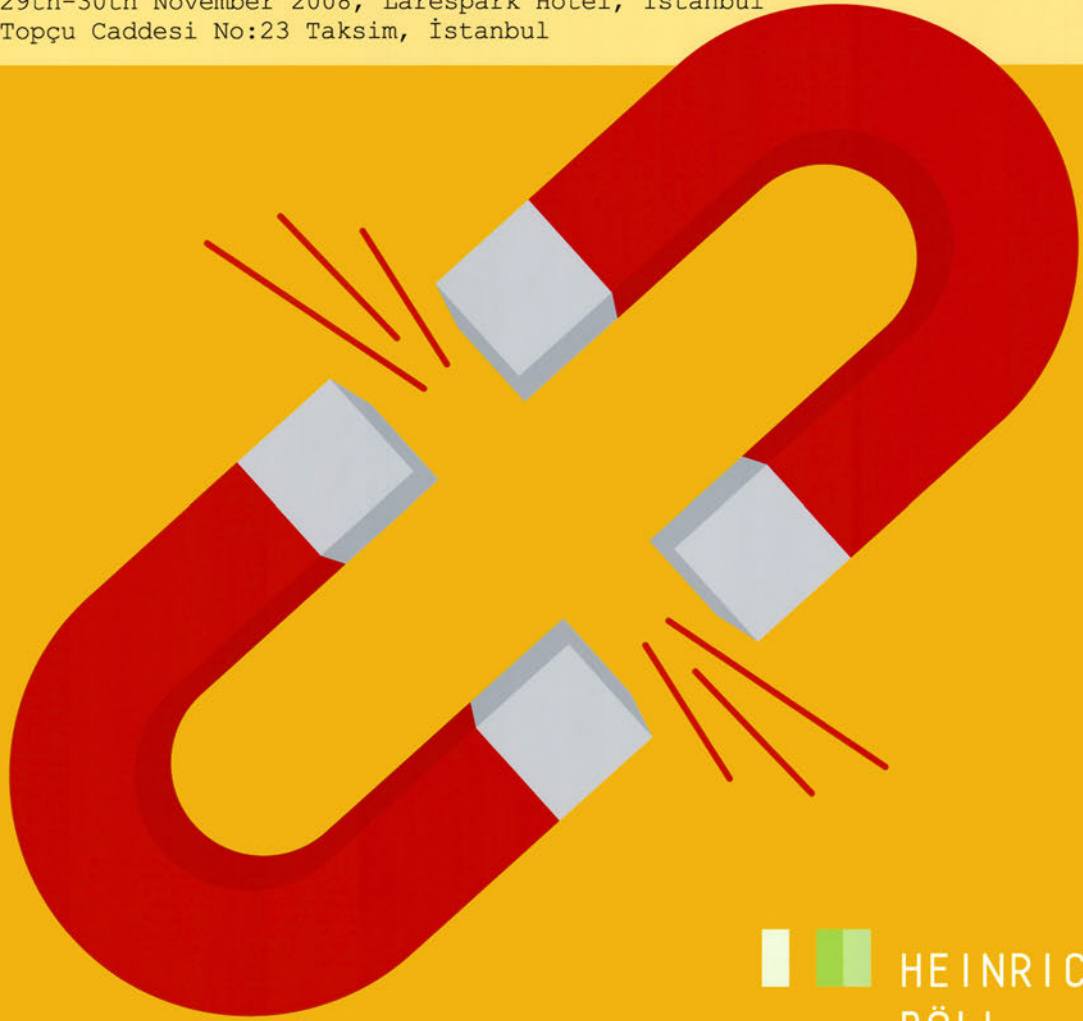
Topçu Caddesi No:23 Taksim, İstanbul

RELIGION and DEMOCRACY

INTERNATIONAL CONFERENCE

29th-30th November 2008, Larespark Hotel, Istanbul

Topçu Caddesi No:23 Taksim, İstanbul

 HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ

Yıl 2008.

Türkiye 2008’e hem eskiden gelen başörtüsü hem de taze YouTube yasaklarıyla girdi. Şubat’ta ilk hak ihlali son buldu. İkincisi ise bir yıl daha devam edecekti.

Recep Tayyip Erdoğan’ın “Velev ki siyasi simge” çıkışıyla alevlenen laiklik ve inanç hürriyeti tartışması, başörtüsü yasağının kalkmasından ibaret değildi.

Ergenekon davası da darbelere karşı demokrasiyi savunduğu iddiasıyla o yıl başladı. Yıllar içinde siyasi dengeler değiştikçe sil baştan ele alınacak, dava kapsamında aralarında emekli generallerin de bulunduğu pek çok kişi tutuklanacak, Kuddusi Okkır dava sırasında tutukluken hayatını kaybedecekti.

Kendini laikliğin muhafızı sayan ordunun iktidarı sarsılırken AK Parti hakkında “laiklik karşıtı eylemlerin odağı olduğu” gerekçesiyle açılan kapatma davası, laikliğin ne olduğu ve ne olmadığını yeniden ülkenin ana tartışması haline getirmişti.

O yıl düzenlenen Din ve Demokrasi Konferansı da zor sorulara makul yanıtlar arıyordu: Dini topluluklar demokratikleşmeye mâni değil, bilakis aracı olabilir miydi? Nasıl denetim mekanizmaları, yollar, araçlar lazımdı? Dinler nasıl dönüşümler geçiriyordu?

Türkiye geçtiğimiz 30 yılda görülmemiş bir hızla sekülerleşse de, tartışma bugün hâlâ diri.

Year 2008.

Turkey entered 2008 with both the long-standing headscarf ban and a new YouTube ban. The headscarf issue was resolved in February, but the YouTube ban would last for another year.

The debate on secularism and freedom of belief, sparked by Recep Tayyip Erdoğan’s speech about the headscarf “even if it were a political symbol”, extended far beyond lifting the ban.

The Ergenekon trial also began that year, purportedly aimed at safeguarding democracy against coups. Over time, as political dynamics shifted, many were arrested, including retired generals, and Kuddusi Okkır became the first Ergenekon prisoner to lose his life.

While the military’s influence—long seen as the guardian of secularism—was being challenged, the AK Party faced a closure case on the grounds of being “the focus of actions against secularism”, once again thrusting the definition and boundaries of secularism into the heart of national debate.

“The Religion and Democracy Conference” that year, also sought reasonable answers to complex questions: Could religious communities serve as instruments of democratization, rather than hindrances? What control mechanisms, methods, and means were necessary? How were religions themselves undergoing transformations?

Though Turkey had secularized rapidly over the past 30 years, the debate surrounding these issues remains very much alive today.

Ulrike Dufner (ayakta en solda), çiçeği burnunda proje koordinatörümüz Yonca Verdioğlu ile (oturanlardan en sağda), Nükhet Oğan (oturanlardan en solda) Ecolarship bursiyerleriyle öğle yemeği sonrasında. (HBS)

Ulrike Dufner (standing on the far left) with our newly appointed project coordinator Yonca Verdioğlu (seated on the right) and Nükhet Oğan (seated on the left) after lunch with Ecolarship fellows. (HBS)

City of Michigan
2009-2010: "The Future of a Failure"
City of Michigan
2009-2010: "The Future of a Failure"
City of Michigan
2009-2010: "The Future of a Failure"

HRANT DINK MEMORIAL WORKSHOPS

Frameworks of Diversity, Modalities of Interaction

2008 Atölyesi*

HRANT DINK ANISINA ATÖLYE ÇALIŞMALARI

Farklılık Çerçevesi, Etkileşim Biçimleri

AÇIK OTURUM I*
30 Mayıs 2008, 17:00 – 19:00
Sabancı Üniversitesi İletişim Merkezi
Karaköy, İstanbul

Oturum Başkanı: Filiz Adaner (Sabancı Üniversitesi)
Açılış konuşması: Ronald Grigor Suny (University of Michigan)
"Küreselleşme ve Ulus Devlet: Bir Başarısızlık Gelişimi"
Yayınları: Mevcut
Etyen Mahcupyan (Agos Gazetesi ve Uluslararası Hrant Dink Vakfı)
Basim Önen (Ankara Üniversitesi)
Ayşe Öncü (Sabancı Üniversitesi)

* Bu oturumda İngilizce-Türkçe simültane çeviri olacaktır.

AÇIK OTURUM II: "Tuzla'dan... Tuzla'ya..."
1 Haziran 2008, 15:00 – 18:00
Sabancı Üniversitesi Kampüsü
Tuzla, İstanbul*

Oturum Başkanı: Filiz Adaner (Sabancı Üniversitesi)
Giriş konuşması: Ahmet Altan (Sabancı Üniversitesi)
Açılış konuşması: Cem Üncü (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Tuzla Akademi (Sabancı Üniversitesi)
Film: "Swallows' Nest" (Dir. Bülent Anneli)
Rafael Denk

* Açıkoturuma gelmeden önceki saat 13.00'te Taksim (AKM)den servis kalkacaktır.

**Göçler, Bağlantılar, Açılımlar:
Yirminci Yüzyılda Anadolu ve Komşu Bölgeler
30 Mayıs – 1 Haziran 2008, Sabancı Üniversitesi**

2008 Atölyesi*

Workshop 2008*

**Migrations, Connections, Perspectives: Anatolia and the Neighboring Regions in the Twentieth Century
May 30 – June 1, 2008, Sabancı University**

PUBLIC SESSION I*
May 30, 2008, 17:00 – 19:00
Sabancı University Communication Center
Karaköy, İstanbul

Chair: Filiz Adaner (Sabancı University)
Keynote address: Ronald Grigor Suny (University of Michigan)
"Globalization and the Nation-State: The Future of a Failure"
Round Table: Etyen Mahcupyan (Agos Newspaper and the International Hrant Dink Foundation), Basim Önen (Ankara University), Ayşe Öncü (Sabancı University)

* English-Turkish simultaneous translation will be provided.

PUBLIC SESSION II: "From Tuzla... to Tuzla..."
June 1, 2008, 15:00 – 18:00
Sabancı University Campus
Tuzla, İstanbul*

Chair: Filiz Adaner (Sabancı University)
Opening remarks: Ahmet Altan (Sabancı University)
Açılış konuşması: Cem Üncü (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Tuzla Akademi (Sabancı Üniversitesi)
Film: "Swallows' Nest" (Dir. Bülent Anneli)
Rafael Denk

* For those coming to the public session from the city, there will be a shuttle bus leaving Taksim (AKM) at 13:00 o'clock.

Çama ve Pazar günkü açık oturumlarına herkes katılabilir. Akademik atölye çalışmalarına katılmak için kayıt gereklidir. Bilgi için: ayseparla@sabanciuni.edu.tr
* The public sessions on Friday and Sunday are open to all. Registration is required for participation in the academic workshop. For information: ayseparla@sabanciuni.edu.tr

ACIK TOPLUM ENSTİTÜSÜ

HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ

Sabancı Üniversitesi

hbs İstanbul'un kırsal kalkınma programının başladığı yıl. Yerel Kalkınmada Örgütlenme ve İşbirliği toplantısı için Kars'a giden konuklar, yoğun bir günün ardından halay çekerlerken. (HBS)

The year hbs Istanbul's rural development program began. Guests who travelled to Kars for the Organisation and Cooperation in Local Development meeting join in a halay after a busy day. (HBS)

BU SİTEYE ERİŞİM ENGELLENMİŞTİR

Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi, 30/04/2008 tarih ve 2008/599 nolu karar gereği bu siteme erişim TELEKOMÜNİKASYON İLETİŞİM BAŞKANLIĞI'na engellenmiştir.
Access to this web site is banned by "TELEKOMÜNİKASYON İLETİŞİM BAŞKANLIĞI" according to the order of: Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi, 30/04/2008 of 2008/599.

Teknoloji dünyasının karmaşık zamanları. Hızla yaklaşan web 2.0, henüz açılan Büyük Hadron Çarpıştırıcısı, hayatımıza giren Spotify, iyice yerleşen Facebook ve Türkiye'de senelerce sürecek Youtube yasakları... Metrobüs açılırken, bir video platformuna tünellerle bağlandığımız yıllar. (HBS)

These were complicated times in the world of technology. On one hand, the rapidly approaching Web 2.0, the launch of the Large Hadron Collider, Spotify entering our lives, Facebook becoming well established, and years-long YouTube bans in Turkey... It was a time when we accessed a video platform through tunnels, while the Metrobus was inaugurated. (HBS)

hbs İstanbul, Hrant Dink'i öldürülmesinin birinci yılında, onu adına düzenlenmiş bir atölye çalışmasıyla andı. (HBS)

On the first anniversary of Hrant Dink's murder, hbs Istanbul commemorated him with a workshop organized in his name. (HBS)

Banu Yayla (solda ayakta), ofisteki ilk ayında Din ve Demokrasi konferansında. O hala hbs ofisinin belkemiği. (HBS)

Banu Yayla at the Religion and Democracy Conference during her first month in the hbs office. She is still the backbone of our office. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

İstanbul Su Mahkemesi *Istanbul Water Tribunal*

10, 11, 14 Mart '09 / 10, 11, 14th March '09

Tütün Deposu

*Tütün Deposu Lüleci Hendek Cad.
Koltukçular Çıkması No:1
34425 Tophane-İstanbul, Türkiye*

Düzenleyenler:

*Interpretation and Translation Facility
is funded by the European Union*

Anadolu Kültür Katkılarıyla

*Tribunal
Latinoamericano
del Agua*

**HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ**

15 Yıl

Yıl 2009.

Geçmiş ve gelecek, çoğu zaman bugün burada olanların gölgesinde kalır. 2009 öyle bir yıldır.

Üst üste iki yıl yaşanan kuraklığın bedeli ağır olmuş, su kesintileri Ankara’da küçük bir salgına bile yol açmıştı. Kyoto Protokolü’nün imzalanması, ne gereklerin yerine getirildiği anlamına geliyordu, ne de çeşmeden temiz su akmasını garanti ediyordu.

O yıl dünya genelinde gıda fiyatları fırladı. Ucuz gıda, iklim krizi derinleşirken kalıcı olarak hayal oluyordu.

Dahası, dünya ABD’deki mortgage kriziyle başlayan kriz yüzünden Berlin Duvarı sonrasının ekonomik ezberlerini fena halde sorgulamaya başlamıştı.

Heinrich Böll Stiftung Türkiye 15. yılını kutladığı bu yıl, Latin Amerika örneğinden ilham alarak Türkiye’nin ilk su mahkemesini kurdu. Sanık sandalyesinde, Yusufeli, Hasankeyf ve Munzur’dan üç baraj projesi vardı.

Haksız bulundular.

Year 2009.

The present often eclipses both the past and the future, and 2009 was one such year.

Two consecutive years of drought had taken a heavy toll, leading to water shortages that even caused a minor epidemic in Ankara. The signing of the Kyoto Protocol did not imply that the necessary actions were being taken, nor did it ensure clean water would flow from the tap.

Globally, food prices surged that year. As the climate crisis deepened, affordable food was becoming a distant dream.

The world also began to question the post-Berlin Wall economic orthodoxy, triggered by the U.S. mortgage crisis.

Amidst these challenges, the Heinrich Böll Stiftung Turkey celebrated its 15th anniversary. Drawing inspiration from Latin America, it established Turkey’s first “water court”. Three dam projects –in Yusufeli, Hasankeyf and Munzur– were put on trial.

And they were found guilty.

2009 dünyada finansal kriz ve mevcut küresel ekonomik düzenin sorgulanma yılıydı. Üstelik dünya dev bir kalkınma hamlesiyle krizden çıkış yoluna ikinci kez başvuramazdı. Eleştirel arayışlara kapı açan konferans, toplumsal cinsiyet eşitliğinden ekolojiye, sistemin kapsamlı bir eleştirisini hedeflemişti. Öyle de oldu. (HBS)

2009 was a year marked by financial crisis and a questioning of the existing global economic order. Moreover, the world was unable to resolve the crisis with another massive development initiative. The conference, which opened the door to critical inquiries, aimed to provide a comprehensive critique of the system, addressing issues from gender equality to ecology. And indeed, it did. (HBS)

hbs Türkiye 15 yaşında! Yıldönümü için çekilen filmin açılış sahnesinde sırayla Semahat Sevim, Yonca Verdioğlu, Ulrike Dufner, Banu Yayla, Erkin Erman ve Saynur Gürçay var. Devamında ise o yılların ruhu, partnerlerimiz, Taksim Meydanı, Diyarbakır ve çok daha fazlası... Film YouTube kanalımızın da en eski videosu. (HBS)

hbs Turkey is 15 years old! Semahat Sevim, Yonca Verdioğlu, Ulrike Dufner, Banu Yayla, Erkin Erman, and Saynur Gürçay take turns in the opening scene of the anniversary film. The film captures the spirit of those years, our partners, Taksim Square, Diyarbakır, and much more. It is also the earliest video on our YouTube channel. (HBS)

17 Şubat 2009 Tarihli ve 27144 Sayılı Resmî Gazete

MEVZUAT

← ÖNCEKİ

SONRAKİ →

YASAMA BÖLÜMÜ

KANUN
5836 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Yönelik Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA
2009/14612 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Litvanya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İmzalanan "Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması'nın Onaylanması Hakkında Karar"

BAKANLIKLARA VEKÂLET ETME İŞLEMİ
— Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nazım EKREN'e, Devlet Bakanı Mehmet ŞİMŞEK'in Vekâlet Etmesine Dair Tezkereler
— Devlet Bakanı Mehmet AYDIN'a, Devlet Bakanı Nimet ÇUBUKÇU'nun Vekâlet Etmesine Dair Tezkereler
— Millî Savunma Bakanlığına, İçişleri Bakanı Beşir ATALAY'ın Vekâlet Etmesine Dair Tezkereler
— Maliye Bakanlığına, Ulaştırma Bakanı Sinan YILDIRIM'ın Vekâlet Etmesine Dair Tezkereler
— Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına, Kültür ve Turizm Bakanı Erbuğrul GÜNEY'in Vekâlet Etmesine Dair Tezkereler

ATAMA KARARLARI
— Devlet ile İçişleri Bakanlıklarına Ait Atama Kararları

Türkiye Kyoto Protokolü'nü imzalanışından 12 yıl sonra Resmi Gazete'de yayınlıyor. (Resmi Gazete)

Turkey publishes the Kyoto Protocol in the Official Gazette, 12 years after its signature. (Resmi Gazete)

Dünyada ise iklim değişikliği ve mevcut üretim ilişkileri ile ilgisi yadsınamaz bir pandemi var: Domuz gribi. (Getty Images)

On the other hand, globally, there is a pandemic undeniably related to climate change and current production relations: Swine flu. (Getty Images)

Aynı yıl iki kitlesel yargılamaya sahne oldu: Ergenekon ve KCK yargılamaları. Yerel Kürt siyasetçiler kameralar önünde zincire vuruldular. Demokratik Toplum Partisi kapatıldı. Uzun vadede Türkiye'nin o günkü en geniş medya grubunun el değiştirmesine neden olacak vergi cezası da Doğan Holding'e 2009'da kesildi. (dünyabülteni)

That same year witnessed two major trials: the Ergenekon and KCK trials. Local Kurdish politicians were paraded in chains in front of the cameras, and the Democratic Society Party was shut down. In 2009, Doğan Holding faced a tax fine that would ultimately lead to the takeover of Turkey's largest media group at the time. (dünyabülteni)

Barack Obama, sekiz yıllık sert George Bush idaresinin ardından ABD'nin ilk siyah başkanı olarak göreve başladı. Kucağında bir finansal kriz ve devam eden iki savaş bulan taze başkanın seçilmesi, iklim değişikliğiyle mücadele açısından umut vericiydi. Lakin üretimi müthiş bir karbon emisyonu yaratan ilk kripto para Bitcoin de o yıl tanıtıldı. (Getty Images)

Barack Obama was inaugurated as the first Black president of the United States after eight years of the harsh George Bush administration. Faced with a financial crisis and two ongoing wars, the election of a new president was seen as promising for the fight against climate change. It was also the year when Bitcoin, the first cryptocurrency, was introduced, the production of which unfortunately generated an enormous carbon footprint. (Getty Images)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

Panel

TREN NASIL RAYDA KALABİLİR?

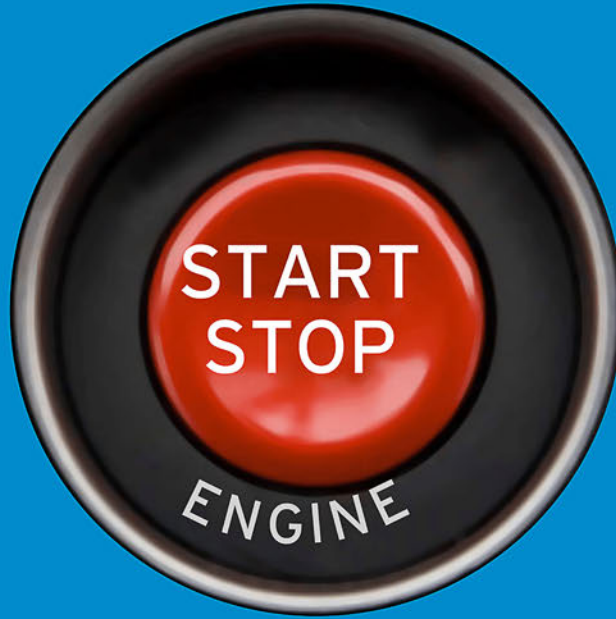
5 Yıllık Türkiye-AB katılım müzakereleri ve sonrası.

HOW TO KEEP THE ENGINE RUNNING?

5 Years of Turkey-EU accession negotiations and beyond.

01 Ekim/October 2010, 09.30 - 13.00

Cezayir Restaurant Toplantı Salonu (Meeting Room), Hayriye Caddesi 12, Galatasaray, Beyoğlu 34425 İstanbul

Moderasyon/Moderation: Mehmet Ali Birand, CNN Türk

9.30 - 11.00

Egemen Bağış, Devlet Bakanı ve Baş Müzakereci
Minister for EU Affairs, Chief Negotiator

Marc Pierini, Head of the Delegation of the European Union in Turkey
AB Türkiye Delegasyonu Başkanı

11.30 - 13.00

Cengiz Aktar, Prof. Bahçeşehir University, İstanbul

Nathalie Tocci, Istituto Affari Internazionali, Rome

Hélène Flautre, Chair, EU-Turkey Joint Parliamentary Committee,
AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu Eşbaşkanı

Sinan Ülgen, Dir. of the Centre for Economics and Foreign Policy Studies (EDAM)
Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi (EDAM)

www.boell-tr.org

Yıl 2010.

Türkiye o yıl anayasanın çoğu yüksek yargının terkiyle ilgili 26 maddesini değiştiren bir referanduma gitti. Uzun yıllar sonra halen tartışılacak referandumdan çıkan karar, “evet” idi.

Ordunun siyasete müdahalesi kağıt üzerinde artık imkansızlaşmıştı. Peki gerçekten demokratikleşiyor muyduk?

Türkiye AB’ye tam üyelik ve Kopenhag kriterlerine uyumda neredeydi?

Müzakereler başladıktan beş yıl sonra dönemin ilgili bakanının da katılımcı olduğu konferansta yanıtı aranan soru buydu.

Ne de olsa bir yanda özgürlükçü ve Avrupa yanlısı rüzgarlar esiyor, İstanbul Avrupa Kültür Başkenti olmanın tadını çıkarıyor, diğer yanda Rusya ile Akkuyu Nükleer Santralı’nın yapımını aşan bir flört başlıyordu.

Year 2010.

That year, Turkey held a referendum amending 26 articles of the Constitution, primarily concerning the structure of the higher judiciary. The outcome of the referendum, which would continue to be debated for years to come, was a “yes” vote.

On paper, the military’s role in politics had been diminished, but the question lingered: Were we truly moving toward democracy?

What about Turkey’s progress toward full EU membership and its adherence to the Copenhagen criteria?

Five years into accession negotiations, this was the central issue addressed at a conference, with the relevant minister of the time also in attendance.

After all, while libertarian and pro-European winds were blowing and Istanbul enjoyed its status as the European Capital of Culture, there was also a burgeoning flirtation with Russia, extending beyond the construction of the Akkuyu Nuclear Power Plant.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

Panel/Podiumsdiskussion
AYRIMCILIĞA KARŞI YASAL ÇÖZÜMLER
LEGALE MÖGLICHKEITEN ZUM SCHUTZ VOR DISKRIMINIERUNG

26 Haziran/Juni 2010, 18.30 - 20.30
Cezayir Restaurant, Hayriye Caddesi 12, Galatasaray, Beyoğlu 34425 İstanbul
Almanca-Türkçe simültane çeviri olacaktır/Deutsch-Türkische Simultanübersetzung

Almanya Anayasası ve Yasalarında ayrımcılığa karşı koruma
Volker Beck, Bündnis 90/Grünen, Mitglied des Deutschen Bundestages
Menschenrechtspolitische Sprecher der Bundestagsfraktion Bündnis 90/Die Grünen

Türkiye’de ayrımcılığa karşı koruma- mevcut durum ve ayrımcılık karşıtı yasa tasarıları
Ulğay Karan, Hukukçu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi

Moderasyon: Dr. Ulrike Dufner, Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği

Schutz vor Diskriminierung im Grundgesetz und des Gesetzes Deutschlands
Volker Beck, Bündnis 90/Die Grünen, Mitglied des Deutschen Bundestages (MdB)
Menschenrechtspolitische Sprecher der Bundestagsfraktion Bündnis 90/Die Grünen

Schutz vor Diskriminierung in der Türkei - aktuelle Lage und Entwurf für ein Anti-Diskriminierungsgesetz
Ulğay Karan, Jurist, Forschungsinstitut für Menschenrechte/Bilgi Universität İstanbul

Moderation: Dr. Ulrike Dufner, Heinrich Böll Stiftung Türkeivertretung
www.boell.de.org

Türkiye’de halkın büyük kısmı eşcinsel bir komşu tercih etmeyeceğini söylüyor, sivil alanda alınan onca mesafeye rağmen ülke hala ayrımcılıkla mücadele ediyordu. Peki ayrımcılıkla mücadele için, diğer ülkelerde nasıl çözümler üretilmişti? (HBS)

A significant percentage of the public in Turkey expressed that they would not prefer a homosexual neighbour, and the country continued to struggle with discrimination despite progress in the civil sphere. Well, what kinds of solutions have other countries developed to combat discrimination? (HBS)

WIKILEAKS’İN KATMANLARI
Sızıntının sızıntısının sızıntısı

ERNESTO LACLAUD’AN EXPRESSE ÖZEL
Radikal demokrasi için

BASAŞKEHİR VE YENİ İSLAMCILIK
Müslüman gettoda çakma modernite

ALİ AĞAOĞLU
Bir istilâcının portresi

Yetmez ama evet

HAYDARPAŞA HAYDARPAŞA OLALI BÖYLE ZULÜM GÖRMEDE!

2010 kültür yangını

Express dergisinin o yılki kapaklarından biri gündemin özeti gibi: Anayasa değişikliği referandumunda solun bir kısmının aldığı tavırın eleştirisi, Wikileaks’in ABD’nin Irak’taki savaş suçlarını gösteren sızıntı belgeleri yayınlaması, Türkiye’de kent ve çevre hakları pahasına azgınca büyüyen inşaat sektörü, soylulaştırma projeleri ve bu sırada soldaki tartışmalar... Bu tartışmaların hemen hepsi, sonraki birkaç yıla damga vuracaktı. (Express)

One of the covers of Express magazine that year summarized the agenda: criticism of the stance taken by part of the left in the referendum on constitutional amendments, the publication of leaked documents by Wikileaks revealing US war crimes in Iraq, the construction sector in Turkey growing rampantly at the expense of urban and environmental rights, gentrification projects, and ongoing debates within the left. Almost all of these issues were to shape the following years. (Express)

U2'dan Bono, İstanbul'da konserinden sonra Cumartesi Anneleri'nden Hanım Tosun ile buluştuğunda. U2, Tosun'un kaybedilen eşi için bir şarkı yazmıştı. (HBS)

After their Istanbul concert, Bono from U2 met with Hanım Tosun, one of the Saturday Mothers, for whom they had made a song about her disappeared husband. (HBS)

İşçi ve emekçiler 30 yıl sonra yeniden Taksim Meydanı'nda. Sahnede Timur Selçuk var. Ancak bu neşe sadece üç yıl sürecek. Taksim Meydanı, yeniden yasaklı meydan olacak. (GazetaPrawna.pl)

Workers and laborers are back in Taksim Square after 30 years, with Timur Selçuk on stage. However, this joy will last only three years, as Taksim Square will once again become a banned area. (GazetaPrawna.pl)

Sanatçılar 17 Nisan 2010 günü Emek Sineması'nın yıkımına karşı İstiklal Caddesi'nde eylemde. Kültür sanat dünyasının bu hafıza mekanını korumak için uzun direnişi 2013'te yoğun bir polis şiddetiyle karşılaşacak, sinema yıkılacaktı. (Muhsin Akgün)

Artists protest on Istiklal Street against the demolition of Emek Movie Theatre on 17 April 2010. The long resistance of the culture and art world to protect this place of memory would face intense police violence in 2013 and Emek would be demolished. (Muhsin Akgün)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

The Greens | European Free Alliance
in the European Parliament

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ
TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ

Panel Daveti / Invitation

Nükleer Enerji Masalı

Nükleer enerjiye neden karşıyız

Myth of Nuclear Power

Konuşmacılar / Speakers:

Rebecca Harms

AP Yeşiller P. Eşbaşkanı

President of the Greens/EFA

Özgür Gürbüz

Gazeteci/Aktivist

Moderasyon/Moderation:

Dr. Ulrike Dufner

HBSD Türkiye Temsilcisi

HBS e.V. Turkey Representation

17.05.2011 Salı / Tuesday 19:00 - 21:00

Cezayir toplantı salonu/Cezayir meeting room Hayriye Cad.

No.12 Galatasaray/Beyoğlu/İstanbul

Yıl 2011.

2011 yılında “güvenli nükleer santral” söylemi, dünyanın en sağlamcı ülkelerinden Japonya’da yaşanan Fukushima felaketinin ardından görkemli bir çöküş yaşayacaktı.

Ta ki “nükleere dönüş” çabaları, Rusya’nın Ukrayna’yı işgaliyle fosil yakıt bağımlılığınan kurtulma arayışıyla hortlayana kadar.

Türkiye o sıralar Sinop’ta kurulacak ikinci nükleer santral için şirket arayışındaydı.

Ancak Rusya ile yakınlaşmayı akamete uğrattak dalgı, Kuzey Afrika’da yükseliyordu. Manav Buazizi’nin kendini yakmasıyla başlayan ve Tunus’tan Mısır, Cezayir ve Suriye’ye sıçrayacak Arap Baharı, Ortadoğu’nun otoriter rejimlerini arka arkaya salladı.

Türkiye için sonuçların neler olabileceği tartışması, daha o günlerde başlamıştı.

Suriyeli mülteciler için ilk kamplar o yıl Hatay’da kuruldu. Türkiye sınırında, Avrupa’yı yüzyılın en büyük demokrasi sınavlarından birine sokacak bir savaş başlamıştı.

Heinrich Böll Stiftung Türkiye önce bir konferans, ardından Perspectives Türkiye dergisinin ilk sayısı ile birlikte bu bölgesel dönüşüme ve etkilerine odaklanmaya başlamıştı. Kurumun üçüncü ayağı dış politika ve güvenliğin odağı, çok geçmeden Avrupa’dan Ortadoğu’ya kayacak ve göçe odaklanacaktı.

Year 2011.

In 2011, the narrative of the “safe nuclear power plant” was on the verge of collapse after the Fukushima disaster in Japan, one of the world’s most technologically advanced country in the world.

That is, until the efforts to “return to nuclear” would be revived over a decade later, following Russia’s invasion of Ukraine, driven by the quest to reduce dependence on fossil fuels.

At that time, Turkey was in search of a company to build its second nuclear power plant in Sinop.

Yet, a different wave was building in North Africa that would strain Turkey’s growing ties with Russia. The Arab Spring, ignited by the self-immolation of Mohamed Bouazizi, swiftly spread from Tunisia to Egypt, Algeria, and Syria, toppling authoritarian regimes across the Middle East.

The debate on the consequences for Turkey had already started by then.

That year, the first camps for Syrian refugees were established in Hatay. A war had broken out on Turkey’s border, one that would subject Europe to one of the century’s biggest tests of democracy.

Through an initial conference, followed by the first issue of Perspectives Turkey, Heinrich Böll Stiftung Turkey began to concentrate on this regional transformation and its impact. The focus on foreign policy and security, as the third pillar of our organization, would soon shift from Europe to the Middle East, with an emphasis on migration.

Türkiye’de dijital alanın regülasyonu sansürle başlamıştı. İnternet aktivistleri, Linuxçular ve sivil özgürlüklerden yana olanlar o gün Taksim’de bir araya geldiler. (Ömer Faruk Şahin / Murat Şahin)

The regulation of the digital space in Turkey began with censorship. That day, internet activists, Linux users, and advocates of civil liberties gathered in Taksim. (Ömer Faruk Şahin / Murat Şahin)

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

UPRISINGS IN THE MIDDLE EAST/ CONSEQUENCES FOR TURKEY AND THE REGION

TURKEY'S FOREIGN POLICY DECODED

March 19, 2011
Cezayir Toplantı Salonu
Hayriye Caddesi No:12 Beyoğlu, İstanbul

PROGRAMME

In Turkish and German (simultaneous interpretation)

10.00 Welcoming

Speaker: Ulrike Dufner, Heinrich Böll Stiftung Turkey

10:15 First Input: Uprisings in the Middle East: Background and scenarios for the internal politics of these countries

Speaker: Soli Özel, Kadir Has University

10.30 Discussion

11:15 Coffee Break

11:30 Second Input: Consequences for Turkey in the changing region

Speaker: Yüksel Taşkın, Marmara University

11:45 Discussion

12:45 Lunch

Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi 17 Aralık 2010'da kendisini yakmış, Tunus'tan başlayarak hızla yayılan bir isyan dalgası başlatmıştı. Bu dalganın otoriter rejimleri devirip demokrasiye taçlanması umudu, sonraki yıllarda boşa çıktı. Aslında beklentiler daha o günlerde bile düşüktü. Arap Baharı'nın Türkiye ve bölge açısından olası sonuçlarını tartışmıştık. (HBS)

A Tunisian street vendor Mohamed Bouazizi set himself on fire on 17 December 2010, igniting a wave of revolt that began in Tunisia and quickly spread to other countries. The hope that this wave would overthrow authoritarian regimes and usher in democracy was dashed in the years that followed. In fact, expectations were low even then. We had discussed the potential consequences of the Arab Spring for Turkey and the region. (HBS)

MİT-PKK görüşmeleri sızdı

Türkiye'de ses kayıtlarının gizlice kaydedilip internete sızdırılması girişimleri, dün MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın, Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı'ıken, MİT Müsteşar Yardımcısı Afet Güneş ile birlikte PKK yöneticileri Mustafa Karasu ve Sabri Ok'la yaptığı görüşmenin kayıtlarının sızmasıyla zirve yaptı. Fidan, hem Öcalan'la hem PKK'lularla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla ve 'özel temsilcisi' sıfatıyla görüştüğünü ifade ediyor.

14.09.2011 | 12:47 | Haber

Paylaş

İnternete düşen ses kaydında, İngilizce konuşan ve tarafından buluşturmak için Ankara'da, Kandil'de temaslarda bulunmuş ve 'koordinatör ülke temsilcisi' diye

Çözüm sürecinin tohumlarının atıldığı ilk yıllarda takıldığı ilk tümsek: İki rakip siyasi gücün çekişmesi... (NTV)

The first major hurdle in the early years of the Peace Process: the rivalry between two opposing political forces... (NTV)

Önceki yıl çalındığı anlaşılan KPSS sorularının ardından Gülençilerin devlet içindeki kadrolaşma iddialarını araştıran ve dile getiren gazeteci Ahmet Şık ve Nedim Şener tutuklandılar. Türkiye ifade ve basın hürriyetinde son yıllarda aldığı mesafeden hızla, koşarak geri dönüyordu. (NTV)

Journalists Ahmet Şık and Nedim Şener, who had been investigating and speaking out about allegations of Gulenist infiltration in the state after the KPSS exam questions were found to have been stolen the previous year, were arrested. Turkey was quickly retreating from the progress it had made in recent years regarding freedom of expression and freedom of the press. (NTV)

Hopa'da Metin Lokumcu'nun ölümüyle sonuçlanan polis şiddetini protesto ederken kalçası kırılan Dilşat Aktaş hakkında dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, "kadın mıdır kız mıdır bilemem" demişti. (Onedio)

Then Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan remarked, "I don't know if she is a girl or a woman," about Dilşat Aktaş, whose hip was broken while protesting against police violence in Hopa, which had resulted in the death of Metin Lokumcu. (Onedio)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

YEŞİL EKONOMİ KONFERANSI-3

KENTLERDE YEŞİL ULAŞIM

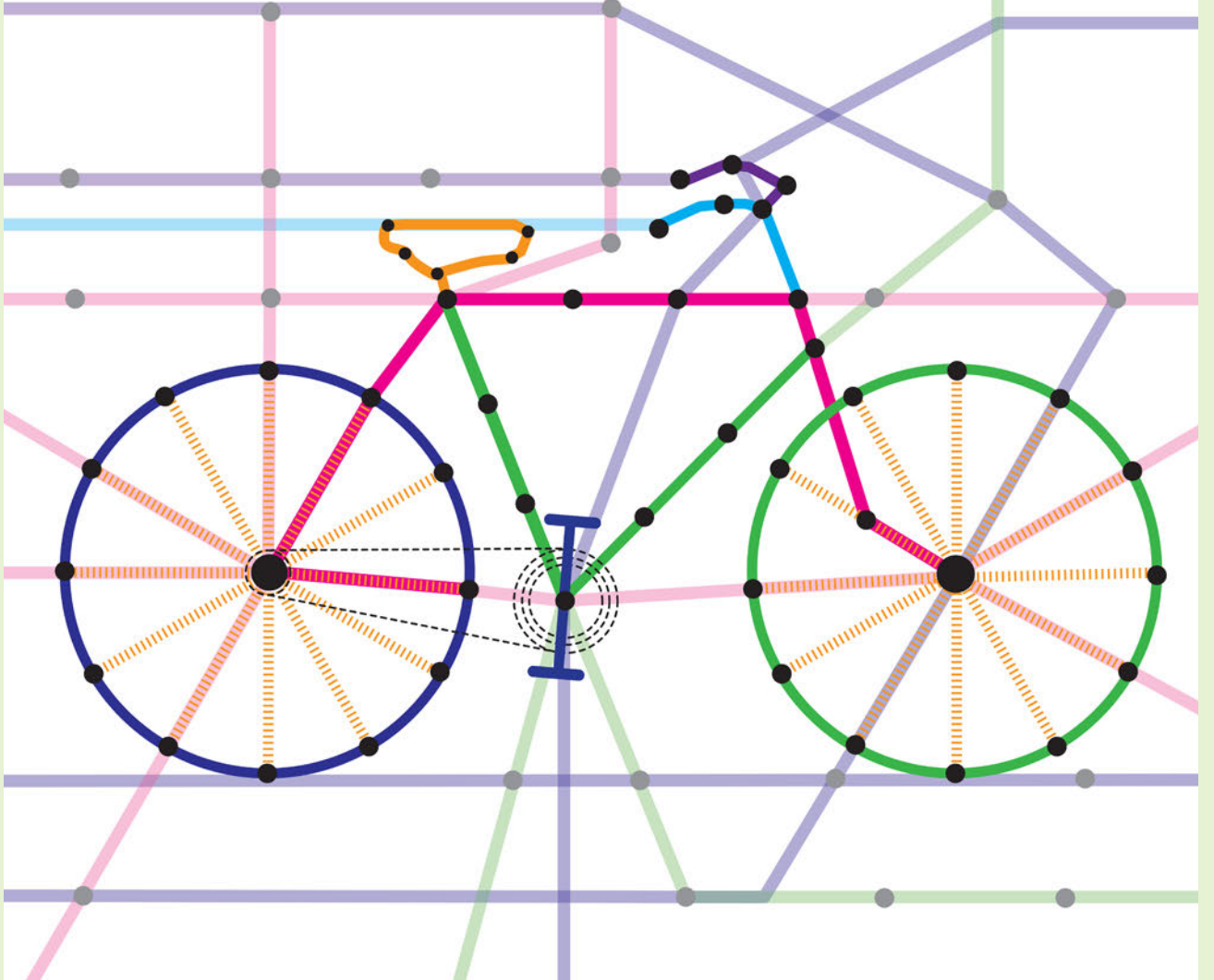
3RD GREEN ECONOMY CONFERENCE

GREEN MOBILITY IN THE CITIES

3 Aralık 2012 / December 3 2012

İstanbul Teknik Üniversitesi Maçka Kampüsü Sosyal Tesisleri

Istanbul Technical University Social Facilities - Macka Campus Besiktas

Yıl 2012.

Arka arkaya gelen büyüme rakamları, çevrenin, kentin ve hafızanın amansızca tahribinden besleniyordu.

Oysa Türkiye ve dünya değişiyordu. Yeşil bir kentte yaşamak, bisikletle işe gidebilmek, zehirsiz sebzelerle tencere kaynatmak da insanca yaşamaya dahildi.

Heinrich Böll Stiftung Türkiye'nin her yıl yapılan Yeşil Ekonomi Konferansı'nın başlığı, kentlerde yeşil ulaşım olsa da, tartışılanlar bundan çok daha fazlasıydı. İzmir ve İstanbul dışında Yalova, Antalya, Çanakkale gibi pek çok şehirde ayrımcılıktan beslenen kentsel koşullar eleştiriliyordu.

Konferanstan yavaş, güvenli ve ekolojik kentsel yaşam talebi yükseliyordu.

O günlerde bilmesek de, pandemi sonrası görünürleşecek metropolden göç önden sinyal veriyordu.

Year 2012.

Successive growth figures were fuelled by the relentless destruction of the environment, the city, and collective memory.

Yet Turkey and the world were changing. A humane lifestyle now expanded to include green cities, commuting by bicycle, and cooking with non-toxic products.

While the annual Green Economy Conference of Heinrich Böll Stiftung Turkey focused on "Green Transport in Cities", the discussions extended far beyond that. In addition to Izmir and Istanbul, urban conditions affected by discrimination in cities such as Yalova, Antalya and Çanakkale were critically examined.

A growing demand for a slow, safe and ecological urban life emerged from that conference.

Although it was not yet realized at the time, the migration from the metropolis –which would become more evident after the pandemic– was already signalling a shift.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

ATLAS

Organik Buluşma

Sürdürülebilir Tarım Organik Gıda ve GDO'lar

Konuşmacı: Patrick Hebel, Sustainable Food Trust (Sürdürülebilir Gıda Birliği) Kurucusu
13 Temmuz 2012, Saat: 19:30
İstanbul Teknik Üniversitesi Güneşyayı Kampüsü
Orhan Özalpıray Konferans Salonu / Taksim-İstanbul
Konferans ücretsizdir ve logolucazden Türkiye eşzamanlı çevri yapılabılır.

Atlas Dergisi ile yaptığımız Organik Buluşma'nın afişi. Organik ve sürdürülebilir tarımı herkes için erişilebilir kılsak, GDO'ya neden gerek olsun? (HBS)

The poster for the Organic Meeting we organized with Atlas magazine. If we can make organic and sustainable agriculture accessible to everyone, why would GMOs be needed? (HBS)

#1.12

PERSPECTIVES

Türkiye'den siyasi analiz ve yorum

DOSYA:
DERİN DEVLET

KÜLTÜR	DIŞ POLİTİKA	EKOLOJİ
Türkiye'de sanatta ifade özgürlüğü ve sansürün bugünkü durumu Pelin Başaran Sayfa 28	Suriye: "Arap Baharı"nın "Arap Devrimi"ne dönüşme durumu Cengiz Çandar Sayfa 35	Türkiye'de mevsimlik tarım işçilerine dair kısa bir değerlendirme Sider Çınar Sayfa 32

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

Ahmet Şık ve Nedim Şener tahliye edilirken, Silivri bu kez İlker Başbuğ, Çevik Bir ve Mehmet Ağar'ı ağırlayacaktı. 12 Eylül davası başlamış, ancak geçmişle hesaplaşma aksiyordu. Derin devletin ana konu olduğu Perspectives'in ilk sayısı böyle bir ortamda çıktı. (HBS)

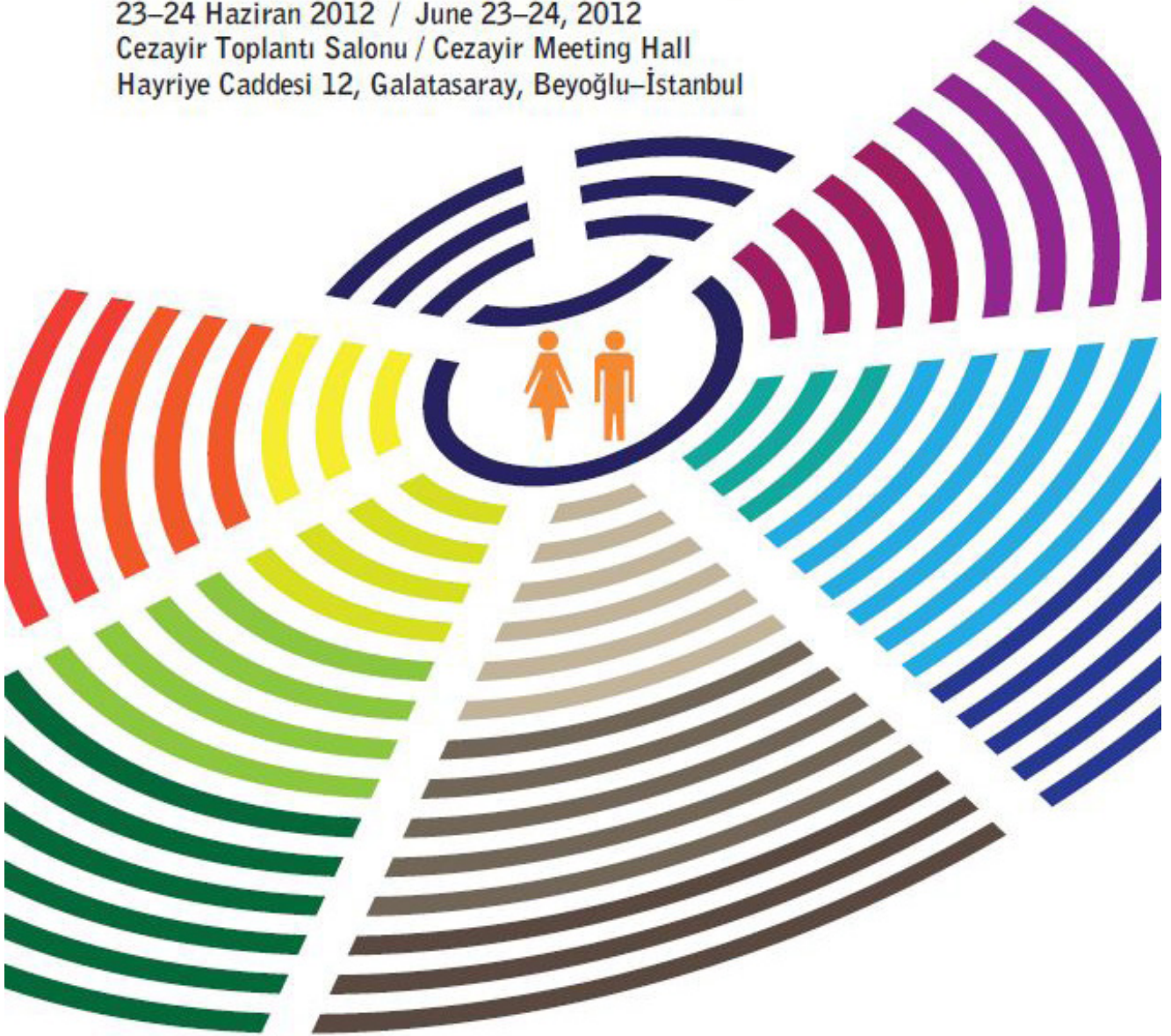
As Ahmet Şık and Nedim Şener were released, Silivri was set to host İlker Başbuğ, Çevik Bir, and Mehmet Ağar. The 12 September trial had begun, but reckoning with the past was stalled. The first issue of Perspectives, which focused on the deep state, was published in such an atmosphere. (HBS)

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

DEMOKRASİ ve SİYASAL KATILIM

DEMOCRACY and POLITICAL PARTICIPATION

23–24 Haziran 2012 / June 23–24, 2012
Cezayir Toplantı Salonu / Cezayir Meeting Hall
Hayriye Caddesi 12, Galatasaray, Beyoğlu–İstanbul

Yeni anayasa tartışmaları devam ederken, sivil katılım Türkiye’de ilk kez bu denli sık ve derinlemesine konuşuluyordu. (HBS)

While the debate on the new constitution was ongoing, civil participation was being discussed more frequently and in depth than ever before in Turkey. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

Yıl 2013.

Demokratikleşme, peki kimler için?

Diyarbakır’da yıllar sonra barışçıl bir Newroz kutlanıyor, anketler halkın yüzde 65’inin çözüm sürecine destek verdiğini söylüyordu.

Ancak bir yandan ülkenin başbakanı kürtaj hakkını Roboski katliamıyla eşleyiveriyordu.

Türkiye pek çok ezberi aşıyor, ancak bir konuda tutukluk yaşıyordu: Kadın cinselliği, kutsal aile kabulü ve cinsel yönelim.

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kapatıldıktan sonra Heinrich Böll Stiftung Türkiye toplumsal cinsiyet çalışanları ofise davet etti ve yuvarlak masadan çıkan tartışmaları açmak için aile üzerine uluslararası bir toplantı yapmaya karar verdi.

O yılki konferans, başka bir ailenin mümkünlüğü ihtimalini yokluyordu.

Çünkü 2013, Türkiye’nin son 10 yılda tutturduğu yolun kenarında bırakılan, sesi bastırılan, görülmeyenlerin isyanına şahit olmuştu: Kentli orta sınıfların.

İsyanın ön saflarındaki LGBTİQ+’lar biber gazı dumanının içinde soruyordu:

“Nerdesin aşkım?”

Year 2013.

Democratization, but for whom?

After years of conflict, a peaceful Newroz was celebrated in Diyarbakır, and polls indicated that 65 per cent of the population supported the peace process.

Yet, paradoxically, the Prime Minister was equating the right to abortion with the Roboski massacre.

Turkey was breaking new ground in many areas but remained entrenched on one issue: women’s sexuality, the sanctity of the family, and sexual orientation.

After the State Ministry for Women and the Family was closed down, Heinrich Böll Stiftung Turkey invited gender activists for a meeting and then decided to organise an international meeting on family to address the discussions emerging from that roundtable.

That year’s conference explored the possibility of an alternative family model.

The year 2013 had witnessed the rebellion of those left on the margins of Turkey’s path over the past 10 years, whose voices were silenced and ignored: the urban middle class.

At the forefront of this rebellion were LGBTIQ+ individuals, who, amidst the clouds of pepper spray:

“Where are you, my love?”

Usulsuz yıkılmaya çalışılan bir park, parka sahip çıkan aktivistler, polis şiddeti ve ardından kitleselleşen gösteriler. Gezi Parkı olayları, sonradan devlet tarafından kriminalize edilse de Türkiye yakın tarihinin en geniş katılımlı barışçıl protesto gösterisiydi. (Reuters)

The unlawful demolition of a park, activists defending it, police violence, and subsequent mass demonstrations: the Gezi Park protests, though later criminalized by the state, were the most widely attended peaceful demonstrations in Turkey’s recent history. (Reuters)

Gösteriler sırasında polisin kullandığı yoğun gazdan etkilenip Divan Otel’e sığınan dönemin Yeşiller milletvekili Claudia Roth. (HBS)

Claudia Roth, then a Greens MP, sought refuge in the Divan Hotel after being affected by the tear gas used by the police during the demonstrations. (HBS)

Heinrich Böll Stiftung Türkiye ofisinin ilk tweet'i. (HBS)

The first tweet of the Heinrich Böll Stiftung Turkey office. (HBS)

SOSYAL MEDYA VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ SOCIAL MEDIA AND FREEDOM OF EXPRESSION

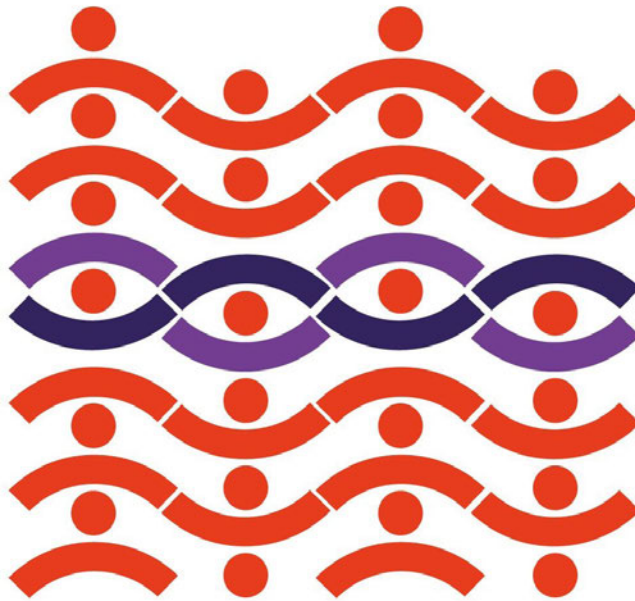
ULUSLARARASI KONFERANS INTERNATIONAL CONFERENCE

30 Mart 2013

30 Mart 2013

Yer: İstanbul Bilgi Üniversitesi,
Dolapdere Kampüsü Mahkeme Salonu

Place: İstanbul Bilgi University,
Dolapdere Campus Court Room

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

İstanbul
Bilgi Üniversitesi
LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Sosyal medya... Bir yandan kişi ve topluluklara örgütlenme alanı açıyor, bilgiyi demokratikleştiriyor. Diğer yandan dezenformasyon ve bazen de zararlı içeriklerin yayılmasına neden oluyor. 2013 yılında Arap Baharı'nın hemen ardından bu sorular henüz çok tazeleyen gerçekleştirmiştik bu konferansı. (HBS)

Social media... On one hand, it provides space for individuals and communities to organize and democratizes information. On the other hand, it can facilitate the spread of disinformation and sometimes harmful content. We organized this conference in 2013, right after the Arab Spring, when these issues were still very current. (HBS)

İstanbul'da hızlı ve kontrolsüz kentleşmenin yaşayanları boğmaya, bunaltmaya başladığı yıllar. Parkların, yeşil alanların özleildiği, betonun medeniyet timsali olmadığını anlaşılmaya üzerine bir filmi Ekümenopolis. Birkaç gösterimini desteklemiştik. (Reuters)

Those were the years when rapid and uncontrolled urbanization in Istanbul began to suffocate and overwhelm its inhabitants. Ecumenopolis was a film about the longing for parks and green spaces and the realization that concrete was not the epitome of civilization. We supported several screenings of the film. (Reuters)

2013 yılında Abdullah Öcalan'ın çağrısı ile PKK geri çekilmeye başladı. Kamuda x, w ve q kullanmanın cezası kaldırıldı. Mecliste başörtüsü yasağı tarihe karıştı. Barış ve demokrasi, hala yakın bir ihtimaldi. (Star Haber)

In 2013, following Abdullah Öcalan's call, the PKK began to withdraw. The ban on using the letters x, w, and q in the public sector was lifted, and the headscarf ban in parliament was abolished. Peace and democracy were still seen as a close possibility. (Star Haber)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

GEZİ VE TÜRKİYE PROTESTOLARININ YILDÖNÜMÜNDE YEREL VE ULUSLARARASI HAREKETLER

LOCAL AND INTERNATIONAL MOVEMENTS IN THE FIRST ANNIVERSARY OF GEZİ AND TURKEY PROTESTS

24-25 / 05 / 2014

Yer/Place: Cezayir Toplantı Salonu, Hayriye Caddesi 12, Galatasaray, Beyoğlu-İstanbul

Yıl 2014.

Sene hükümeti sarsan ancak yine hukuk dışı usullerle akılda kalan bir rüşvet skandalıyla başlasa da Gezi’nin ruhu hâlâ havadaydı.

Türkiye sivil toplumu Gezi’den neler çıkarmıştı? Tanık olunan dayanışma kalıcı olabilir miydi? Protestolar örgütlü bir harekete evrilecek miydi? Dünyada neler olmuştu? Tüm bunların siyaset kurumundaki karşılığı neydi?

Heinrich Böll Stiftung Türkiye’nin organize ettiği konferansta, 2016 darbe girişimi sonrası kriminalize edilecek olan Gezi protestoları, demokratik bir hak ve imkân olarak konuşuldu.

Ne de olsa İstanbul Sözleşmesi o yıl yürürlüğe girmişti. Ama Soma maden faciası da o yıl oldu. Bir yanda Recep Tayyip Erdoğan, halkın seçtiği ilk cumhurbaşkanı unvanını aldı, diğer yanda polise olağanüstü yetkiler veren bir düzenleme girdi hayatımıza.

Demokrasi hızla popülizme evriliyor, otoriterlik tartışmaları yayılıyor, Türkiye’nin yaşadığı dönüşümün ikili ve çetrefilli yapısı giderek daha görünür oluyordu.

Year 2014.

Despite starting with a government-shaking bribery scandal marred by extra-legal actions, 2014 was still marked by the lingering spirit of the Gezi.

What had Turkish civil society learned from Gezi? Could that solidarity endure? Would the protests transform into an organized movement? How had global Dynamics shifted? And how did the political powers respond?

At the conference hosted by the Heinrich Böll Stiftung Turkey that year, the Gezi protests –later criminalized after the 2016 coup attempt– were discussed as a democratic right and opportunity.

That year was one of stark contrasts: The Istanbul Convention came into force, while the Soma mine disaster claimed hundreds of lives. Recep Tayyip Erdoğan became the first president elected by popular vote, yet a regulation granting sweeping powers to the police was introduced.

Democracy was swiftly shifting toward populism, discussions of authoritarianism were spreading, and the dual, complex nature of Turkey’s transformation was becoming increasingly apparent.

© picture-a

Karbon temelli ve agresif kalkınma, tedbirsizlik, felaket... 2014 yılında Soma’da meydana gelen kömür madeni faciasında tam 301 madenci öldü. Madenle ilgili davayı senelerce takip edecek kişi avukat Can Atalay olacaktır. (Picture-alliance/dpa)

Carbon-based and aggressive development, lack of precaution, disaster... In 2014, 301 miners died in a coal mine disaster in Soma. Lawyer Can Atalay was to pursue the case for years. (Picture-alliance/dpa)

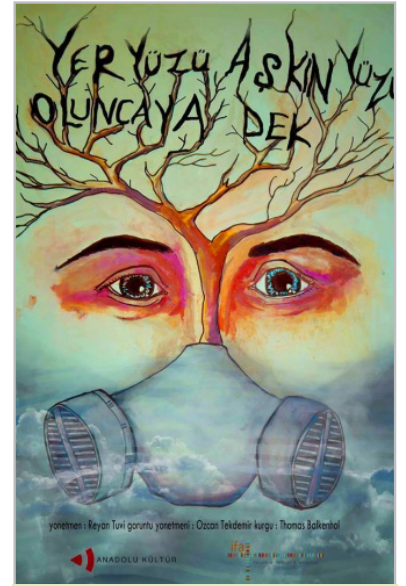
İŞİD'in Kobane kuşatması sonrası sınıra yığılan Kürtler. Kuşatma ve sonrasındaki çatışmalarda takınılan ikircikli tavır, Türkiye'de devam eden çözüm sürecini de etkileyecekti. (Kadir Çelikcan / Reuters)

Kurds crowding the border after the ISIS siege of Kobane. The ambivalent stance adopted during the siege and the subsequent clashes also impacted the ongoing Peace Process in Turkey. (Kadir Çelikcan / Reuters)

17-25 Aralık yolsuzluk operasyonları sonrası mecliste yapılan Yüce Divan oylamasından bir kare. Operasyonlar, yolsuzlukla mücadelede ziyade yürütme organını yerinden etmeye dönük bir darbe girişimi olarak kodlandı. Ortaya saçılan kayıtların hukuka uygunsuzluğu da, yaşananın bir şeffaflık arayışı değil siyasi güç mücadelesi olarak tarihe geçmesine neden oldu. (Hürriyet)

A shot from the Supreme Court vote in parliament after the 17-25 December corruption operations. The operations were framed as a coup attempt aimed at displacing the executive branch rather than a fight against corruption. The unlawfulness of the released records led to the events being recorded in history not as a quest for transparency but as a struggle for political power. (Hürriyet)

Geziyi konu alan ve Antalya'da Altın Portakal'da gösterimi sansüre uğrayan Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek'in afişi. (Yeryüzü Aşkın Yüzü)

Poster for Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek (Love Will Change the Earth), a movie about Gezi protests, which was censored during its screening at the Golden Orange Film Festival in Antalya. (Yeryüzü Aşkın Yüzü)

13.09 Bremen	14.09 Münster	15.09 Oberhausen
18.09 Göttingen	19.09 Mainz	20.09 Hannover
21.09 Halle	22.09 Lüneburg	25.09 Rostock
27.09 Augsburg	28.09 Göppingen	29.09 Berlin

Tigris Rebellen
FILM-TOUR DEUTSCHLAND
2017

Infos: tigrisrebellen.de
facebook.com/tigrisrebellen

hbs İstanbul'un da desteklediği, çekimleri 2014'te yapılan ve Türkiye'de maalesef gösterimi yapılamayan Dicle'nin Asileri belgeselinin Almanya'daki gösterim afişi. (HBS)

Poster for the screening in Germany of the documentary Tigris Rebels, filmed in 2014 with the support of hbs İstanbul, which unfortunately could not be screened in Turkey. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

2000'lerde Kürtler ve Kürdistan

9-10 Mayıs, 2015

9 Mayıs 2015, Cumartesi

10:30 Açılış Konuşmaları
Hebun Dinger (BİLGİ Kültür ve Düşünce Topluluğu)
Emre Gönen (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Rektör Danışmanı)

11:00 - 13:00
I. Oturum: Devlet ve Ekonomi: Güney Kürdistan
Moderatör: Tahir Baykuşak (Boğaziçi Üniversitesi)

Marianna Charountaki (University of Reading)
Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin Dış Politika Analizi:
Irak Savaşından İslam Devleti'nin Doğuşuna

Bilal Wahab (American University of Sulaimani)
Petrofederalizm: Güney Kürdistan Üzerine İnceleme

Hardy Mohammed (Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne)
Kürdistan Bölgesel Yönetimi Parlamentosu ve Siyasal Partiler

13:00 - 14:30 Yemek arası

14.30 - 17.30
II. Oturum: 2000'lerde Batı Kürdistan: Değişen Dinamikler
Moderatör: Seda Altuğ (Boğaziçi Üniversitesi)

Vicdan Dêrik (Araştırmacı - Yazar)
Batı Kürdistan'da 1995'den 2005'e Siyasi Değişim

Imad Talati (Gazeteci)
Suriye ve Batı Kürdistan'da Kürt Kimliğinin İnşası

Zana Omer (Dengé Amerika)
Kanton Deneyimi Askeri Mobilizasyon ve Göçler Üçgeninde Batı Kürdistan

İlham Ahmed (TEV-DEM Yönetim Kurulu Üyesi)
Rojava'da Kadın Mücadelesi

10 Mayıs 2015, Pazar

11.00- 13.00
III. Oturum: 2000'lerde Kuzey Kürdistan, PKK ve Kürtler
Moderatör: Rokan Baysal (Bilgi Kültür ve Düşünce Topluluğu)

Seevan Saeed (University of Exeter)
2000'lerde Kuzey Kürdistan: Toplumsal Değerlerin Dönüşümü

Joost Jongerden (Wageningen University)
PKK ve İlişkiseliliğin Siyaseti

Onur Günay (Princeton University)
Emek, Şiddet ve İslam Kardeşliği:
İstanbul'da Göçmen Kürt işçilerin "Bir arada Yaşama" Deneyimi

13:00 - 14:30 Yemek arası

14.30 - 17.30
IV. Oturum: Gelecek Perspektifleri
Moderatör: Ayhan Işık (Utrecht University)

Harun Ercan (Koç Üniversitesi)
Demokratik Özerklik ve 'Çözüm':
İnşanın Sınırları ya da Sınırın İnşası

Cuma Çiçek (Mardin Artuklu Üniversitesi)
Kürt Bölgesi'nin İslami Tahayyülleri:
Din ve İus Arasında Kürt İslamcıları

Fehim Işık (Gazeteci - Yazar)
Kürt Örgütlerinde Bağımsızlıkçılık

Bülent Bilmez (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Kapitalist Moderniteyi Aşma Perspektifiyle
21. Yüzyılda Kürtler ve Kürdistan

İstanbul Bilgi Üniversitesi
Kuştepe Kampüsü - Büyük Salon (BS)

BİLGİ Kürdoloji Çalışma Birimi
BİLGİ Kültür ve Düşünce Topluluğu
Zan Enstitüsü
Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği

Yıl 2015.

Arka arkaya patlayan bombaların, saldırıların, batan mülteci teknelerinin yılı; 2015.

Heinrich Böll Stiftung Türkiye’nin gündemi 7 Haziran seçimleri sonrası tavsayan, ardından da fiilen sona eren çözüm sürecinin bir değerlendirmesiydi aslında. Ama o yılın sonu, başından çok farklı olacaktı.

Newroz Diyarbakır ve İstanbul’da kutlanabildi, ama 1 Mayıs gösterileri ve Onur Yürüyüşü engellendi. Diyarbakır’ın tarihi Sur ilçesi ve Cizre yerle bir oldu. Güneydoğu’da bitmeyen sokağa çıkma yasakları bir sene sonra ilan edilecek OHAL koşullarını hazırlıyordu.

Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi, “Silahlar uzak olsun” dediği Dört Ayaklı Minare’nin altında öldürüldü.

Sivil toplum ve demokrasi yanlıları, sonraki yılları da etkileyecek sert bir dayanıklılık sınavına hazırlanıyordu.

Her alanda.

Year 2015.

2015 was indeed a year marked by bombings, attacks, and tragedies like the sinking of refugee boats.

In the midst of this chaos, Heinrich Böll Stiftung Turkey focused its attention on evaluating the peace process, which had stalled after the June 7 elections and then effectively came to an end. However, the end of that year would be vastly different from its beginning.

While Newroz celebrations took place in Diyarbakır and Istanbul, May Day demonstrations and the Pride March were banned. The historic Sur district of Diyarbakır and the town of Cizre were devastated by heavy military operations, and prolonged curfews in the Southeast foreshadowed the state of emergency that would be declared in 2016.

Tahir Elçi, the head of the Diyarbakır Bar Association, was tragically killed right beneath the Four-legged Minaret, where he had just uttered the words, “Let the guns be silenced.”

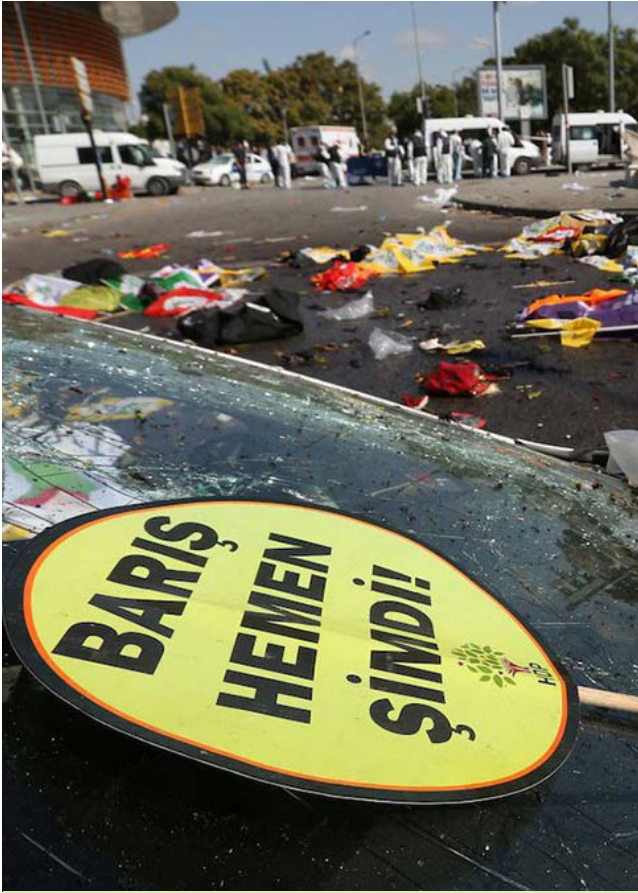
Civil society and proponents of democracy were facing an arduous struggle. The challenges of that year would continue to reverberate in the years to come, affecting every aspect of life in the country.

Ulrike Dufner yıllar sonra direktörlüğü Kristian Brakel’e teslim etti. Kristian ofisteki ilk günlerinden birinde Banu ile. (HBS)

After many years, Ulrike Dufner handed over the directorship to Kristian Brakel. In this photograph, Kristian is with Banu on one of his first days in the office. (HBS)

Suruç, Ankara, İstanbul ve daha niceleri. 2015 hem Türkiye’de hem de dünyanın dört bir yanında bombaların, silahların, şiddetin gövde gösterisinin başladığı yıldır. (FAZ / Reuters)

Suruç, Ankara, Istanbul, and many more. In 2015, bombs, weapons, and violence began to emerge in every corner of Turkey and the world. (FAZ / Reuters)

Yunanistan’da kriz sonrası iktidara gelen Syriza hükümeti kemer sıkma paketini referanduma götürdü ve halk “hayır” dedi. (Yannis Kollesidis / EPA)

The Syriza government, which came to power following the crisis in Greece, put the austerity package to a referendum, and the people said “no”. (Yannis Kollesidis / EPA)

O sene yaz boyu haberlerde Ege Denizi ve Akdeniz’de arka arkaya batan mülteci teknelerini izledik. Sene sonunda AB ile varılan Mülteci Geri Kabul Anlaşması, halen yürürlükte. (G. Bergmann/Bundesregierung/Getty Images)

Throughout the summer of that year, we witnessed news of refugee boats sinking one after another in the Aegean and Mediterranean Seas. The Readmission Agreement signed with the EU at the end of the year is still in force. (G. Bergmann/Bundesregierung/Getty Images)

Türkiye’nin düşürdüğü Rus uçağının ardından iki ülke arasında ilişkiler gerildi. Ancak 2016 darbe girişiminin ardından Rusya ile Türkiye hiç olmadığı kadar yakınlaşacaktı. (Sabah)

Relations between the two countries were strained after Turkey shot down a Russian plane. However, after the 2016 coup attempt, Russia and Turkey grew closer than ever. (Sabah)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM FİLM FESTİVALİ

18-19-20 Kasım 2016

ADANA ANKARA ANTALYA ARTVİN BALIKESİR BAYINDIR
BODRUM BURSA DİYARBAKIR DÜZCE ESKİŞEHİR FETHİYE
GÜZELBAHÇE İSTANBUL İZMİR KARTAL KAYSERİ
KONYA MANİSA MERSİN

20 İL VE İLÇEDE
EŞ ZAMANLI

FESTIVAL DESTEKÇİSİ	Buluşum: www.bulusum.biz	HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	SivilDüğün	FİLM DESTEKÇİSİ	Public Affairs Embassy of the United States of America	FESTIVAL DOSTU	afd AMERICAN FOREIGN AFFAIRS DEVELOPMENT	EKOL	INSTITUT FRANÇAIS İSTANBUL / İZMİR	PETRA	SABATONUM
HİZMET DESTEKÇİSİ	dinamo	MYRA	BASIN DESTEKÇİSİ	"Açık Radyo." 94.9	EKOIQ	gaiaDECI	yeşil güçtür				

f /surdurulebiliryasam t /sykolektifi i /surdurulebiliryasam www.surdurulebiliryasam.org • sürdürülebilir yaşam kolektifi • TÜM GÖSTERİMLER ÜCRETSİZDİR.

Yıl 2016.

Karanlık, kaotik ve kasvetli bir atmosferde de taşların arasında otlar bitmez mi?

Darbe girişiminin ardından ilan edilen olağanüstü hâl şartları, sürdürülebilir bir yaşamın arayışlarının perdeye yansımına engel mi?

En azından bu kadarı değildi.

Heinrich Böll Stiftung Türkiye’nin başlangıcından itibaren desteklediği Sürdürülebilir Yaşam Filmleri Festivali, o yıl yine yapıldı. Hem de eşzamanlı olarak 20 ilde.

Aynı yıl Türkiye, ABD ve Çin ile birlikte Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi’nde Paris Anlaşması’na imza attı. Ne var ki çiçeği burnunda ABD başkanının ilk icraatlarından biri anlaşmadan çekilmek olacaktı.

Anlaşmanın Türkiye’de onaylanması da 2021’i buldu.

Year 2016.

Even amidst darkness, chaos and despair, life finds a way.

Even under the shadow of a state of emergency imposed after the coup attempt, the pursuit of a sustainable future flickered on.

The Sustainable Living Film Festival, a beacon of hope supported by Heinrich Böll Stiftung Turkey since its very beginning, persevered against all odds, taking place simultaneously in 20 cities across the country.

On the global stage, Turkey joined the U.S. and China in signing the landmark Paris Agreement on climate change at the United Nations Climate Summit. Yet, one of the first acts of the incoming U.S. president was to withdraw from the agreement.

It would take until 2021 for Turkey to ratify this agreement.

Gergin başlayan yılın yarısında, Türkiye askeri müdahaleler tarihine eklenebilecek bir diğer kalkışma daha atlandı.
(Murad Sezer / Reuters)

*Halfway through a tense year, Turkey survived yet another uprising, adding to its history of military interventions.
(Murad Sezer / Reuters)*

0 yıl Onur Yürüyüşü'ne polis şiddeti damga vurdu. Avrupa Parlamentosu üyesi Terry Reintke, dönemin milletvekili Volker Beck ve şimdi Alman parlamentosunun en genç vekillerinden olan Max Lucks kısa süreliğine gözaltına alındılar. Görsel, Yıldız Tar'ın hbs için kalem aldığı yazıya özel çizilmiştir. (Bianet)

That year, the Pride march was marked by police violence. European Parliament member Terry Reintke, the former German Parliament member Volker Beck and Max Lucks, currently one of the youngest deputies of the German Parliament were briefly detained. This image was specially drawn for the article Yıldız Tar penned for hbs. (Bianet)

Sekiz yıllık Obama döneminin ardından ABD seçimlerinde bir sürpriz yaşandı ve popülist Cumhuriyetçi aday Donald Trump seçildi. Trump'ın ilk icraatlarından biri ülkesini iklim kriziyle küresel mücadelede yaşamsal Paris Anlaşması'ndan geri çekmek olacaktı. (NBC News)

After eight years of the Obama era, the US elections resulted in a surprise, with populist Republican candidate Donald Trump being elected. One of Trump's first actions was to withdraw the country from the Paris Agreement, a key element in the global fight against the climate crisis. (NBC News)

OLAĞANLAŞAN OHAL

KHK'LARIN YASAL MEVZUAT ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İsmet AKÇA
Süreyya ALGÜL
Hülya DİNÇER
Erhan KELEŞOĞLU
Barış Alp ÖZDEN

Darbe girişiminin hemen ardından OHAL ilan edildi; Barış Bildirisi'ne imza atan akademisyenlerin de içinde olduğu on binlerce kişi, temel haklara aykırı toplu kararnamele kamudan uzaklaştırıldı. O dönem ihlallerle ilgili hazırladığımız OHAL raporunun kapağı. (HBS)

Immediately after the coup attempt, the State of Emergency was declared; tens of thousands of people, including academics who signed the Peace Declaration, were dismissed from the public sector through mass decrees that violated fundamental rights. The cover of the State of Emergency report we prepared highlights the violations during that period. (HBS)

HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş geceyarısı tutuklanıp Edirne'ye götürülürken. Onunla birlikte Figen Yüksekdağ da tutuklanmıştı. İkisi de halen cezaevinde. (Medium)

HDP Co-Chair Selahattin Demirtaş was arrested at midnight and taken to Edirne, alongside Figen Yüksekdağ. Both remain in prison to this day. (Medium)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ
TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ

"MÜDAHİL OLMAK GERÇEKÇİ KALMANIN TEK YOLUDUR"

HEINRICH BÖLL

SERĞİ | 02-31 ARALIK 2017
SERĞİ AÇILIŞI VE OKUMA ETKİNLİĞİ
02 ARALIK 2017, 11:00

Monika Rinck ve Mert Fırat'ın katılımıyla

MODERASYON: Dilşad Budak

YER: Goethe-Institut İstanbul Kütüphanesi
Yeniçarşı Caddesi No: 32 Beyoğlu

PANEL | 07 ARALIK 2017, 19:00-20:30
BELİRSİZ ZAMANLARDA SANAT VE SANATÇILAR

PANELİSTLER: Tanıl Bora, Ömer Türkeş

YER: Pera Müzesi

Meşrutiyet Caddesi No: 65 Tepebaşı

FİLM GÖSTERİMİ | 21 Aralık 2017, 19.00-21.00
KATHARINA BLUM'UN ÇİĞNENEN ONURU

YER: Pera Müzesi

Meşrutiyet Caddesi No: 65 Tepebaşı

HEINRICH BÖLL 100 YAŞINDA

tarabya^{KA}

PERA MÜZESİ

Yıl 2017.

Arka arkaya üçer ay uzatılan olağanüstü hal, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı askıda, gözler ertesi gün yayınlanacak KHK’larda...

Sivil toplumun tüm kaynaklarını mevcut haklarını ve varlığını korumaya vakfettiği, çekirdeğinin sınırlarına çekildiği zamanların şahikasıydı. Hem de sivil katılıma en çok ihtiyaç duyulan anda, Türkiye’nin hükümet sistemini değiştiren anayasa değişikliği referandumuna giderken sivil toplum kabuğuna hapsedilmişti.

Oylamadan kısa süre sonra bu alanda yeni bir döneme geçildiğinin işareti, çatışmaların çözümünü sivil toplumda arayan Osman Kavala’nın tutuklanmasıyla verildi.

Biz de Nobel ödüllü Heinrich Böll’ün 100. yaşını, onun “Müdahil olmak, gerçekçi kalabilmenin tek yoludur” sözüyle, kararlı bir ruhla andık.

Türkiye’nin özgürlükçülükle otoriterlik arasında gidip gelen siyasi tarihinde sarkaç, otoriterlik tarafına artık sadece fiilen değil, resmen de geçmişti.

Katharina Blum’un Çiğnemen Onuru’nda tarif edilen şüpheli ve güvenlikçi ruhtan çıkışın bir yolu olmalıydı...

Year 2017.

As the state of emergency was repeatedly extended for three consecutive months, the right to assembly and demonstration was suspended, with everyone anxiously awaiting the emergency decrees expected each following day.

This marked the epitome of a time when civil society was backed into a corner, dedicating all its efforts to preserving its fundamental rights and very existence. At a moment when civic engagement was deeply needed, civil society was forced into its shell, just as the constitutional amendment that would reshape Turkey’s system of government was headed for a referendum.

We commemorated the 100th birthday of Nobel laureate Heinrich Böll with a determined spirit, echoing his words, “Meddling is the only way to stay relevant.”

In the turbulent history of Turkish politics, where the pendulum has swung between libertarianism and authoritarianism, it had not firmly landed on the side of authoritarianism, not only in practice but also enshrined in law.

Yet, there had to be a way to break free from the scepticism and fear gripped society, as depicted in *The Lost Honour of Katharina Blum*...

Muhalefet lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun OHAL döneminde yaşanan ihlallere, antidemokratik ve baskıcı gidişata karşı durmak için başlattığı Adalet Yürüyüşü’nün kapsayıcılığı, o günlerde umut olmuştu. (Depo Photos)

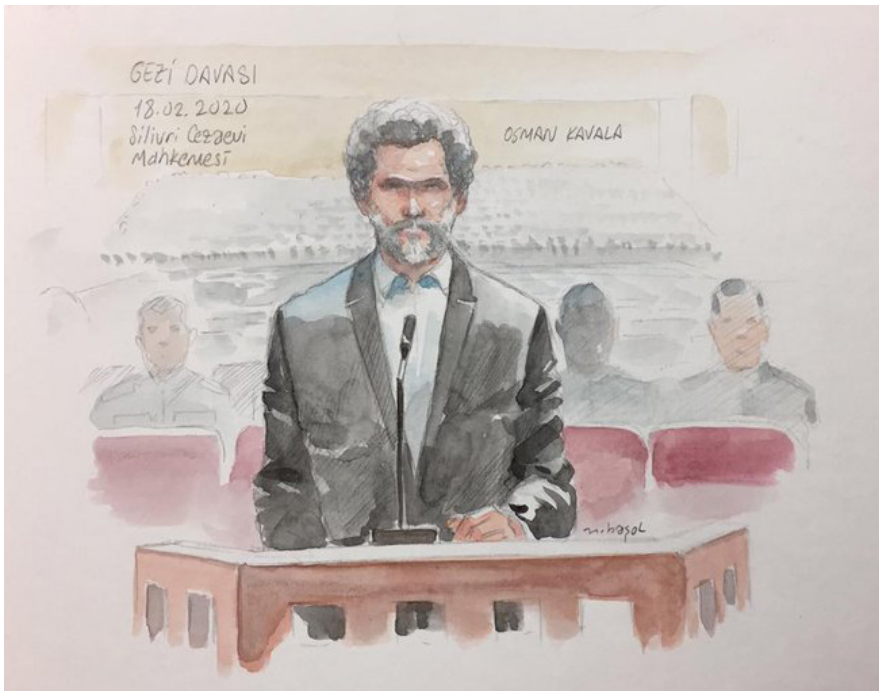
The inclusiveness of the Justice March, initiated by opposition leader Kemal Kılıçdaroğlu to protest against the violations and the antidemocratic and oppressive course of the State of Emergency period, offered hope at the time. (Depo Photos)

Dünyanın dört bir yanından kadınlar, 2017 itibariyle gösteri dünyasının merkezinden başlayan bir kitle hareketi etrafında birleşti. Taciz, tecavüz, ayrımcılık ve şiddete karşı "ben de" dediler. (Getty Images)

In 2017, women from around the world united in a mass movement that began at the heart of show business. They spoke out with "Me Too" against harassment, rape, discrimination and violence. (Getty Images)

Gezi protestolarının ardından sistematik biçimde hedef gösterilen Osman Kavala, 18 Ekim 2017'de Gaziantep'te gözaltına alındı. Hakkındaki AİHM kararına rağmen hala cezaevinde tutuluyor. Murat Başol'un çizimi 2020'deki duruşmadan. (Murat Başol)

Osman Kavala, who was systematically targeted following the Gezi protests, was detained in Gaziantep on 18 October 2017. He remains in prison despite an ECHR judgment in his favour. The drawing by Murat Başol is from the 2020 hearing. (Murat Başol)

Die Welt muhabiri Alman vatandaşı Deniz Yücel 2017'de tutuklanıp bir yıl hapiste kalmıştı. Bu fotoğraf özgürlüğüne kavuştuğu günden. Ancak süreç Almanya ve AB ile Türkiye arasında zaten gerileyen ilişkilerin daha da tahrip olmasına neden olmuştu. (Veysel Ok)

Die Welt correspondent Deniz Yücel, a German citizen, was arrested in 2017 and imprisoned for a year. This photo was taken on the day he regained his freedom. However, this situation further strained the already tense relations between Germany, the EU, and Turkey. (Veysel Ok)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

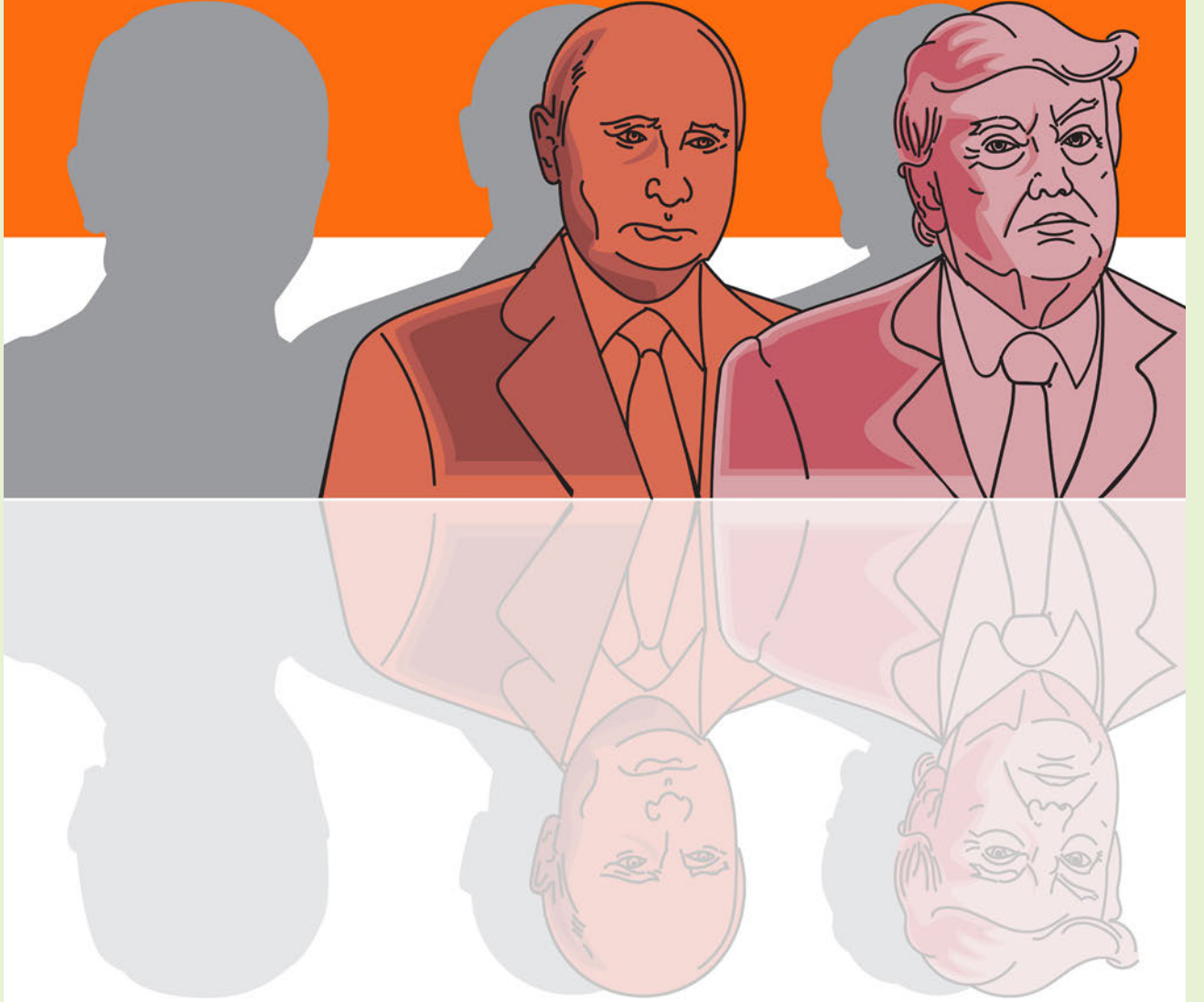
Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

Sağ Popülizmin Yükselişi ve Sosyal Hareketlerin Mücadele Yöntemleri

Rise of Right-Wing Populism and How Social Movements Fight Against Them

15-16 Kasım 2019, İstanbul

Nippon Hotel Topçu Cad. No: 6 Taksim-İstanbul

Yıl 2019.

Külüstür bir kamyonetin kasasındaki plastik taburede oturan sade bir vatandaş ve fondaki müzik: Self-Control.

“I, I live among the creatures of the night
I haven’t got the will to try and fight
Against a new tomorrow, so I guess I’ll just believe it
That tomorrow never comes”

Sözlerin kasvetine karşın 2019, Türkiye’de iktidarın merkezileşmesinden mutsuz olanlar, muhalifler ve sivil alana ümit verdi. Havada bir “çatlağı genişletme”, yerel seçimin yakın gelecekte neleri değiştirebileceğini anlama çabası vardı.

Beri yanda da Donald Trump Amerikan denge denetleme sisteminin hudutlarını sınıyor, Vladimir Putin bildiğini okuyor, seçimler demokrasiyi garantilemiyor, Avrupa’da aşırı sağ toplum içinde karşılık buluyor, kürtaj hakkı küresel olarak tartışmaya açılıyor ve rekabetçi otoriterlik kurumsallaşmaya başlıyordu.

Popülizm konferansı sırasında tartışılan biraz da bu arayıştı. Küresel bir trend halini alan sağ popülizmle nasıl baş edilebilir, sivil alan, demokrasi, insan hakları nasıl korunabilir?

Biz de “tebdil-i mekanda ferahlık vardır” dedik ve Gümüşsuyu’ndan Galatasaray’a taşındık.

Derken...

Year 2019.

“I, I live among the creatures of the night,
I haven’t got the will to try and fight,
Against a new tomorrow, so I guess I’ll just believe it,
That tomorrow never comes.”

Despite the gloom of those lyrics, 2019 offered a glimmer of hope to those discontent with the concentration of power in Turkey, the opposition, and civil society. There was a growing effort to “widen the rift” and to explore the potential impact of upcoming local elections.

Meanwhile, on the global stage, Donald Trump was testing the limits of his country’s checks and balances, while Putin continued his own agenda in Russia, elections no longer seemed to guarantee democracy. The far-right was gaining ground across Europe, reproductive rights were under attack worldwide, and competitive authoritarianism was becoming an established norm.

This sense of urgency was at the heart of discussions at the Heinrich Böll Stiftung Turkey conference on populism. How could we confront the rise of right-wing populism, a growing global trend, and how could we safeguard civil space, democracy, and human rights?

In search of a fresh start, we decided to move our office from Gümüşsuyu to Galatasaray.

And then...

hbs İstanbul uzun yıllar barındığı Gümüşsuyu’ndan Neşe Apartmanı’na taşındı. Hazır yeni çalışma arkadaşımız Cem Bico (soldan ikinci) de işe başlamışken kutlamadan olmazdı. (HBS)

hbs Istanbul moved from its long-time location in Gümüşsuyu to Neşe Apartment. With our new colleague Cem Bico (second from the left) also starting work, we couldn’t resist celebrating the occasion. (HBS)

Doğan Medya Grubu'nun basın operasyonunun Demirören Holding'e satılmasıyla birlikte, Türkiye'de anaakım medyanın neredeyse tamamı hükümetle yakın sermaye gruplarına ait hale geldi. Bağımsız basın, hızla çevrimiçi platformlarda alternatifler yaratmaya girişti. (Haber7)

The sale of the press operation of Doğan Media Group to Demirören Holding resulted in nearly all mainstream media in Turkey being controlled by capital groups aligned with the government. In response, the independent press swiftly began developing alternative platforms online. (Haber7)

Beyond #MeToo In Istanbul, class, and elsewhere, International Women's Day events emphasized gender parity and bias in the workplace. Page A4.

Russia's Biggest Problem in Syria: Assad, Its Ally... Restoring Putin's Desire to Negotiate Peace... The White House said Mr. Trump had accepted the invitation, and Mr. Pompeo said that the president would meet with Mr. Kim within two months.

NORTH KOREA ASKS FOR DIRECT TALKS, AND TRUMP AGREES... Meeting With Kim on Nuclear Program Could Happen Within 2 Months... A Fresh Salvo In the Pursuit Of More Deals... Trump Signs Tariffs, Defying Array of Allies

Crisis Breaks the Streets Masks Headaches Above... The city has called thousands of protesters, including some along the coast, to a red light at the intersection of the city's main street, where the night's biggest protest is taking place.

Never mind that this southeast Pennsylvania town... When President Trump signed proclamations to place tariffs on imported steel and aluminum... The result is that new tariffs look more like a negotiating tactic than a trade war.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ
Duvarları Yıkarak, Köprüleri Kurmak
YENİ KÜRESEL FEMİNİZMİN YÜKSELİŞİ VE İMÎKÂNLARI
YENİ KÜRESEL FEMİNİZMİN YÜKSELİŞİ VE İMÎKÂNLARI

Kadın hareketi, pandemiden hemen önce müthiş bir ivme yakalamıştı. hbs İstanbul ofisi de, dünyadaki kadın hareketlerinin kazanımlarından ilhamla devam eden mücadelelere yakından baktığı bir konferans düzenledi. (HBS)

Just before the pandemic, the women's movement had gained significant momentum. The hbs Istanbul office organized a conference inspired by the achievements and ongoing struggles of women's movements globally. (HBS)

Mart ayının sonunda yapılan yerel seçimlerde muhalefet 1994'ten bu yana aynı siyasi çizginin yönettiği Ankara ve İstanbul başta olmak üzere birçok kentte yerel yönetimi devraldı. Ancak devir kolay olmadı. İstanbul'da seçimler yenilendi, Doğu ve Güneydoğu'da HDP'nin kazandığı belediyelere kayyum atandı. Demokrasiyle ilgili umuda tutunmak kolay değildi. (Medya Faresi)

In the local elections held at the end of March, the opposition gained control of local administrations in many cities, notably Ankara and Istanbul, which had been governed by the same political ideology since 1994. However, the transition was challenging. Elections in Istanbul were rerun, and trustees were appointed to municipalities won by the HDP in the East and Southeast. It was not easy to hold on to hope for democracy. (Medya Faresi)

İstiklal Caddesi, Feminist Gece Yürüyüşü'nün görkemiyle şenleniyor. Kadınların ayak sesleri öyle yüksek çıkıyor ki, New York Times haberi manşetten görüyor. (NYT)
Istiklal Street comes alive with the splendour of the Feminist Night March. The women's footsteps are so resonant that their march makes the front page of the New York Times. (NYT)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye'de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

DUR

Van'da Matbaacılar 18 Yaş Altı Çocuk Evliliklerinde Hizmet Vermemektedir.

[YAKA-KOOP]
S.S. YAŞAM KADIN ÇEVRE
KÜLTÜR VE İŞLETME KOOPERATİFİ

Adres: Şerefiye Mah. İnkılap 2. Sk
ER-KAT Sitesi Kat: No:1 İPEKYOLU / VAN
Tel: 0 432 215 94 34 Fax: 0 432 215 94 33
Gsm: 0 506 354 31 91 Web: www.vankadinkoop.org
E-Posta: yaka.koop@gmail.com - yaka.koop@yahoo.com

**HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ**

Bu doküman HEINRICH BÖLL STIFTUNG Derneği Türkiye temsilciliğinin maddi desteğiyle hazırlanmıştır. Bu belgenin içeriğinden sadece YAKA-KOOP sorumludur ve içerik herhangi bir şekilde HEINRICH BÖLL STIFTUNG Derneği Türkiye temsilciliğinin görüş veya tutumunu yansıtmaz.

Yıl 2020.

Derken SARS-CoV-2 geldi.

2020 başında hayatımıza giren ve Covid-19 hastalığına neden olan virüsün adı. Kramponları var.

İnsanın doğayla marazi ve gaddar ilişkisinin sonucuydu. Salgının idaresi ve önlemlerin uygulanışı da devletlerin yurttaşlarıyla ilişkisini yansıtmaktan eksik kalmadı.

Türkiye, haftalar boyunca seri sokağa çıkma yasaklarıyla tecrübe etti bu süreci.

Amansız bir virüs bildiğimiz anlamıyla kamusalılığı, sosyalleşmeyi, üretimi vurmuştu. Sokaktan çekilen muhalefet sosyal medyada takibe alınmıştı.

Sivil toplum çalışanları karantina koşullarına nispeten kolay adapte oldu. Pijamalar, kediler ve ütü masalarının süslediği Zoom ekranlarıyla işimize olabildiğince devam ettik. Ancak aktivistler için pandemi akamet demektir.

En azından, halen devam eden erken evliliklere karşı önceden başlayan projenin yerine ulaştığını görebilmiş, çocuk gelinlere gelinlik dikmeyi reddeden terziler yaratabilmiştik.

Year 2020.

Then came SARS-CoV-2.

The virus that entered our lives in early 2020, causing the disease known as Covid-19. It had claws, gripping onto the world.

It was a consequence of humanity’s unhealthy and destructive relationship with nature. The way the pandemic was managed, and the measures imposed by governments were a stark reflection of the relationship between states and their citizens.

Turkey experienced this period with weeks of serial curfews.

A relentless virus struck at the heart of public life, socialisation, and production as we knew it. The opposition, withdrawn from the streets, found its voice on social media.

We continued our work as best we could, with Zoom screens decorated with pyjamas, cats, and ironing boards. But for activists, the pandemic was devastating.

At least we saw the success of the project launched to combat early marriages, as it reached its goal, and we were able to inspire tailors to refuse to sew wedding dresses for child brides.

hbs İstanbul’un demokrasi alanındaki yeni burs programı Agora’nın ilk jüri buluşmasından. Soldan sağa Hakan Yücel, Burcu Karakaş, Yıldız Tar, Roj Girasun, Yonca Verdioğlu, Selin Yıldız, Hamit Levent Evcı ve Yasemin Köker. (HBS)

First jury meeting for Agora, HBS Istanbul’s new fellowship program focused on democracy. Pictured from left to right: Hakan Yücel, Burcu Karakaş, Yıldız Tar, Roj Girasun, Yonca Verdioğlu, Selin Yıldız, Hamit Levent Evcı and Yasemin Köker. (HBS)

Dr. Fahrettin Koca @drfahrettinkoca

Türkiye'nin Günlük Koronavirüs Tablosu'nu, HER AKŞAM YENİLENEN VERİLERLE burada ve aşağıda paylaştığım linkte görebilirsiniz. Doğru ve detaylı bilgi bu iki kaynaktan.

covid19.saglik.gov.tr
Translate post

TÜRKİYE GÜNLÜK KORONAVİRÜS TABLOSU

TOPLAM TEST SAYISI	55.464	28	BUGÜNKÜ TEST SAYISI	7.641
TOPLAM GELİŞİM SAYISI	7.402		MART	BUGÜNKÜ VAKA SAYISI
TOPLAM GELİŞİM SAYISI	108	2020		BUGÜNKÜ VEFAT SAYISI
TOPLAM YÜZLÜ BAKIM MERKEZİ SAYISI	445			
TOPLAM YATIRILMIŞ YATAK SAYISI	309			
TOPLAM YATIRILMIŞ YATAK SAYISI	70			

7:45 PM · Mar 28, 2020

2020 yılının yıldızı oydu. Kimsenin güvenmediği Covid-19 vaka sayılarını her akşam ondan duymayı bekledik. Fahrettin Koca'nın Türkiye'de ilk vaka sonrası sosyal medyadan yaptığı açıklamalardan biri. Bu verilerin doğruluğu hala tartışmalı. (Fahrettin Koca)

2020's star. We waited to hear the Covid-19 case numbers, which no one trusted, from him. One of Fahrettin Koca's social media statements after the first case was announced in Turkey. The factual accuracy of these statements is still debated. (Fahrettin Koca)

DER SPIEGEL

Nr. 1
2.1.2021

DONALD TRUMP
Sein letztes Gefecht

IMMOBILIENPREISE
Der Wahnsinn geht weiter

Die Biontech-Heilsbringer

»Deutschland wird ausreichend Impfstoff bekommen«

Özlem Türeci und Uğur Şahin

Ein SPIEGEL-Gespräch über mutierte Viren, plötzlichen Ruhm und neue Hoffnung im Kampf gegen Krebs

Aileleri yıllar önce işçi olarak çalışmaya giden iki Türk asıllı Alman bilim insanı, insanlığın beklediği müjdeyi ilk verenler oldular. Covid-19 aşısı sokağa çıkabilme, olağan hayata yavaş yavaş da olsa dönebilme umuduydu. (Der Spiegel)

Two German scientists of Turkish descent, whose families emigrated to Germany as workers years ago, were the first to deliver the news the world was waiting for. The Covid-19 vaccine: a beacon of hope for returning to normal life. (Der Spiegel)

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği

7/24 Şiddet Hattı

0531 033 88 44

[morsalkimkadin](https://www.instagram.com/morsalkimkadin)
[morsalkimdernegi](https://www.facebook.com/morsalkimdernegi)
[MorMorsalkim](https://www.twitter.com/MorMorsalkim)

morsalkimdernegi@hotmail.com

www.morsalkim.org.tr

ERKEK DİLİYLE ŞİDDETI KONUŞUYORUZ

Pandemi sadece kadının ev içi emek yükünü katlamamış, ev içi şiddeti de körüklemişti. Mor Salkım ile partnerliğimizden doğan bu projenin amacı, kampanyanın hedefine şiddetin faillerinin ekosistemlerini koymaktı. (HBS)

The pandemic not only doubled women's domestic workload but also fuelled domestic violence. This project, born from our partnership with Mor Salkım, aimed to target the perpetrators' ecosystems. (HBS)

Sokaklar boşalsa, hayat eve hapsolsa da çatışmalar devam ediyor, Cudi Dağı alev alev yanıyordu. (Hüseyin Kaçmaz)

Even as the streets emptied and life retreated indoors, the conflict raged on. Mount Cudi was burning fiercely. (Hüseyin Kaçmaz)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

İZLEME RAPORU:

MEDYADA YOKSULLUK GÜNDEMİ

OCAK - AĞUSTOS / 2022

DERİN
YOKSULLUK
AĞI

Yıl 2022.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin beşinci yılında Türkiye 1990’lı yıllardan kalma bir fenomenin nahış hayaletiyle yeniden karşı karşıyaydı.

Yüksek enflasyon, gerileyen alım gücü, derinleşen yoksulluk, göçmen ve mültecilere yönelen öfke: Başladığımız yere geri döndük hissi.

Dahası karantina koşulları, toplumsal bir hakikatin daha iyot gibi açığa çıkmasına neden olmuştu.

Kapanma, kadınları ev içi şiddet, ev içi emek ve izolasyon yüzünden, erkekleri etkilediğinden katbekat olumsuz etkilemişti.

Heinrich Böll Stiftung Türkiye, o yılları bu iki fenomeni, erkek şiddetini ve pandeminin kadına maliyetini tahlil etmeye ayırmıştı.

Türkiye, uzun zamandır hayalini kurduğu 100. yılına böyle girse de, yaklaşan seçimler ümidi ufukta tutuyordu.

Year 2022.

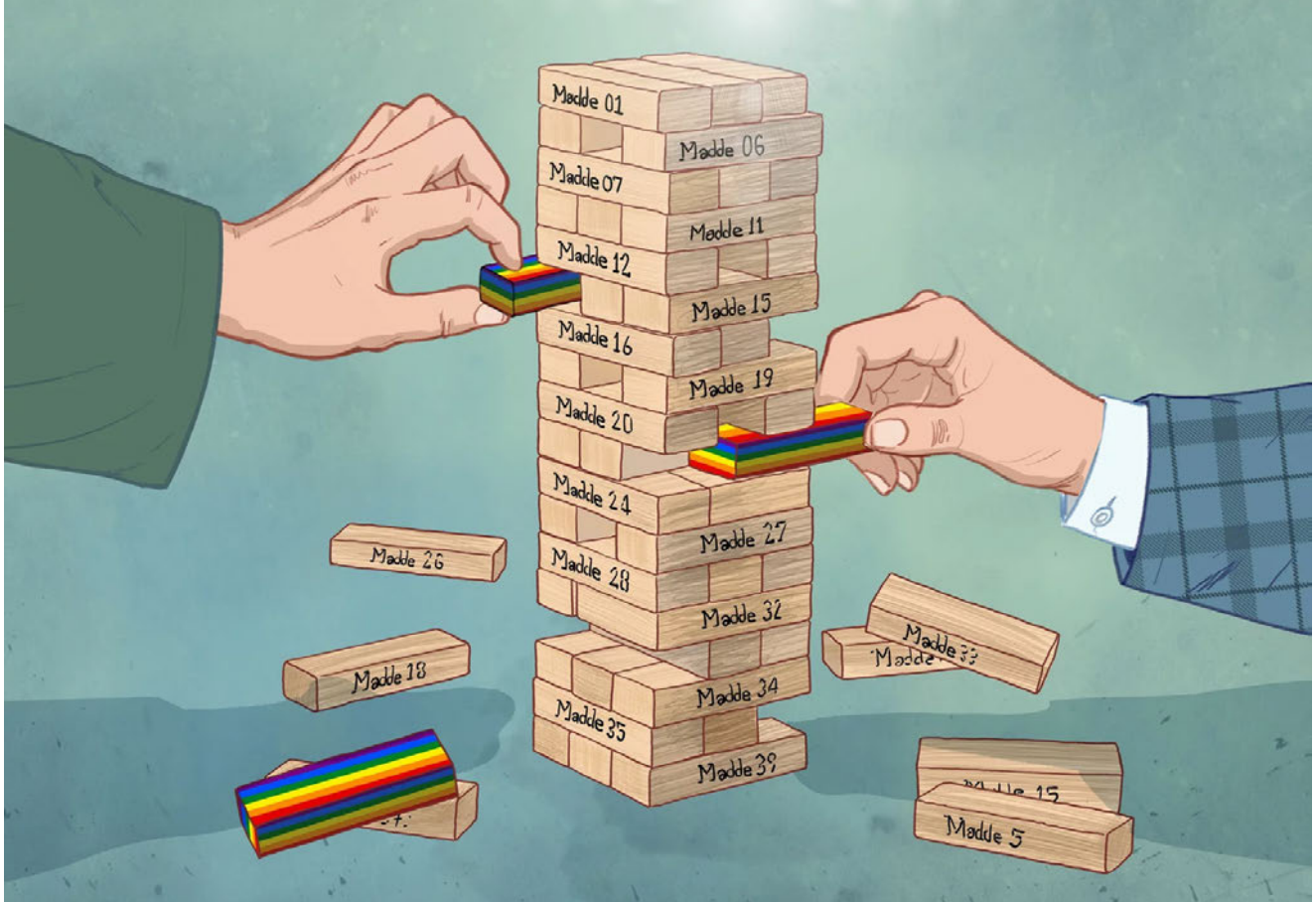
In the fifth year of the presidential government system, Turkey found itself grappling with the unpleasant resurgence of issues reminiscent of the 1990s.

High inflation, declining purchasing power, deepening poverty, and animosity toward migrants and refugees created a sense of déjà vu.

Moreover, the quarantine conditions laid bare another social reality: Women were disproportionately affected by the lockdown, facing increased domestic violence, an unequal burden of household labour, and isolation.

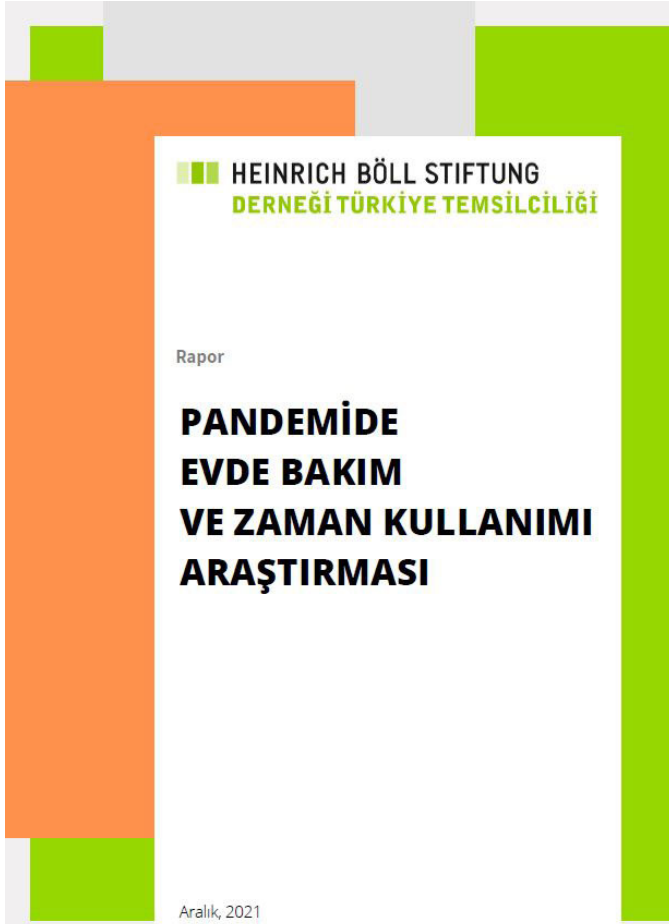
Heinrich Böll Stiftung Turkey dedicated those years to analysing these dual crises—male violence and the gendered toll of the pandemic.

This is how Turkey entered its long-awaited centennial year, but with the upcoming elections, hope still flickered on the horizon.

Sırf ev içi şiddette cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımı yapmıyor diye hedefe konan ve kurban edilen bir sözleşme: Türkiye'nin hazırlanmasında öncü rol üstlendiği İstanbul Sözleşmesi'nin ardından... (Murat Başol)

An international convention targeted and sacrificed simply for not discriminating based on gender and sexual orientation in cases of domestic violence: In pursuit of the Istanbul Convention, which Turkey played a leading role in drafting... (Murat Başol)

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

Rapor

PANDEMİDE EVDE BAKIM VE ZAMAN KULLANIMI ARAŞTIRMASI

Aralık, 2021

Bir önceki yıl Mor Çatı'nın işaret ettiği pandemide ev içi şiddet ve bakım emeğine yakından bakmak istedik ve KONDA ile bu araştırmayı yaptık. (HBS)

Inspired by Mor Çatı's emphasis on domestic violence and care work during the pandemic, we partnered with KONDA this year to conduct in-depth research on these pressing issues. (HBS)

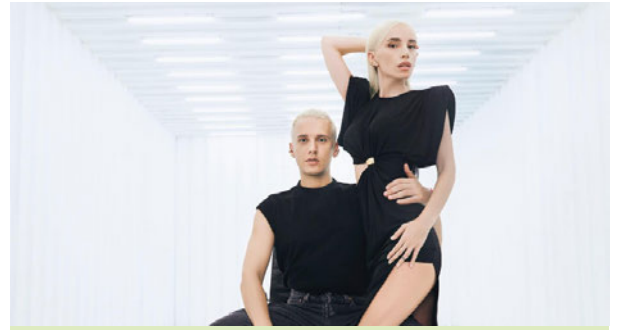
2022 yılında Türkiye birkaç sene öncesinin travmalarını yeniden hatırladı; Taksim Meydanı yine bir bombalı saldırıya uğradı. (Kurbanbek / Wikimedia)

In 2022, Turkey relived the traumas of a few years prior; Taksim Square was once again the target of a bomb attack. (Kurbanbek / Wikimedia)

Taze direktör yardımcısı Julia Bartmann Ekim 2022'de COP27 öncesi İklim Öncüleri ile birlikte düzenlediğimiz ilk Yerel Gençlik Konferansı'nda önceki ekoloji projeleri koordinatörümüz Menekşe Kızıldere ile birlikte. (Julia Bartmann)

Newly appointed deputy director Julia Bartmann with our former ecology project coordinator Menekşe Kızıldere at the first Local Youth Conference we organized with Climate Pioneers in October 2022, before COP27. (Julia Bartmann)

Türkiye 90'lı yılların enflasyon rakamlarını yeniden tecrübe ederken, Edis ile düetlerinde "Duygularım dolar gibi artıyor" demişlerdi. Müzisyen Gülşen, yaptığı bir şaka yüzünden tutuklandı ve aylarca sahneden uzak kaldı. (Gülşen / Instagram)

While Turkey is re-experiencing the inflation rates of the 90s, they said in their duet with Edis, "My emotions surge like the dollar, a runaway currency". Musician Gülşen was arrested for a joke she made and stayed away from the stage for months. (Gülşen / Instagram)

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, yakın tarihin en kanlı savaşlarından birini başlattı. Onu 2023'te Hamas'ın İsrail'e saldırısıyla başlayan Gazze'deki savaş izleyecekti. İki savaş, Türkiye'nin güncel dış politikasını derinden etkileyecekti. (Alexander Ermochenko / Reuters)

Russia's invasion of Ukraine sparked one of the bloodiest wars in recent history. This would be followed in 2023 by the war in Gaza, triggered by Hamas's attack on Israel. These two wars have significantly shaped Turkey's current foreign policy. (Alexander Ermochenko / Reuters)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

 HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DEMOKRASİ

RAPOR

Göçmen Mahallelerinde Yaşam:

Türkiye’de 2010
Sonrası Göçler
ve Göçmenlerin
Toplumsal Katılımı

DENİZ YÜKSEKER, HATİCE KURTULUŞ,
UĞUR TEKİN, ESRA KAYA ERDOĞAN

Kasım – 2023

Yıl 2023.

Şubat ayında ülke, tarihinin en yıkıcı “doğal” afetiyle sarsıldı.

Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depremlerinde, resmî rakamlara Türkiye’de göre 55 bin, Suriye’de 10 bin kişi hayatını kaybetti.

Depremın hemen ardından aksayan arama ve kurtarma çalışmaları ile insani yardım faaliyetlerinin yarattığı öfkenin yöneldiği günah keçileri, yine mülteciler olmuştu.

Seçim kampanyaları sırasında adaylar yarışın odağına mültecileri geri gönderme yarışını koydular. Anketler, nüfusun yüzde 80’inin Suriyelilerin geri gönderilmesinden yana olduğunu söylüyordu.

Peki bu sırada göçmen mahallelerdeki ne yaşıyor, ne hissediyordu?

Afet, ekonomik kriz ya da siyasi çalkantılar, en hızlı ve en çok onları etkilerken hem de.

Year 2023.

In February, the country was shaken by the most devastating “natural” disaster in its history.

According to official figures, 55,000 people in Turkey and 10,000 in Syria lost their lives in the earthquake of February 6th, which had its epicentre in Kahramanmaraş.

In the immediate aftermath, refugees once again became the scapegoats for the anger caused by the failed search and rescue operations and humanitarian aid efforts.

During the election campaigns, candidates focused heavily on the issue of repatriating refugees. Polls indicated that 80 per cent of the population supported sending Syrians back.

But what were the people in migrant neighbourhoods experiencing and feeling during this time?

Disasters, economic crises, or political turmoil always hit them the hardest—and the fastest.

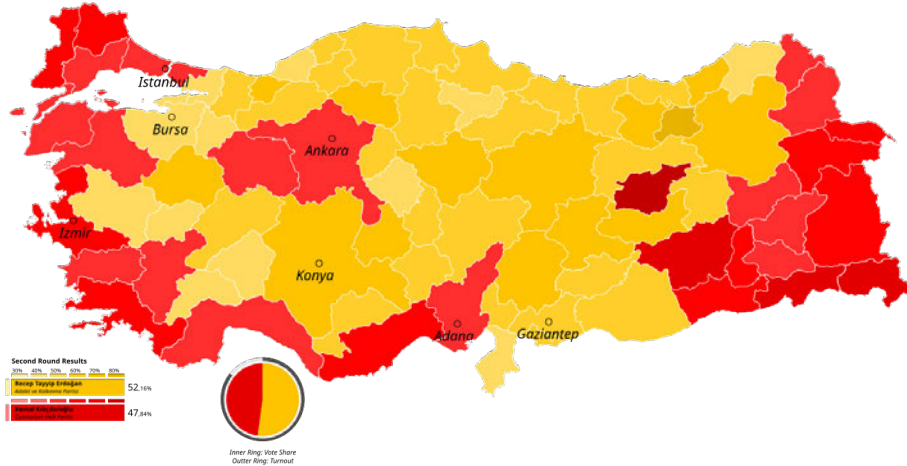
6 Şubat’tan birkaç gün sonra Hatay’da hayat. (AA)

Life in Hatay a few days after 6 February. (AA)

2023 Turkish Presidential Election

2023 Türkiye cumhurbaşkanlığı seçimi

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci tur sonuçlarını gösteren tablo. (Wikimedia)

Table displaying the results of the second round of the presidential elections. (Wikimedia)

Yahudi Barış Sesi protestocuları, Gazze için ateşkes çağırısı protestosu sırasında Philadelphia'da. (Hannah Beier / Reuters)

Jewish Voice for Peace protesters in Philadelphia during a demonstration calling for a ceasefire in Gaza. (Hannah Beier / Reuters)

Kadın milli voleybol takımı Türkiye'ye 2023'te Dünya, Avrupa ve Milletler Ligi şampiyonluklarını kazandı. (TVF)

The women's national volleyball team brought Turkey the World, European and Nations League titles in 2023. (TVF)

hbs Türkiye ofisi, Kristian Brakel'i Seul'e uğurlar ve yerine yeni direktör Dawid Bartelt işe başlarken. Soldan sağa: Cem, Dawid, Yonca, Banu, Kristian, Claudia Roth, Menekşe, Semahat, Saynur, Julia, Hatice. (HBS)

The hbs Turkey office bids farewell to Kristian Brakel in Seoul and welcomes the new director Dawid Bartelt. From left to right: Cem, Dawid, Yonca, Banu, Kristian, Claudia Roth, Violet, Semahat, Saynur, Julia, Hatice. (HBS)

1994-2024

Heinrich Böll Stiftung İstanbul
1994-2024
Türkiye’de Sivil Toplum
ve Siyasetin 30 Yılı

Heinrich Böll Stiftung Istanbul
1994-2024
30 Years of Civil Society
and Politics in Turkey

30. YILIMIZI KUTLUYORUZ

24 Mayıs 2024, İstanbul, 19.00 - 24.00

**HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG**

**DERNEĞİ TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ**

30 YIL

Kaos GL ve Heinrich Böll Stiftung
Türkiye Temsilciliği
bu yıl tam 30 yaşında!

Gelin, umut ettiğimiz hayatı birlikte kutlayalım.

Konuşmacılar

Karin Karakaşlı, Yazar
Max Lucks, Almanya
Yeşiller Milletvekili
Dawid Bartelt, HBS Türkiye
Aylime Aslı Demir, Kaos GL

DJ & Performans

DJ Jilet Sebahat
Insè Kür
Akış Ka
Florence Delight

Yıl 2024.

30 yıl böyle geçti.

Bugünlerde otoriterleşme, demokrasiden uzaklaşma, karar alma mekanizmalarından dışlanma, pandemi ve ekonomik kriz, yakın çevremizde iki ayrı savaş, yükselen milliyetçilik, cinsiyetçilik ve iklim kriziyle çevriliyiz. Yakın zamanlı travmalarının izleri bizlerle. Kasvetli olmayan bir geleceği düşünmek çaba istiyor.

Ama aslında Türkiye’de sivil alan son 30 yılda büyüdü, serpildi, genişledi ve derinleşti.

30. yaşımızı, tıpkı bizim gibi 30. yaşını dolduran Kaos GL ile birlikte kutladık. Ofisimizin dördüncü ülke direktörü Dawid Bartelt’in ev sahipliğinde ve doyasıya dans ederek. Çünkü mevcut ortamın kasvetine rağmen, edinilen tecrübe, gösterilen dayanışma, elde edilen başarılar ve alınan yola hakkını teslim etmek lazımdı.

1994’ten bu yana birçok hak mücadelesi, geniş bir meşruiyet zemini kazandı: Demokrasi ve insan hakları, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, toplumsal cinsiyet eşitliği, gıda güvenliği ve daha niceleri.

90’lı yılların başında Türkiye’de hak temelli örgüt sayısı bir elin parmakları kadardı; şimdi çok daha fazla. Sivil toplum çok daha yetenekli, çok daha esnek, çok daha dirençli...

Ve çok daha inatçı.

Biz de bir “irtibat bürosu” olarak başladığımız yolda 30 yıldır sivil oluşumların yanındayız.

Bugünlerde de sonraki 30 yılı konuşuyoruz. Bu belirsizlik ve çoklu krizler çağında kolay olmasa da, geçmiş 30 yıla bakarak umutlanıyoruz:

Ne zaman kolay oldu ki?

Year 2024.

Thirty years have passed like this.

Today, we are surrounded by authoritarianism, a retreat from democracy, exclusion from decision-making processes, the pandemic, economic crisis, two wars in our immediate vicinity, rising nationalism, sexism, and the climate crisis. The scars of recent traumas are still fresh. Imagining a future that isn’t bleak requires effort.

Yet, despite all this, the civic space in Turkey has grown, flourished, expanded, and deepened over the past 30 years.

We celebrated our 30th anniversary alongside Kaos GL, who also reached this milestone, hosted by Dawid Bartelt, our fourth country director. We danced and celebrated with abandon because, even in the face of today’s circumstances, the experience gained, the solidarity shown, the successes achieved, and the path travelled deserve recognition.

Since 1994, numerous rights struggles have gained widespread legitimacy: democracy and human rights, the right to live in a healthy environment, gender equality, food security and many more.

In the early 90s, you could count the number of rights-based organizations in Turkey on one hand; now, there are countless more. Civil society is far more capable, adaptable and resilient...

And far more determined.

We started our journey as a “liaison office” and have stood alongside civil organizations for 30 years.

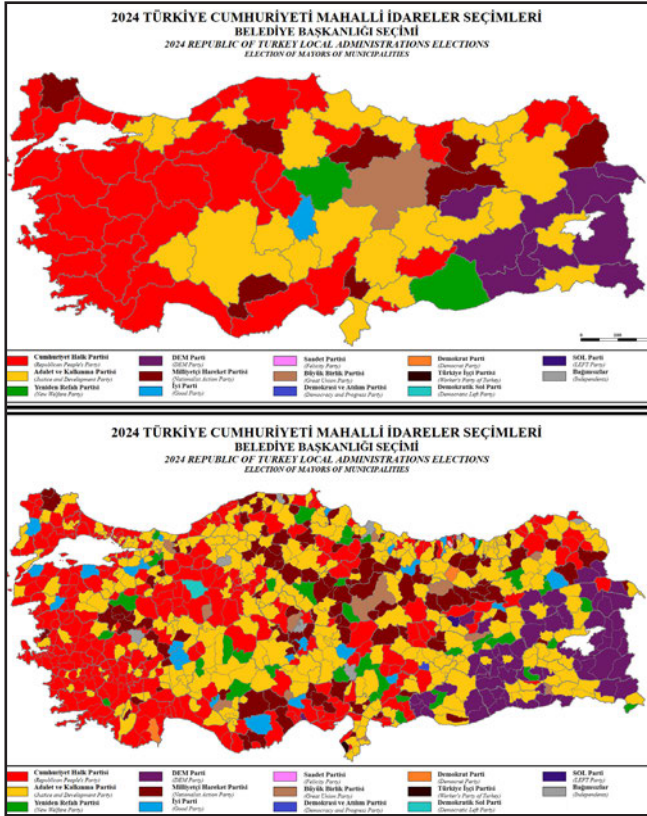
Now, we are looking ahead to the next 30 years. While it’s not easy in this age of uncertainty and multiple crises, we remain hopeful, drawing strength from the past 30 years:

When has it ever been easy?

30. yıl etkinliği için gelen dostlarımız ve partnerlerimizden kareye sığabilenler. Başta bordo takımını olan Alman vekil Max Lucks. Sahnede konuşan Türkiye direktörü Dawid. (HBS)

Friends and partners who could fit in the frame at the 30th anniversary event. In the foreground, German MP Max Lucks in maroon; on stage, the Turkey director Dawid. (HBS)

Aradan geçen bir yıl ve bambaşka bir tablo. 2024 seçim sonuçları, uzun bir aradan sonra birincinin değiştiğini söylüyordu. (Wikimedia)

A year later, the scene had changed completely. The 2024 election results revealed that the leading party had changed for the first time in a long while. (Wikimedia)

Rus muhalif Aleksey Navalni, Sibirya'da kaldığı cezaevinde şüpheli bir ölümlerle hayatını kaybetti. (Kirsty Wigglesworth / The AP)

Russian activist Alexei Navalny has died under suspicious circumstances in his Siberian prison. (Kirsty Wigglesworth / The AP)

Almanya'da yapılan Avrupa şampiyonası sırasında yer yer kullanılan bozkurt sembolü ve sembolün yasaklanması, iki ülke arasındaki ilişkilerde ufak bir türbülans yarattı. (Selin Yıldız)

During the European Championships in Germany, the use and subsequent ban of the Bozkurt symbol caused minor turbulence in relations between the two countries. (Selin Yıldız)

Ekibin iki yeni üyeye mevcut hali: İletişimcimiz Nilgün Yılmaz (oturanlardan soldan üçüncü) ile yeni proje koordinatörümüz Omar Kadkoy (oturanlardan en sağda). (HBS)

The current team with two new members: Nilgün Yılmaz (seated third from left), our communications lead, and Omar Kadkoy (seated far right), our new project coordinator. (HBS)

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ

Türkiye'de Sivil Toplum ve Siyasetin 30 Yılı

1994-2024

30 Years of Civil Society and Politics in Turkey